

Németh Ferenc

**„Isten nem a zűrzavarnak,
hanem a békességnek Istene...”**

(1Kor 14,33)

**Építő szándékú keresztényi bírálat John Arnottnak „Az Atya áldása” című könyvére,
1997 őszén.**

**[Egy decemberi istentiszteleten személyesen átnyújtottam a papírpéldányt egy szolgáló-
testvérnek. Válasz azóta sem jött.]**

TARTALOM

Bevezetés

- 1. Isten szeretete: mindennek az alapja**
- 2. A Szent Szellem közössége**
- 3. Túláradó öröm**
- 4. Isten mostani munkájának értékelése**
- 5. Ékes, szép rendben**
- 6. Hogyan vegyük a Szellem erejét?**
- 7. Félelmek: a Szent Szellem vételének akadályai**
- 8. Büszkeség: a bensőséges kapcsolat akadálya**
- 9. A jelenségek: kérdések és válaszok**
- 10. A jelenségek: kijelentések Isten személyéről**
- 11. A prófétikus oldal: állathangok, és ami ezzel kapcsolatos**

Zárszó

Függelék

Bevezetés

A Hit Gyülekezetének tagja vagyok, és rögtön leszögezem, hogy nem is kívánkozom máshová. **[Ez a mondat az akkori meggyőződésemet tükrözi, mivel 1998. szeptembere előtt nem létezett a BAGY, és nem volt hová mennem – NF]** 1992 elején ragadott meg az Úr, és azóta sok olyan könyvet elolvastam, amelynek hatására rá kellett döbennem, hogy a bibliai kereszténység nem mindig esik egybe a Gyülekezet által hangsúlyozott tanításokkal. Nevemet a vezetőség onnan ismerheti, hogy írtam már egy kritikát Ruff Tibor egyik cikkére¹ – sajnos, visszajelzés nem érkezett. Jelen írással szeretném felhívni pásztoraim figyelmét arra, hogy az új hullám túlnyomórészt tapasztalati eredetű, és emiatt jobban meg kellene vizsgálni, mint ahogy most szokás. Nem tekintem magam álszent göggel a Gyülekezet élő lelkiismeretének – csupán azon igyekszem, hogy ez az újonnan jött áradat végleg ki ne mossa közösségünk igei gyökereit. Írásomat egyedül a Gyülekezet vezetőségének juttatom el, annak jeléül, hogy kritikám a valódi megújulást sürgeti, s nem célom, hogy ország-világ előtt pocskondiázzam Torontót.

Mint karizmatikus keresztény hiszem, hogy a Szent Szellem bibliai ajándékai mára is szólnak. Ez nem zárja ki, hogy alkalmanként értékelően hivatkozzam nemkarizmatikus szerzőkre is – még akkor sem, ha azok minket bírálnak. Elvégre az ellenkező álláspont is tartalmazhat rész-igazságokat, amelyekre esetleg mi nem figyelünk oda kellőképpen, miközben a saját álláspontunk számára fontosabbnak tűnő tanításokat védelmezzük. Ezzel összhangban magam sem fogok azon mesterkedni, hogy Arnott könyvéből rosszhiszeműen kiragadjak részeket, és azokat csócsálgassam – sőt, igyekszem, hogy a szerző szavainak igazat adjak, ahol csak lelkiismeretem megengedi. Ez építő eszmecserére adhat módot.

Tagadhatatlan tény, hogy hitéletünk sok összetevőjét olyan felekezetektől örököltük, amelyekben a Szent Szellem karizmái nem nyilvánulnak meg rendszeresen – ez is bátorított arra, hogy különféle teológiai irányok képviselőit idézzem. Olvasmányaimból ugyanis többek között azt is leszűrtem, hogy különbséget kell tenni katolikus és pópista, de még reformátori és református között is – és ez a különbségtétel megtanított arra, hogy a magunk (kényszerű) felekezeti voltát se tévesszem össze magával a kereszténységgel.

Semmiféle lelkészi végzettségem nincs; teológiai és egyháztörténeti ismereteimet sem iskolában szereztem. Fél éve egy szétesett házicsoporthoz romjain magyarázom az Igét, ahonnan mindenki szanaszét futott a „jelenségek” láttán: ki azért, mert nem értette őket; ki azért, mert úgy vélte, hogy itt nem kaphatja meg a szokásos heti feltöltődést. Én is visszahúzódtam, magamat azzal a határozatlan reménnyel biztatva, hogy a Gyülekezetben idővel kitisztul a dolog. Mielőtt azonban bármi ilyesmit észlelhettem volna, igény támadt arra, hogy újra összejöjjünk az Úr nevében. Utólag már sajgó sebnek érzem azt az időszakot, amikor a csoport nem működött – és mindent megpróbálok, hogy segítsek a meggyógyításában.

Ismétlem: bírálatommal segíteni szeretnék, nem ártani. Kérem keresztény testvéreimet, hogy a benne található vitázó fordulatok ne undok ellenszenv morgásának, hanem a szeretet aggódo vészkiáltásainak hallják. Lakcímemet, mint a múltkor is, készségesen megadom: nyitva állok az emberi hangon folyó párbeszédre. De semmiképpen nem vagyok hajlandó arra, hogy parancsszóra elhallgassak: ellenvéleményemet csak igei cáfolat esetén vonom vissza. Akkor azonban habozás nélkül. Javaslom, hogy olvasóim a jobb megértés és a szövegegység

¹ Új Exodus VII/2. 48-55. Címe: Senki sem uralkodhat a Szél felett. Válaszom: Aki a szelet nézi, nem vet az; és aki a sűrű fellegre néz, nem arat.

ellenőrzése kedvéért tartsák kéznél Arnott könyvének egy példányát. Tanulmányom szerkezetében is a vizsgált könyvet követi, így az összevetés igen egyszerű lesz.

JELMAGYARÁZAT:

(1) Az eredeti műre vonatkozó oldalszámok

Félkövér betű **Saját kiemelés**

Dőlt betű *Arnott általi kiemelés*

» « »Idézet az idézetben«

Bibliai idézet

Idézet torontóistáktól

Idézet máshonnan (jobb és baloldali behúzással)

1. Isten szeretete: mindennek az alapja

A Jelenések könyvében az efézusiaknak szóló levél kétségtelenné teszi, hogy „a szolgálat nem helyettesítheti a szerelmet”, ahogy Arnott is mondja egy fejezetcímében. Teljesen egyetértek vele abban, hogy „Isten nem a munkáinkban és az érdemeinkben gyönyörködik; neki csak az okoz gyönyörűséget, ha szerelmesek vagyunk belé.” Nem is tudnék helyesebb következtetést, mint hogy ha újra visszatérünk az első szeretethez, „akkor persze megint úgy fogunk munkálkodni érte, mint annak idején, amikor beleszerettünk” (21). Mindezek közvetlen következményei a hitből való megigazulás bibliai tanításának. Az illusztrációval kapcsolatban azonban fenntartásaim vannak:

Mit szólnál hozzá, ha szíved választotta házassági ajánlatodra így válaszolna: „Rendben van, hozzád megyek. De ezekbe az érzelmi kérdésekbe ne bonyolódjunk bele! Egyáltalán nem szeretném, ha megölelnél vagy megcsókolnál vagy ilyesmi. Maradjunk a gyakorlati dolgoknál! Dolgozni fogok neked, pénzt keresek, rendben tartom a házat és a gyerekeket és minden mást, de eszedbe ne jusson megcsókolni vagy intim módon közeledni hozzám!” (22)

Természetesen nem azt a kérdést akarom feszegetni, hogy kinek a gyerekeiről is gondoskodna e hipotetikus nőszemély, ha ő maga önmegtartóztatásban akar élni. Inkább rámutatok arra a veszélyes módszerre, amit Arnott alkalmaz olyan helyzetekben, amikor kifogy a szentírási bizonyítékokból: vesz egy emberi illusztrációt, és belőle próbálja levezetni tanítását: „A keresztény hit lényege a szerelem, »romantika«, intim közösség” (22). Eme kategorikus ítélet ellen most csak egy hasonlóan kizárólagos definíciót tudok szegezni: Arnott saját szavát, aki egy más helyen John Wimberre hivatkozva a hitet úgy betűzi: K-O-C-K-Á-Z-A-T (144). Aki hajlamos így felfogni a hitet, talán képes lesz egy ilyen jégcsaphölgyet is feleségül venni.

De félre a tréfával: minden hasonlat csak addig jó, amíg valóban hasonlóságot fejez ki. Leendő hitvesemmel én is olyan intim közösségben szeretnék élni, ahogy csak lehet, de Isten nem egyenrangú partnere az Egyháznak. Izraelre vonatkozólag az Ezékiel 16 ezt elég egyértelművé teszi; az Egyházra nézve maga a Jel 2,5 (az „efézusi levél”) mondja, hogy „térj meg”, máskülönben „gyertyatartódat kimozdítom helyéből” – melyik férj mondaná ezt meghidegült szerelmű feleségének? Az analógia tehát nem nyújtható a végtelenségig, és Arnott éppen ezt teszi, amikor egyre csak az „intimitást” ismétletgeti. Ez azért veszélyes, mert a szerző ezt a hasonlatot veszi alapul további spekulációjához.

„A tantételek nem helyettesítik a szerelmet”, mondja ezután (22), és hibásnak nevezi saját régebbi véleményét, amely szerint „ha el tudnánk jutni a tanításnak arra a tisztaságára, ami a korai Egyházban megvolt, azzal automatikusan jönne Isten jelenléte és ereje.” Azt veti ellene, hogy „a korai Egyház tantételeinek rendszere sem állt össze tökéletesen.” Indoklásul a körülméltékedés gyakorlatában eleinte fennállt bizonytalanságra utal, de Pál példájából azonnal látszik, hogy ez az érv nem elegendő állításának alátámasztására. A pogányok apostola ugyanis nem vélte a szeretettel ellentétesnek, hogy szembeszálljon Péterrel, amikor az okot adott rá.

Egész életében a judaizáló hamis tanítók ellen kelt ki a legszenvedélyesebben: „aki titeket megzavar, elveszi az ítéletet, bárki legyen”, és „bárcsak ki is metszelnék magukat², akik titeket bujtogatnak” (Gal 5,10; 12); „Őrizkedjete az ebektől, őrizkedjete a gonosz munkásoktól, őrizkedjete a megmetéltékedéstől” (Fil 3,2); „...nem ügyelvén zsidó mesékre...”

² Békés-Dalos: „egészen meg is csonkítanák”, azaz kiherélnék magukat. Így magyarázza Albrecht Oepke evangélikus teológus is: Der Brief des Paulus an die Galater, Berlin, 1960, 124-127. – Íme, mire képes a szeretet!

(Tit 1,14); „A nemzetségekről való tudakozásokat és a civakodást és a törvény felől való harcokat kerüld, mert haszontalanok és hiábavalók” (Tit 3,9); „A velem lévő Titus sem kényszerítetted a körülmetélkedésre, noha görög vala, tudniillik a belopódzkodott hamis atyafiak miatt, akik alattomban közénk jöttek, hogy kikémleljék a mi szabadságunkat, amellyel bírnak a Krisztus Jézusban, hogy minket szolgálókká tegyenek” (Gal 2,3-4).

János, az Isten Szeretet-voltát legjobban hangsúlyozó apostol sem félt attól, hogy a szeretetnek bennünk való megmaradását az Ő beszédének való engedelmisségünkől tegye függővé: „Aki pedig megtartja az ő beszédét, abban valósággal teljessé lett az Isten szeretete. Erről tudjuk meg, hogy őbenne vagyunk” (Jn 2,5). Azok a dolgok, amelyeket a szeretet tényleg eldöntetlenül hagy, távolról sem hittételek: húsevés, szombattartás, szüzesség stb. De a tiszta tanítást nem szabad lekicsinyelni vagy általánossággá ködösíteni, ahogy Arnott teszi (23-24):

Vajon miért van manapság is annyiféle felekezet? Azért, mert az emberek úgy gondolják, az ő tanrendszerük helyesebb, mint a többieké. Ebben az egészben azonban nem sok teret kap a szeretet. És egyáltalán: mit jelent az, hogy tiszta tanítás?

Isten szeretet. Ez a tiszta tanítás. Ez az igazság.

Senki ne értsen félre. A Krisztus Jézusban kinyilvánított igazság rendkívül fontos. Ez az az igazság, amely megszabadít (Jn 8,32). Ha azonban szeretet nélkül kívánunk szert tenni az igazságra, nem leszünk képesek megtartani az igazságot (1Jn 4,8;16).

Bizonyára vannak olyan időszakok az Egyházban, ahol a dogmák tömkelege valósággal kiöli a szeretetet. Ez azonban nem jellemző a mi korunkra: ma a szeretetet az **egyéni önzés** öli ki a szívekből. Protestáns egyházi körökben mindenfelé hallható a panasz, hogy egyre jobban lanyhul az érdeklődés a hagyományos teológiai témák iránt, és hogy az Egyháznak egyénekre való széttöredezése megállíthatatlanul folyik. Arnott szeretetfogalma elsősorban érzelmi és megtapasztalási alapú – ez pedig (a „tiszta tanítás” utáni vágy fölé rendelve) csak tovább vastagítja az Egyház közösség-mivoltára rakódott porréteget. Egy megszívlelhető ellenpélda: Krisztus szeretete arra indította Pált, hogy az igaz tanítás miatti aggodalmában szenvedélyesen védelmezze az igazi evangéliumot (2Kor 11,2-4). Az igazság és a szeretet az ő szemében nem egymás ellen hatott. Arnott valószínűleg a régről ránkmaradt ágas-bogas tantételrendszerrel igyekszik kiküszöbölni, amikor – habár csak egy szónoki fogás erejéig – a „tiszta tanítást” azonosítja az „Isten szeretet” mondattal. Miután rádöbben, hogy valamiféle tantételekre mégis szükség van, és ezek helyessége is fontos, sietve magyarázatot fűz iménti megjegyzéséhez, de ezzel éppen saját kérdésére adott válaszában velősségét veszti el. Nem is ezellen van kifogásom, hanem a szónoki kérdés és felelet ellen: Arnott féligazságokat kiáltoz hangosan, majd csak suttogva igazítja helyre magát. Ettől a „tiszta tanítás” rossz definíciója érintetlen marad, és sokakat megtéveszt.

Jézus „romantikus” kapcsolatára, mély, bensőséges közösségre invitál minket. Jézusba szerelmesnek lenni: ez fontosabb, mint a tiszta, tökéletes tantételek. Ahogy növekszünk Krisztusban, a tantételeink változhatnak, hiszen reményeink szerint egyre érettebbekké válunk, és egyre közelebb kerülünk az igazsághoz. Ha azonban mindig csak a tantételeink tökéletesítésére törekszünk, anélkül, hogy bőségesen merítenénk a kegyelem és a szeretet forrásából, előbb-utóbb csak farizeus törvénykezők leszünk, akik szüntelen harcban állnak egymással.

Az előszóban már említettem, hogy nem fogok ott is hibát keresni, ahol nincs: azaz nem marasztalom el John Arnottot amiatt, ami csak annyiban következménye írásának, hogy eretnekek is mondták ugyanazt. Mindazonáltal rá kell mutatnom, hogy a szeretet fogalma túl általános ahhoz, hogy a keresztény tanítás kiindulópontjává tehetnénk. Túl sokan húzódtak már e legnagyobb, örökké megmaradó dolog (1Kor 13,13) árnyékába, hogy vele elpalástolják doktrinális szélsőségeiket. A római katolikusok például ezen az alapon tagadták, hogy a megigazulás kizárólag hittel fogadható el – elvégre „a legnagyobb a szeretet”, értsd: az irgalmas cselekedetek értékesebbek a hitnél. Más: mivel a szeretet „erős, mint a halál”, az

Egyház tagjait összekötő szeretetkapocs (amely az egymásért való imában és az imakérésekben is megnyilvánul) áthatol a halálon, tehát szabad az Úrban elaludt keresztényektől is imát kérni. Más: „a szeretet sok vétket elfedez”, tehát alamiznaadással levezelhetjük bűneinket. Más: „a szeretet nem rója fel a gonoszt”, tehát Luther méltatlanul róttá fel Rómának a búcsúcédulákkal való üzérkedést. És egy Biblián kívüli példa: Ignác antiókhiai püspök úgy köszöntötte a római gyülekezetet a második század elején, mint „a szeretet előljáróját” (jótékonyságukat dicsérte így) – nos, némely túlbuzgó pápisták ebből képesek azt levezetni, hogy mivel az „agapé” Ignác leveleiben gyakran az Egyház szeretetközösségére utal, a római püspök az egész Egyház előljárója.

Arnott természetesen nem felelős eme tévelygésekért, de ha az egészséges tanítást azzal azonosítja, hogy „Isten szeretet”, akkor sok tévtanítás előtt tárja ki az ajtót. A szeretet a keresztény tanításnak nem a gyökere, hanem a gyümölcse; és minden, egészséges tanításból eredő keresztény cselekedetnek ez az indítéka. De ilyen rövid formában semmiképpen nem ez az evangélium, hiába erősítgeti a szerző: „Sokan nagyon kényelmetlenül érzik magukat, amikor intim közösségről kezdünk prédikálni, és nem tudják, mit kezdjenek vele. Azt mondják: »Na, hagyjuk ezt a szirupos szöveget! Halljuk inkább az evangéliumot!« Az egészben az a legfurcsább, hogy ez az evangélium. Bárki meggyőződhet erről a János 3,16-ban” (33).

Bár János igen hangsúlyozza, hogy Isten szeretet, evangéliumában nem szorítkozik ennyire. A Jn 3,16 előtt és után hitről és hitelenségről, üdvösségről és kárhozatról szól. A versnek Arnott által kiemelt része („*úgy szerette*”) maga is arra utal az összefüggésben, hogy Krisztus meghalt értünk – és már benn is vagyunk a teológia mélyvizében. A szerző azonban ezt három sorban intézi el az idézet után, hogy utána hat oldalon keresztül személyes bizonyágtételeket soroljon arról, hogy „milyen **elképesztő módon** szeret az Atya” (33). Őt a szeretet-áldás élménye jobban érdekli, mint az Atya Küldötte, **akiben** minket szeretett. A misztikus Krisztus elhomályosítja a megtestesült Krisztust. A bizonyágtétevek „belenéznek az Ő szerető szemébe” (32), „megpihennek az Ő jelenlétében” (33), együtt „szaladgálnak”, „legóznak” (38), „táncolnak, sétálnak és beszélgetnek” Vele (42) – de egyikük sem látja Őt a kereszt megalázottságában, sem pedig a mennyei dicsőségben. Nem akarok minden mondatban eretnokséget szimatolni, de véleményem szerint ez a Jézus-kép eltorzítja az Ő önmegüresítésének és megdicsőülésének (Fil 2,5-11) hatalmas ívét, és Őt valamiféle személyes játszótársá fokozza le. Ennek kétségkívül megvan az oka a karizmatikus tanításokban, amelyek hatására a tagok hitélete a személyes élmény irányába tolik el, de ez csak magyarázat, nem mentség. Az egész karizmatikus hitgyakorlat kiigazításra szorul e ponton.

Mária és Márta esetét is az érzelmi megtapasztalás példaként próbálja beállítani Arnott: „Mit tett ezzel szemben Mária? »Jézus lábainál leülvén, hallgatja az Ő beszédét.« Mária tehát ott ült Jézus lábainál, és ilyeneket gondolt: »Hú, micsoda bölcsesség! Jézus, Te olyan csodálatos vagy!«” (26) Az utolsó mondatot misztikus köd lengi be, így a következő oldalon már lehet gúnyolódni: „úgy gondoljuk, Istent szeretni annyit tesz, mint órák hosszat tanulmányozni a Bibliát, vagy időnket és pénzünket áldozni a szolgálatért”. – Lám, mire használja fel a szerző Mária példáját, aki Jézus **tanítását** hallgatta! A bibliatanulmányozást csak annak gépies túlhajtása által képviselteti, és azt lefitymálván a Biblia bármilyen huzamosabb olvasását is nevetségessé teszi. Lehet, hogy a katolicizmussal mindenáron való szembeszegülés az oka ennek – ők ugyanis már félórás áhítatos bibliaolvasásért „teljes búcsút” adnak (azaz minden tisztítótüzbeli vezeklés eltörlését)³. Ez ugyan fölösleges, mivel tisztítótüz nem létezik, de azt mindenesetre mutatja, hogy még ez a sokat csepült pápás felekezet is milyen sokra becsüli a Bibliát. Ebben tanulhatnánk tőlük.

Az érzelmi hullám elfogadhatóbbá tétele érdekében Arnott hivatkozik Maslow-ra, a nemrég elhunyt pszichológusra (31), aki az intézményes kereszténységet így jellemzi: „csúcs alattiak

³ Enchiridion Indulgentiarum (A búcsúk kézikönyve) 1968, 50. paragrafus.

csúcs alattiakat tanítanak mások csúcsmegtapasztalásairól”. Ennek az ellentmondásnak a feloldására azt írja, hogy „a keresztény egyháznak nagyon nagy szüksége van a kézzelfogható realitás **ellenőrző** hatására”, és tovább úgy magyarázza, hogy „egyszerre kell objektívnek és szubjektívnek lennünk, ha bensőséges és személyes kapcsolatra törekszünk Krisztussal.” – Még ha kívánatos is ez az egyensúly a tárgyi és a megélt valóság között: vajon megengedi-e a tapasztalatnak, hogy a Bibliát vizsgálta és fölötte ellenőrző hatáskört gyakoroljon? Mert ha csak egyensúlyt követelne Arnott, akkor nem gúnyolná így az elhívásról a köztudatban élő képet: „Isten nem valami rabszolgaéletbe akar beleszalogatni, mondván: »Aha! Na most megvagy! Az egész gyülekezet füle hallatára elkötelezted magad.« Nem bepalizni akar téged, hogy aztán elküldjön valahová Afrikába, vagy más eldugott helyre, hogy ott halj meg a dzsungelben az evangéliumért” – Mivel érzi a fenti kép torzító voltát, sietve hozzáteszi: „persze nem lehetetlen, hogy szeretetéből fakadóan ilyen helyre fog hívni.” De „a lényeg” szerinte is „az, hogy [Isten] közeledni akar hozzád, és szeretné megnyerni a szívedet” (32).

Nyilvánvaló, hogy a szubjektív vonulatnak ez a túlhangsúlyozása arra a száraz, akadémikus teológiára adott válasz, amelynek valóban nem sok köze van Jézus Krisztushoz és az evangéliumhoz; melynek skolasztikus dogmarendszere nem sokban különbözik matematikai tételek valamely láncától. Hogy Arnott nem akar minden teológiát kihajítani, az kétségtelenül dicséretes dolog – de félő, hogy az olyasféle dicsőség-teológia, amit prédikál, a kereszténységet a buddhizmushoz közelíti: „Szeretnél-e te is részesedni a legjobb dologból, amit az emberiség valaha is kapott? Akarsz-e a szeretet Országának polgára lenni, része egy olyan társadalomnak, ahol mindenki szeret mindenkit, a Királyt is beleértve?” (37) – E hívás nem szólhat keresztényekhez, mert ők már polgárai ennek az országnak; ha azonban kívülvalókhöz szól, akkor homályossága először Krisztus keresztjét tünteti el. Azaz úgy magyarázza, hogy az Istennel való „intim közösség” prédikálása maga az evangélium: „mert úgy *szerette* Isten a világot, hogy az ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” (33) De ez félreértés: a János 3,16 az Isten szeretetének nemcsak a **mértékéről**, hanem a **kifejezési formájáról** is szól, amit Pál a Róma 8,28-39-ben magyaráz:

Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van, mint akik [az ő] végzése szerint hivatalosak. Mert akiket eleve ismert, eleve el is rendelte, hogy azok az ő Fia ábrázatához hasonlatosak legyenek, hogy ő legyen elsősülött sok atyafi között. Akiket pedig eleve elrendelt, azokat el is hívta; és akiket elhívott, azokat meg is igazította; akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.

Mit mondunk azért ezekre? Ha az Isten velünk, kicsoda ellenünk? Aki az ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem őt mindnyájunkért odaadta, mi módon ne ajándékozna vele együtt mindent minékünk? Kicsoda vádolja az Isten választottait? Isten az, aki megigazít. Kicsoda az, aki kárhozza? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Isten jobbán van, aki esedezik is értünk:

Kicsoda szakaszt el minket a Krisztus szerelmétől? Nyomorúság vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhség, vagy meztelenség, vagy veszedelem, vagy fegyver-é? Amint meg van írva, hogy: Teéretted gyilkoltatunk minden napon; olybá tekintenek, mint vágójuhokat.

De mindezekben felettébb diadalmaskodunk, Az által, aki minket szeretett. Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalók, sem következők, sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény nem szakaszthat el minket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Ez a szeretet nem elsősorban érzelmek, hanem inkább tények kérdése. Isten úgy szeretett minket, hogy még amikor bűnösök voltunk, Krisztus meghalt értünk. Ez a szeretet maga az Úr Jézus, mert csak Ő képes ilyenre (Róma 5,6-8). Gyümölcse Istennel való békeség, üdvbizonyosság, mennyei reménység. Ezért írhatja Pál (5,5): „a reménység pedig nem szégyenít meg, mert az Istennek szerelme kitöltetett a mi szívünkbe a Szent Szellem által, aki

adatott nekünk.” Ez a gyümölcs több, mint **belső** békesség vagy felemelő élmény, mint ahogy Arnott sugallja (36):

Tisztában vagyunk vele, mekkora egy ilyen megtapasztalás jelentősége? Mindent megváltoztat! Nagy örömmel adjuk át ugyanis életünk vezetését egy olyan Atyának, aki ennyire mélyen képes szeretni. Egy ilyen kijelentés [mint Virginia Smith élménye] egy szempillantás alatt keresztülhúzza az ellenség minden számítását, és lerombolja mindazt, amit oly kitartóan igyekezett az életünkben felépíteni: az olyan elképzeléseket, hogy minket még Isten sem képes szeretni, vagy hogy az Atya Isten nem is igazán szeret. Ahogy a hazugságra fény derül, azonnal elpárolog. Erre csak a Szent Szellem képes. Ő jelenti ki Isten szeretetét a szívünkbe.

Természetesen nem tagadom, hogy igen sok embernek éppen megtapasztalásra van szüksége annak elhívéséhez, hogy Isten szeretet. De fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy ez az igény nem egyenlő Istennek a Bibliában adott kijelentésével. Ahelyett, hogy bizonyos egyéni szükségleteket törvényvé emelnénk, jobb volna megvizsgálni, hogy a megtapasztalások hajhászása mögött miféle tanítási háttér áll. Karizmatikus mozgalmunknak itt mélyen magába kell néznie: Istent igen gyakran csak úgy prédikáljuk, mint szükségleteink betöltőjét.

A Kol 1,27: „a bennünk lakozó Krisztus a dicsőség reménysége”, szintén sokkal gazdagabb, mint valami személyes misztikus élmény. Istennek az Ő népe közötti lakozásáról beszél, amely immár nem korlátozódik Izraelre. De Arnott az Isten szeretetét itt is érzelmi síkra akarja terelni: „...lehet, hogy apád anyagilag gondoskodott rólad, neked azonban többre lett volna szükséged. Az elméd talán meg tudod ezt magyarázni, de az érzelmi életed számára mégsem volt meg a szerető, törődő, gondviselő, ellátást biztosító, biztonságot nyújtó apa.” (37) – Nem azt mondom, hogy az érzelmi oldalt el kell hanyagolni, hiszen gyülekezeteinkben nagyon sok érzelmileg sérült, zárkózott és depressziós embert találni. De miért tegyünk egy pszichológiai hiányjelentést új tanítás alapjává az Egyházban, amikor a tanítás csak a Biblián alapulhat? Bár időnként a bibliai tanítás különböző oldalait kell hangsúlyozni, attól tartok, hogy az élmények ilyen túlértékelése elleplezi azt a tényt, hogy az Atya minket nem saját érdemeinkért szeret, hanem Krisztuséért.

Arnott úgy véli, hogy az Isten Szeretet-mivolta csak érzelmi élményeken keresztül hathatja át teljes személyiségünket: „A szeretet csak úgy tud igazán elmélyülni, ha már konkrét tapasztalat; nem maradhat örökké az elmélet szintjén” (30). Ennek az az oka, amit maga is bevall: „Vajon miért nem értettem meg ezt oly sok éven át, miért nem láttam, milyen elképesztő módon szeret az Atya? Mindig valahogy úgy gondoltam, hogy »Jézus, az rendben van, de Istennel vigyázni kell, mert neki soha nem tudunk tetszeni. A kezében ott egy lista azokról a dolgokról, amelyeket meg akar beszélni velem. Mérges rám, mert nem jobban csináltam, vagy nem eleget csináltam«. Az Atyáról mindig absztrakt teológiai fogalmakban gondolkodtam. Elvileg tudtam, hogy Isten a szeretet, a szívem mégis nyersnek és követelődzőnek képzelte el Őt” (34). – Nem akarom ez elvetélt értelmezésért a mostani Arnottot okolni, de hadd jegyezzem meg: a „mérges Atya” képe természetes emberi félelem Istentől. Megszüntetése úgy történik, hogy Őt az Úr Jézusban szemléljük, ahogy a reformátorok:

Krisztus nélkül Istent mintegy ellenségünknek kell tekintenünk, akinek keze a mi veszedelmünkre van felfegyverezve, s jóakarátát és atyai szeretetét egyedül csak Krisztusban ölelhetjük magunkhoz. S noha ezt csak felfogásunk gyengesége miatt mondtuk így, mindamellert mégis igaz⁴.

Nem szükséges egy huszadik századi karizmatikus új hullám ahhoz, hogy az Atya szeretetéről megbizonyosodjunk – elég a keresztre tekinteni. Mert valóban, ha Ő Krisztust értünk halálra adta, akkor hogy ne ajándékozna Vele együtt mindent nekünk (Róma 8,32)? De akinek ez a

⁴ Kálvin János: „Nagy” Institutio, II.16.2-3 Az idézet forrása egy válogatás (Kálvin Kiadó, 1993.)

felismerés nem lobog a szívében (például Arnottnak, aki a Jn 14,9 kapcsán megelégszik azzal a megjegyzéssel, hogy „az Atya ... éppen olyan, mint Jézus” – 34), az tényleg rászorul a torontói módon való töltögetésre: „az emberek az összejöveteleken minden este arról tesznek bizonyosságot, hogy Isten meglátogatta őket a Szent Szellem ereje által és személyes kijelentést adott nekik arról, hogy hogy szereti őket – gyakran látomások, álmok vagy próféciaik által” (34). – Ez önmagában igen felemelő, de csak azon az áron lehet belőle normát csinálni, hogy a hívők szeme nem a megfeszített Krisztusra fog irányulni, hanem elsősorban saját igényeik kielégítésére.

Arnott lovat ad az így tévelygők alá azzal, hogy Jézus Krisztus áldozatát, amiből az Atya szeretetét ki kellene fejtenie, a 338-344. oldalakon szinte függelékbe szorítja. Ezzel szöges ellentétben Pál a Róma 8-ban a Krisztusban újjá lett népnek adott áldásokról így szól: „Kicsoda szakaszt el minket a **Krisztus** szerelmétől? Nyomorúság vagy szorongatás, vagy üldözés, vagy éhség, vagy meztelenség, vagy fegyver-e?” (8,35) Íme, milyen messzire távozott Torontó az apostoli kortól, amelyben a keresztények hálát adtak Istennek Krisztusért, szeretete élő bizonyítékáért, a nehézségek között is.

Arnott azonban elnyomja ezt az igazságot, amikor tovább magyarázza a lélektani oldalt: „Az embernek igenis vannak érzelmi szükségletei, és fontos, hogy szeretetben részesüljünk. Az érzelmeinket is a Teremtőnk helyezte belénk. Neki is vannak érzelmei, mi pedig az Ő képmására teremtettünk. Ő is érzelemdúsan akar szeretni minket, és azt kívánja, hogy mi is így szeressük Őt: teljes szívünkben, teljes lelkünkben és teljes elménkben (Mt 22,37)” (39). – Persze hogy vannak érzelmeink, de tudat alatt már maga a szó is hozzátapadt bizonyos különös érzelmnyilvánításokhoz. Az „érzelemdús” szó rejtjelesen azt jelenti, hogy ugráljunk, táncoljunk és kiáltozzunk. Ugyanezt Arnott leegyszerűsítő logikával a 165. oldaltól kezdve is kifejti, amikor a Szent Szellem vételének akadályairól beszél. Erről bővebben ott szólok.

2. A Szent Szellem közössége

A Szellem és az Ige

Miután a szélsőséges karizmatikus vonulattal szemben (vagy éppen a kritika lefegyverzésének szándékával) méltóképpen hangsúlyozta a Szent Szellem személyiségét és segítői szolgálatát, Arnott elérkezik a karizmatikus mozgalom emez örök botránykövéhez (51). Elkerüli azt a csapdát, amelybe például Ruff Tibor esett bele idézett cikkében, amellel érvelve, hogy a „megölő betű” a Bibliába kapaszkodó kritikusokat, a „megelevenítő Szellem” az új hullám lovasait jelenti⁵. Régi reformatori hagyományt követve azt írja: „Pál arról beszél, hogy Isten törvénye kijelenti: nincs ember, aki képes volna ezt a törvényt megtartani, így mindenkire halálbüntetés vár. A törvény folyamatosan arra emlékeztet minket, hogy reménytelen helyzetben vagyunk” (52).

A karizmatikus mozgalmat kezdettől fogva ingerlő „Szellem vagy Ige?” dilemmára pedig azt a megoldást adja, hogy „nem vagy-vagy, hanem is-is. Az Igének és a Szellemnek együtt kell járnia” (52). Ám ő sem kerüli el Yonggi Cho tévedését, amit az a lógosz-rhéma kettősség kapcsán fejt ki. Ez pedig az a hagyományos karizmatikus tanítás, hogy a Szellem az Igét **megeleveníti**⁶:

Jártál már úgy, hogy olvastad a Bibliádat, talán egy reggel lelked csendességében, és egyszer csak hirtelen egy vers mintha kiugrott volna a sorok közül? Azok a szavak annyira megelevenednek számodra, hogy alá is húzod őket, mert arra gondolsz: „Ezt eddig nem vettem észre!” Ilyenkor történik meg, hogy a Szent Szellem és az Ige kölcsönhatása által, az Írás elevenné lesz számodra (2Kor 3,6). Ez az ígéletünk és reménységünk egyben. Amikor a Szent Szellem rálehel a leírt szavakra, abból élet származik, és nem halál (53).

Karizmatikus olvasóimnak bizonyára magyaráznom kell, hogy mi a probléma. Talán ha bibliai igével kezdem, kisebb bizalmatlansággal kell megküzdenem. Pál mondja (Ef 6,17b), hogy fel kell vennünk „a Szellem **kardját**, amely az Isten beszéde”, és Jézus: „a Szellem az, ami **megelevenít**, a test nem használ semmit: a beszédek, amelyeket én szólok néktek, **Szellem és élet**” (Jn 6,63). Aztán: „újonnan születettek nem romlandó magból, de **romolhatatlanból**, Istennek ígéje által, amely **él** és megmarad örökké” (1Pt 1,23). Végül pedig: „az Isten beszéde **élő és ható**” (Zsid 4,12).

A nyilvánvaló ellentmondás a Biblia és az „Ígét megelevenítő Szellem” karizmatikus tradíciója között az, hogy a Szellem nem „megeleveníti”, hanem forgatja az Ő kardját, s hogy mi-nek egyáltalán megeleveníteni az Igét, amikor az **élő**, ható, és minket is újjászül és **megelevenít**? Arnott ismételtelen mond olyanokat, hogy a Szent Szellem „életet lehel az Igébe és az egyházba” (55), és hogy „a Szellem rálehel Isten Igéjére, hogy megelevenítse azt” (57). Ezzel ellentétben Pál az Írást félreértő zsidókról szól így:

⁵ Új Exodus VII/2. 53

⁶ Negyedik dimenzió, 62: „A „rhéma” a „lógosz”-ból készül. A „lógosz” olyan, mint a Bethesda tava. Hallgathatjátok Isten Igéjét és tanulmányozhatjátok a Szentírást, de a „lógosz” csak akkor változik át „rhémá”-vá, ha eljön a Szent Szellem, és megeleveníti a Szentírás egy részét a szívetekben, ha lángragyújtja vele a lelketeket, és ha bizonyosságot ad arról, hogy az az ige közvetlenül érvényes a ti esetetekre.” – Isten Igéjének nyugvó víztükörhöz való hasonlítása nem a legszerencsésebb dolog..

De megtompultak az ő elméik. Mert ugyanaz a lepel [amit Mózes a maga sugárzó arcára borított], mind e mai napig ott van az Ószövetség olvasásánál felfedetlenül, mivelhogy a Krisztusban tűnik el. Sőt mindmáig, amikor csak olvassák Mózeset, lepel borul **az ő szívükre**. Mikor pedig megtér az Úrhoz, lehull a lepel. Az Úr pedig a Szellem, és ahol az Úrnak Szelleme, ott a szabadság. Mi pedig az Úrnak dicsőségét mindnyájan **fedetlen arccal** szemlélvén, ugyanazon ábrázatra elváltozunk, úgy mint az Úrnak Szellemétől (2Kor 3,14-18).

Pál nem az Igét mondja leplezettnek, hanem a nem értő olvasók szívét. Még élesebben fogalmazza ezt meg a következő fejezetben (4,3-4):

Ha mégis leplezett a mi evangéliumunk, **azoknak** leplezett, akik elvesznek, akikben e világ istene megvakította a hitetlenek elméit, hogy ne lássák a Krisztus dicsőséges evangéliumának világosságát, aki az Isten képe.

Pálnál tehát nincs szó olyasféle megvilágosodásról, amelyről Arnott és Yonggi Cho tanít: hogy a Szellem kiemel néhány igeverset a többi közül, és „megeleveníti” őket. Talán magában véve ártalmatlan ez a felfogás, de inkább Ágoston megtérése („Vedd és olvasd”) vagy Luther toronyszoba-élménye („Az igaz ember hitből él”) jut róla eszembe, mint a rendszeres igetanulmányozás. Ma, amikor az egészséges tanítást annyi helyen prédikálják, csak az nem lesz jó igeismerő, aki maga sem akarja. És hogy a karizmatikus tanítók egyre csak azt sulykolják, hogy a Biblia megelevenítésre szorul, az nem is eredményezhet mást, mint hogy azokra az igehelyekre vonatkozólag, amelyeket nem „kaptak” még meg, a hívők teljesen tudatlanok maradnak – azokat pedig, amelyeket egyszer már „megkaptak”, súlyosan félreérthetik amiatt, hogy váratlan felismerésük mögé isteni tekintélyt képzelnek, és semmi más értelmezést nem fogadnak el.

Arnott a „megölő betű” kapcsán azt írja: „Amikor a Szent Szellem rálehel a leírt szavakra, abból élet származik, és nem halál.” Mintha Pál nem a hittől elszakító törvényeskedés ellen mondta volna híres szavait (2Kor 3,6)! Mivel azonban ez a probléma ma látszólag nem időszerű, Arnott beleesik abba a hibába, hogy általánosabban az igeolvasásra húzza rá őket.

Egy másik helyen is nyilvánvaló lesz Arnott felemás megközelítési módszere⁷. Bár jó szándékát eszem ágában sincs kétségbevonni⁸, nem helyeselhetem azt a leírást, amelyet az Ige és a Szellem kölcsönhatásáról ad: „Az Ige az ellenőrzés és az egyensúly eszköze, mely elvégzi a kellő korrekciókat és a finom hangolást azon, amit hitünk szerint a Szellem szól hozzánk” (57). – Ez nem éppen az a teljhatalmú ítélő szerep, amivel már a Mózes törvénye fel volt ruházva, hanem egy elég dicstelen feladat, hogy utólag támassa alá „azt, amit **hitünk szerint** a Szellem szól hozzánk.” Tekintve, hogy ez utóbbi milyen vad összevisszaságot produkálhat a karizmatikus tanítók ajkán, Arnott nem mondott többet, mint hogy az írott Ige minden tekintélye ellenére is csak az események után kullog. Hasonlóan egyoldalú az Ige szerepének leírása a következő sorokban:

Szükségünk van mind az Igére, mind a Szellemre. Ha csupán az Igével van közösségünk, vagyis a törvény betűjével a Szellem nélkül, annak rendszerint valamiféle vallás lesz az eredménye, amely nélkülözi Isten életet adó lehetőségét. Másrészt viszont, ha csak a Szellemmel foglalkozunk, és az Igére nem figyelünk, könnyen szélsőségekbe kerülhetünk (54).

Arnott szóhasználata igen zavaros, mert valójában ezt akarta mondani: „Szükségünk van mind a Bibliára, mind a megtapasztalásokra. Ha csupán a Bibliát magoljuk, mintha annak betűje magától Isten gyermekévé tenne minket, annak rendszerint valamiféle vallás lesz az

⁷ Talán mondanom sem kell, hogy az Arnott által hivatkozásként szemrebbenés nélkül az 52. oldalra iktatott 2Kor 3,6-ban még csak utalás sem esik arról, hogy a Szellem az Igét elevenítené meg.

⁸ Azokat, akik azon az alapon, hogy „a Szent Szellem itt van,” így harsognak: „nincs többé szükségünk a Bibliára”, ekképpen korholja: „egyre messzebb és messzebb kerülnek az igazságtól” – 55.

eredménye, amely nélkülözi az átélt hit hitelességét. Másrészt viszont, ha csak a megtapasztalásokat hajszoljuk, és a Bibliát elhanyagoljuk, könnyen szélsőségekbe kerülhetünk”. – Azzal, hogy „Igét” és „Szellemet” írt, sokaknak azt sugallta, hogy Isten Szelleme érzéketlenné teheti az embert az Ige iránt, és hogy az Isten Igéje megolthatja a Szent Szellemet. Ugyanez a meggondolatlanság csendül ki más mondataiból is: „Ha valaki csak Isten Igéjét kutatja, előbb-utóbb kiürül. Ha pedig csak a Szellem után megy és elfeledkezik az Igéről, megszedül” (58). – Valójában egyik veszély sem fenyeget senkit. Mindkét hibáért minket terhel a felelősség: félreértelmezzük Isten Igéjét vagy rájátszunk Isten Szellemére. Ezek a kitételek azonban hiányoznak Arnott figyelmeztető mondataiból, így jó szándéka megfeneklik a karizmatikus mozgalomnak és ellenfeleinek vitájában jelszóvá kövesedett szóhasználaton: „Ige **vagy** Szellem”. Hiába tesz „és”-t közéjük, valójában kényelmes középutat kínál köztük azzal, hogy az Igét a Szellem kordában tartójának, és a Szellemet az Ige megelevenítőjének ábrázolja. Ezzel valóságosan is elveti az egyikre és a másikra hivatkozó pártok közt a civódás magvát. „Holt betű a Bibliád, ha nem **eleveníti meg** a Szellem” – kiáltja az egyik tábor. „Kóbor szellem a tiéd, ha nem **igazolja magát** a Bibliával” – replikázik a másik. A békét egy olyan megközelítés hozhatja el, amely nem habozik úgy a kettő között, mintha ellentétes végletek lennének, hanem felismeri, hogy szorosan együttműködnek: az Ige megértését csakis a Szellem adhatja meg, és a Szellem közösségében kizárólag biztos bibliai tanítás alapján lehet részesülni. Az Ige „a Szellem kardja”, tehát minél többet olvassuk a Bibliát, annál teljesebbek leszünk Szent Szellemmel – csak ne erőltessük rá saját értelmezésünket, azaz ne vegyük ki az Ő kezéből a kardot. Másrészt a Szent Szellem „eszünkbe juttatja” Krisztus szavait, vagyis minél meghittebb kapcsolatban vagyunk Vele, annál jobban meggyökerezünk az Igében – csak ne azonosítsuk Őt minden kaotikus megnyilvánulással, ami alkalmainkon előfordul, mert Isten nem a zűrzavar Istene.

A szerző hibáját még az sem enyhíti, hogy sok bizonyágtevőben nagyon megnő az Ige utáni éhség az élményt követően (57-58), mert ugyanez tapasztalható katolikus karizmatikusoknál is, csak hogy ők a szokásos pápista extrákat (Mária-kultusz, szentségimádás) is buzgóbban hiszik és gyakorolják, mint előtte. Arnott azonban nem tulajdonít kellően nagy jelentőséget a bizonyos felekezetek között fennálló tanbeli és hitéleti eltéréseknek sem:

amikor Isten Szelleme megragad egy embert, nem számít, hogy milyen egyház vagy felekezet tagja az illető. A mi gyülekezetünkben katolikusok, anglikánok, pünkösdieltek ... egyaránt megfordulnak. A Szent Szellemnek nem ez a legfontosabb. Ő mindenkit megérint, akit akar. Ő az egység egyetlen igazi forrása. Ő tesz képessé arra, hogy megőrizzük önálló arculatunkat anélkül, hogy megtörjük a közösséget. Az Ő egysége a kapcsolaton alapszik, nem az egyformaságon vagy a kiegyezésen (24).

Nyilván Arnott sem Mária imádását érti az „arculat megőrzésén” – csak hogy a katolikusok számára ez az egyik legfontosabb dolog, amit a karizmatikus tapasztalat sem mindig irt ki belőlük⁹. Protestáns karizmatikusok esetében valószínű, hogy az új hullám által felélénkített testvérek az egész Bibliát egy sajátos szemüvegen keresztül fogják olvasni: azzal a hozzáállással, amit prédikátoruk beléjük olt. Akik elfogadják Arnott következtetéseit, azok elsősorban élménynek fogják tekinteni Isten szeretetét, az evangéliumot az „Isten szeretet” állításra szűkítik le, az ékes rend parancsát semmitmondó általánossággá szelídítik, a szellemi részegségnek pozitív kicsengést tulajdonítanak, és minden különös jelenség mögött közvetlen vagy közvetett isteni beavatkozást sejtnek, miközben a szellemeket egyáltalán nem vetik alá

⁹ Életemben senki nem szállt velem szembe nagyobb hévvel a Mária-kultusz védelmében, mint egykori szerelmesem, mégpedig „Szentlélek-keresztsege” után, amit saját pápista felekezetén belül nyert el. Még a Jelenések 12-t is felhozta bizonyítékul, amihez jó adag elvakultság szükséges.

igei próbának¹⁰. Ezek a torzulások nyilván nem eretnokségek még, de eretnokségek útját egyengetik.

Ahogy egy fejezetcím sugallja (58), a Szent Szellem együttműködik az Igével, hogy Isten gyermekei többet kapjanak Jézusból. A szerző jó pásztori érzéssel igazítja ki az „erő” után vágyakozókat, hogy inkább úgy gondoljanak a Szent Szellemre, mint egy „drága, érzékeny személyre, aki teljes lényével szereti Jézust”. Imát is olyat javasol, amelyben azt kérjük: „Uram, én téged magadat akarok, nem csak az ajándékaidat!” (59) Később azonban az egész letérít azzal, hogy a Szent Szellemet egy áztató, pácoló, bennünk készleteket létrehozó (61) valaminek tünteti fel, ami nem éppen Krisztusra való ráhangolás – sokkal több köze van holmi misztikához. Élő víz folyamának is nevezi, de nem jelképszerűen, mint a Biblia, hanem a tapasztalat oldaláról; és arra buzdítja olvasóit, hogy ugorjanak bele, ússzanak benne¹¹ (62). Ez megint csak élményközpontúság, holott Jézus azt mondta, hogy a folyam akkor fog felbuzogni belőlünk, ha Őbenne hiszünk. Az Efézusi levél ritkán idézett versei is megmondják, hogyan kell „megtelni Szent Szellemmel”: „beszélgetvén egymás között zsoltárokból és dicséretből és lelki énekekből, énekelvén és dicséretet mondván szívetekben az Úrnak, hálát adván mindenkori mindenekért a mi Urunk Jézus Krisztusnak nevében az Istennek és Atyának” (Ef 5,19-20). Ez ugyan elég hétköznapi módszer, de legalább biztos.

„A Szent Szellem érted van”, mondja a következő fejezetcím (63), és Arnott formába lendül. Először egy reklámízü fordulat jön („Odamehetsz Istenhez **még ma**, és kérhetsz többet a Szent Szellemből”), majd az Isten Országának **jellemzésére** hivatott „igazság, békesség, és Szent Szellem által való öröm” (Róma 14,17) szavak kerülnek olyan megvilágításba, mintha ugyan Pál a hitben gyengék iránti türelmes szelídséget (mert ez a szöveggörnyezet mondanivalója) holmi torontói áldásvárással akarta volna összekötni. Ilyen előzmények után a Lk 11,13 („mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok Szent Szellemet azoknak, akik tőle kérik”) csak biankó csekket ad mindenféle megnyilvánulásnak¹².

¹⁰ Közvetlen környezetemből származó tapasztalatok mutatják, hogy milyen odaadóan képesek a hívek védelmezni a gyülekezetben hallott értelmezést, cseppet sem törődve az igei ellenérvekkel. Arról van szó, hogy 1995. IX. 9-én Németh Sándor az okos és a balga szüzek példázatát magyarázva az „árusok” (értsd: az új hullámot elfogadó pásztorok) fontosságát emelte ki mint a leglényegesebb dolgot. („Minden attól függ, hogyan viszonyultok az árusokhoz”) Egy hét múlva házicsoportunkat (amely addigra már félig szétesett) szinte lerohanták bizonyos volt tagok, akik az új hullám kritikus értékelése miatt orroltak meg ránk – beszédükből ki sem fogytak az „árusok”. Mondhatom, gyümölcsöző párbeszédet folytattam a kapuban, ahol a „célpontokat” letámadták, s távolról sem olaj volt, ami szájukból fröcsögött.

¹¹ Az Ezékiel 47,5-ben sem lubickolás végett gázol bele a próféta a templom küszöbe alól fakadó folyóba, hanem hogy a mélységét megmérje. E látomás az Isten megelevenítő és éltető Szellemének bőséges kiadására vonatkozhat, de nem úgy, hogy az egyén lesz tőle egyre boldogabb, hanem hogy egyre többen „gyógyulnak meg” ebben a „folyóban.”

¹² Ezt a 179. oldalhoz kapcsolódva cáfolom majd meg.

3. Túláradó öröm

„Az Isten országa nem evés, nem ivás, hanem igazság, békesség, és Szent Szellem által való öröm”. Erről az igehelyről (Rm 14,17), amely egyébként megérdemelné a bővebb magyarázatot, Arnott csak annyit mond, hogy „a menny tele van örömmel” és „a Szent Szellem és az öröm együtt jár” (66). Ez felelőtlen igekiragadás, mert Pál annak előtte, hogy ezt mondaná, a hitben erőtlenség iránti gyengéd megértésről ad hosszú tanítást. Befejezésül, hogy még nyomatékosabban rámutasson a keresztyének méltó közösségi teendőire, így szól (Rm 14,13-23):

Annakokáért egymást többé ne kárhoztassuk: hanem inkább azt tartásatok, hogy a ti atyátokfiának ne szerezzenek megütközést vagy megbotránkozást. Tudom és meg vagyok győződve az Úr Jézusban, hogy semmi sem tisztátalan önmagában: hanem bármi annak tisztátalan, aki tisztátalannak tartja. De ha a te atyádfia az ételért megszomorodik, akkor te nem szeretet szerint cselekszel. Ne veszítsd el azt a te ételleddel, akiért Krisztus meghalt.

Ne káromoltassék azért a ti javatok¹³. **Mert az Isten országa nem evés, nem ivás, hanem igazság, békesség és Szent Lélek által való öröm.** Mert aki ezekben szolgál a Krisztusnak, kedves Istennek, és az emberek előtt megpróbált. Azért tehát törekedjünk azokra, amik a békességre és az egymás épülésére valók.

Ne rontsd le az ételért az Isten munkáját. Minden tiszta ugyan, de rossz annak az embernek, aki botránkozással eszi. Jó nem enni húst és nem inni bort, sem semmit nem [tenni], amiben a te atyádfia megütközik vagy megbotránkozik, vagy erőtelen.

Tenéked hited van: tartsd meg magadban Isten előtt. Boldog, aki nem kárhoztatja magát abban, amit helyesel. Aki pedig kételkedik, ha eszik, kárhoztatva van, mert nem hitből [eszik]. Ami pedig hitből nincs, bűn az.

A „Szent Lélek által való öröm”, amely egymagában talán értelmezhető torontói módon, a szövegkörnyezetben egészen más szerepet tölt be. Pál úgy jellemzi az Isten országát (ezen pedig itt az Egyházat érti), hogy ott az ember igazságban („dikaiosüné” – Pál szokásos szava a megigazulásra), békességben (Istennel és emberekkel való kiengesztelődésben) és a Szent Szellem örömeiben részesül, mondhatni: ezeknek a javaknak az Egyház a „lelőhelyük.” Aki megbotránkoztatja erőtlenség atyjafiát, az „lerontja az Isten munkáját” (20), azaz az „igazságot” önkárhoztatással (22), a „békességet” kételkedéssel (23), a „Szent Szellem öröme” megszomorodással (15) váltja fel, a disznók elé veti a nekünk adott javakat, a világ gúnyolódásának teszi ki e legdrágább kincseinket. Pálnak ebben a sokrétű üzenetében a Szent Szellem öröme nem holmi ugrádozás, hanem általánosabban, Istennek a mi szívünkbe kitöltött szeretete (Rm 5,5). Ez persze nem zárja ki az érzelmi átélést sem, de nagy felületességre vall, ha az igeszakaszról csak torontói értelemben vett örömet olvasunk ki.

Szép körben forgó érvelés található még a következő lapon (67), ahol egy másik bizonyító ige kerül elő: „A Szent Szellem egyik gyümölcse öröm” (Gal 5,22). A magyarázat: „Nincs tehát mit meglepődnünk azon, hogy akik betelnek Szent Szellemmel, tele vannak örömmel!” – Az öröm bizonyítaná, hogy az új hullám Istentől van; de azzal, hogy a torontói örömet a Szent Szellemtől eredezteti, Arnott önmagával bizonyítja állítását. A végső tekintély, ahogy ez a karizmatikus mozgalomban szokás, megint a tapasztalat: „Uram, akkor teljesen elhiszem, hogy ez az egész téled van, ha el tudom nevetni magam” (66). – Abban az időben, amikor az „ellenzék” még jelen volt a Hit Gyülekezetében, Németh Sándor megfordította ezt a gyakorlati elvet, és így üzte ki őket a külső sötétségre: „Akik nem tudnak nevetni ezeken az összejöveteleken, azokban valószínűleg nincs meg a Szent Szellem” (1994. X. 23).

¹³ Új ford: „Ne káromolják azt a jót, amelyben részesültetek.”

A hetven tanítvány öröme és Jézus válasza sem alkalmas a torontói jelenségek alátámasztására, mert az öröm természetes emberi érzelem; de még akkor sem kell földön hempergésre gondolni, amikor Jézus „telve örömmel a Szent Szellem által” dicséri az Atyát (Lk 10,21). De Arnott még ennél is nagyobb botlik, amikor az Úr hálaadásában szereplő szavakat („elrejtetted ezeket a dolgokat a bölcsék és tanultak elől, és a kigyermeknek jelentetted ki”) így kommentálja (69):

Tudunk-e mi is gyermekek lenni, nem firtatva állandóan a *miérteket* és a *hogyanokat*? Túl tudunk lépni néhány különös manifesztáción, és észrevenni, hogy az Úrnak ezzel a csodálatos örömevel Isten megérinti az emberek szívét és életét?

Sajnálatos tévedése rögtön nyilvánvalóvá lesz, mihelyst tovább olvassuk az Igét: „Mindent nekem adott az én Atyám: és senki sem tudja, kicsoda a Fiú, csak az Atya, és [hogy] kicsoda az Atya, hanem [csak] a Fiú, és akinek a Fiú akarja megjelteni” (10,22). Mintha csak János evangélista szúrta volna be ide, annyira „elméleti” és „teologikus” ez a mondat. **Ez** az a dolog, amelyen Krisztus annyira örvendezett: hogy hisznek őbenne a gyengék, és elvetik a bölcsék. **Ő maga** az, akit a gyermekek őszinte szívvel elfogadnak, és nem a „különös manifesztációk”, amint azt Arnott próbálja állhatatosan az olvasóba sulykolni.

Néhány szó erejéig kitérek a többi példára. Dávid éneke (Zsolt 4,8) csak az öröm nagyságáról szól, nem arról, hogy a Szellem nevetetné őt. Jézus búcsúzó szavai („ezeket beszéltem nektek, hogy megmaradjon tibennetek az én örömöm, és a ti örömetök teljes legyen” és „mostanáig semmit sem kértetek az Atyától az én nevemben: kérjétek és megkapjátok, hogy örömetök teljes legyen”) minden másról beszél, csak eksztázisról nem. A fogságból visszahozott zsidók öröme (Zsolt 126,1-3, Ésa 51,11-12) érthető módon természetes öröm volt, elvégre az ígért földjét kapták vissza – nem volt szükségük semmiféle szellemi „csiklandozásra” (201). Ennek ellenpontja az a „kibeszélhetetlen és dicsőült öröm”, (1Pt 1,8-9), amely nem más, mint a jövőben ránk váró jutalom reménysége (1,3-6). Olyan öröm ez, amelynek kiváltó oka nem a jelenben van, tehát a torontói „örömmel” nem vethető össze.

Részletesebben kell szólnom a Mt 11,16-17-ről. Arnott elég jól elmagyarázza, hogy míg „Keresztelő János a megtérés szigorú, csöppet sem vicces üzenetét adta át: »Megtértetek, vagy megégtek«, az Úr „együtt élt az emberekkel, részt vett társadalmi összejöveteleiken” (75). A végzetes hiba az, amikor szavakat ad a hallgatóság szájába: „Nem, ez túl szigorú. Szeretnénk valamit, ami jobban a szájunk íze szerint való, valami kiegyensúlyozottat. Nem szeretjük az ilyen komoly dolgokat”, illetve „Nem, ez nem elég komoly! Túl könnyed. Nem veszi elég komolyan Isten dolgait. Túl sok itt a boldogság, túl sok a nevetés.” – Észre sem vesszük, és már benne vagyunk Arnott utcájában: megint itt a „nevetés”. Persze, hiszen esküvőről van szó, és el lehet mondani: „Jézus tehát nem egy kényelmes, arany középutas kereszténységet kínál számunkra. Amit Ő kínál, az társadalmilag nem igazán elfogadható; sőt egyeseknek valóságos botránykő” (76).

A szerzőt most nem érdekli sem Keresztelő János megtérési prédikációja, sem az Úr részvéte a megterhelhetett, lenézett bűnösök iránt – nem, ő csak azt sürgeti, hogy mivel „az egyház már elég régóta játszik »temetésesdit«, legfőbb ideje, hogy játsszunk egy kicsit »esküvősdit« is”. – Bizony, ez így van jól (1Kor 5,10). Ne vonuljunk ki a pusztába, hanem menjünk az emberek közé, hogy lássák a mi jó cselekedeteinket, és dicsőítsék mennyei Atyánkat. **Ez** az „esküvősdí,” ezt mutatta nekünk az Úr – nem pedig holmi vad rángatózásokat. És bár a szerző a 310. oldalon tiszteletre méltó őszinteséggel bevallja, hogy „a keresztények néha úgy keresik Isten erejét, mintha ez volna a legújabb »balhé«”, ezért csak önmagát teheti felelőssé, és az általa itt adott félremagyarázást.

A Lukács 15,11-32 (a tékozló fiú példázata) lehetőséget ad Arnottnak egy terjedelmesebb eszmefuttatásra. „Kezdődjék a multság!” – kiáltja a fejezetcímben (78), és magabiztosan azt állítja, hogy „ez az idősebbik fiú **nem szerette** a multságokat.” Az olvasó lelki szeme előtt elhomályosul a példázat eredeti értelme, mert az előregyártott tanulság valósággal kiordít a magyarázatból: a „jelenségek” buzgó védelmezője a „multságot” akarja a középpontba tolni, s minél mélyebbre temetni a kisebbik fiút. A szöveg – Arnott-tal ellentétben – kifejezetten mondja, hogy az idősebbik fiú **szerette** a multságot, azaz hogy szerette **volna** – de nem értette, hogy örökös-volta heti kecskegidák **nélkül** is ok az öröme (15,31). Arnott tehát az Igével ön maga ellentétét mondatja, de nem éri be ennyivel. Még tódítja is az eddigi félreértelmezést:

Az idősebbik fiú nem értette meg, hogy az atya házában minden az övé. Ő akármikor ugyanígy mulatozhatott volna. *A probléma az volt, hogy ő nem akart!* Nem értette meg, hogy minden, ami az atyáé, most már az övé is. Azt gondolta, az apja tetszését azzal nyerheti el, ha keményen dolgozik neki. Az apja azonban többre értékelte a kapcsolatot. Az idősebbik fivér **továbbra is csak „temetősdi” volt hajlandó játszani**, miközben az apja partyt rendezett az ifjabb fiú számára. Örülök, hogy a történetben először a kisebbik fiú találkozott az apával, és nem az idősebbik. Sok ember úgy viselkedik, mint ez az idősebbik fivér. Sőt, úgy hiszem, mindnyájunkban van egy kicsi ebből az idősebbik testvérből. Vegyük azonban észre, hogy az Atya mindenét meg akarja osztani velünk! Akkor mulatozhatsz, amikor csak kedved tartja! Minden, ami az Atyáé, a tiéd is!

Röviden kifejtem, miről szól **szerintem** a tékozló fiú példázata. Az atya Istent, a bátya a farizeusokat, öccse a szedett-vedett népséget jelképezi. Így a szereposztás belesimul más példázatokéba (a hitelező és a két adós – „melyikük szerette jobban?”, a szőlőmunkások – „miért kapnak ugyanannyit?”) Az öröme a tékozló fiú visszatérése adott okot (Lk 15,24), és farizeusi bátyja sem az öröm, hanem a „vérlázító méltánytalanság” ellen kelt ki (15,30). Tehát az evangéliumi történet sokkal mélyebb, mint az az értelem, amit Arnott ráerőszakol. Ő persze „friss szemszögből való vizsgálatnak” becézi a maga igeértelmezését, de hogy mennyire hibás ez a megközelítés, annak bizonyítására elég a könyvet tovább olvasni:

A Szent Szellem nagy izgalomban van, mert az elveszett fiak és leányok aratása **kezd** bejönni. Néhány idősebb testvér meg van botránkozva, nekünk azonban ünnepelnünk kell. Most folynak a kosztümös próbák, miközben az Egyház **felkészül** a tékozló fiúk ezreinek – szegényeknek, nyomorékoknak, vakoknak, bénáknak, elnyomottaknak – visszatérésére Atyjuk házába.

Nyilván Arnottot is kényelmetlenül érinti, hogy az új hullám tagadhatatlanul az evangéliumhirdetés és a megtérések rovására ment. Ezt egy közvetlen „isteni kijelentésnek” a könyvbe iktatásával próbálja megmagyarázni: (28-29)

Mások egyenesen ilyenekkel jöttek hozzám: „Biztos, hogy ez Isten munkája? Hány ember tért meg?”
– Térnek meg az emberek. Tegnap este is öten jöttek előre – válaszoltam.
– Az még nem ébredés. Az ébredés az, amikor emberek százai térnek meg, és az egész településre sikerül befolyást gyakorolni!
Először én is teljesen egyetértettem. Azt mondtam az Úrnak: szeretném, ha az emberek Jézushoz jönnének, szeretném, ha meggyógyulnának. Úgyhogy elkezdtem többet prédikálni az üdvösségről, de azt kellett látnom, hogy a prédikációk után nagyon nehéz volt szolgálni az emberek felé.
Sehogy sem fért a fejembe. A Szent Szellem nem mozgott, és az emberek nem tudtak olyan áldást venni az Úrtól, mint korábban. A megtérők száma is lecsökkent ahhoz képest, mint amikor az Úr örömről vagy Isten szeretetéről és az ezekkel kapcsolatos bibliai jelenségekről beszéltem. Megkérdeztem az Urat, miért van ez. A válasza nagyon meglepett:
– Azért, mert nyomást gyakorolsz rám.
– Uram, én nem akarok nyomást gyakorolni rád! Hogy érted ezt?
A választól padlót fogtam:
– Miért fáj az neked, ha én még egy kicsit szeretgetni akarom az egyházamat?

Most már csak egy dolog nem világos. A példázatban a fiú már hazajött, mikor a lakoma elkezdődött, és az ő visszatalálása volt az öröm oka – míg Torontóban és másutt az „Atya” nem engedi be a megtérőket és elhallgattatja az utcasarkon kiáltó prédikátort, mert még egy darabig „szeretgetni” akarja az Egyházat. Torontó levágta hízott marháit, az emberek már nagyban örvendeznek is, de az ünnepelt nincs sehol. Fontosabb, hogy a háttérben észrevegyük az „idősebb testvéreket”, a „citromlében megkeresztelt arisztokratikus keresztényeket”¹⁴, akik annyira megkeményítették a szívüket, hogy már annak sem tudnak örülni, hogy a mezők fehérek az aratásra, és a munkások részegen szanaszét hevernek.

Ezt már csak betetőzni tudja az a bizonyágtétel, amelynek nyomán Arnott az elveszett fiúkat részben az Oroszországban megtérő zsidókkal azonosítja (82). Furcsa azonban, hogy a példázatbeli bátynak nem a lakoma, hanem öccse személye ellen volt kifogása. Melyik mai társa (vagyis az új hullám melyik kritikusa) háborodott fel valaha azon, hogy zsidók kereszténnyé lesznek?

¹⁴ Németh Sándor csúfolódott így 1996. I. 27-én.

4. Isten mostani munkájának értékelése

Igei mindez?

Egyáltalán nem szeretnénk megcsalattatásba kerülni, és tudjuk: azért kaptuk a Bibliát, hogy megmutassa nekünk, ki Isten, milyen Ő és milyen dolgokat szokott cselekedni. Az a helyes tehát, ha a Biblia alapján értékeljük a dolgokat. Ahogy azonban Isten Szelleme egyre többet és többet végez közöttünk, találhatunk olyan dolgokat, amit nem tudunk konkrét bibliai fejezettel és verssel leírni.

A probléma éppen ez. Vannak, akik úgy reagálnak rá, hogy saját hagyományait apostolinak felöltöztetve úgy tukmálják rá az Egyházra, mint minden rejtély kulcsát. Ez a kiskapu azonban örökre bezárult azok előtt, akik az efféle tiltott fogásokat leleplező reformátorok nyomán a Sola Scriptura bibliai elvhez tartják magukat. Azon protestánsok tehát, akik akármilyen jogcímen, de szeretnének bizonyos, Igen kívüli dolgokat hitelesként behozni az Egyházba, kénytelenek az Írás elégségéről szóló elvet a következőképpen gyengíteni (95):

Isten nem azzal a céllal adta a Bibliát, hogy abban minden egyes valaha végrehajtandó cselekedetét leírja. János ezt mondja evangéliumának végén:

De van sok egyéb is, amiket Jézus cselekedett, amelyek, ha egyenként megíratnának, azt vélem, hogy maga a világ sem fogadhatná be a könyveket, amelyeket írnának. (Jn 21,25)

Íme, a pápisták kedvenc „bizonyítéka” a purgatóriumra, a búcsúkra, a szentekhez intézett imákra, a miseáldozatra, a csecsemőkeresztségre, a pápai zsarnokságra, a fülbegyónásra, Mária imáadására és a többi undok tévelygésükre! Arnott egyedüli mentsége az, hogy ő nem mondja ki nyíltan, miféle leíratlan tettekre gondolt az evangélista, amikor ezt írta. De nyilván nem jövőbeliekre, hanem már megcselekedett dolgokra. És hogy mi célból rekesztette így be tanúságtételét, rögtön világos lesz, ha elolvassuk az ún. első befejezést (Jn 20,30-31):

Sok más jelt is mívelt ugyan Jézus az ő tanítványai előtt, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezek pedig azért írtak meg, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, és hogy ezt hívén, életetek legyen az ő nevében.

Tehát János azért nem írt le több csodát, mert úgy vélte, Jézus Messiás-voltának bizonyítására **ennyi is elég**. Ugyanis az ő evangéliumában a csodák elsősorban „jelek,” amelyek Jézus mellett tanúskodnak („Ha nékem nem hisztek is, higgyetek a cselekedeteknek, hogy megtudjátok és elhiggyétek, hogy az Atya énbennem van és én őbenne vagyok” – Jn 10,38). Az tehát, hogy János elég érettnek gondolta olvasóit arra, hogy az evangéliumot az általa kiválogatott csodák alapján is elhiggyék, senkit nem hatalmaz fel olyan írásmagyarázatra, amelynek lényege éppen a Biblia „hiányainak” kipótlása saját forrásból. A Biblia nem azáltal lesz a teljessége az Isten Igéjének, hogy mindent magában foglal, ami Istenről tudható, hanem mert minden benne van, mit Istenről tudni **szükséges**; és ami rajta kívül van, az Isten színe előtt is bátran az alsó polcra suvasztható az apokrif „gyermekség-evangéliumok” és a titkos „apostoli cselekedetek” közé. Ha tehát valaki a Bibliából kihagyott csodákra épít teológiát, az egy rakáson találja magát a szentírási kánonból kinnrekedt gnosztikus, markionita, ebionita, judaizáló, máriás vagy pápás irományok kétes szellemiségű szerzőivel. Szerencsésebb esetben pedig csak azok után szegődik, akik csak azért mentek Jézus után, mert ettek ama kenyerekből és jóllaktak (Jn 6,26). Az ősegyházban a csodák rendesen Jézus feltámadásának bizonyítékai (ApCsel 3,16) és mennyei királyságának ízelítői (Zsid 6,4-5) voltak – nem pedig az egyes keresztény lelki egyensúlyát naponta helyrebillentő isteni beavatkozások.

A mai karizmatikus mozgalomban azonban éppen ez az uralkodó igény – Arnott könyve tele is van „belső gyógyulásokkal” és „érzelmi sebeket” behegesztő élményekkel. Szerintem is szükséges, hogy a lelki sérelmek orvosoltassanak, de ahogy az ősegyházban, úgy most sem heti élményekkel kellene őket borogatni, amelyek óhatatlanul is kettészakítják a keresztény életet szélverte hétköznapokra és feltöltődést hozó szombatokra. Az **egyén** került a középpontba – az egyes keresztény öröme, boldogsága, gyógyulása és kenet alatti élete. Az 1Kor 14 elsősorban nem is amiatt kényelmetlen a karizmatikus mozgalom számára, amit parancsol, hanem inkább amiatt, amivel az utasításokat indokolja: hogy tudniillik **egymás** építésére kell törekednünk.

Arnott, amint megjegyeztem, nem említ semmi konkrét hagyományt, amit ránk akarna tukmálni, s ezt javára kell írnom. De legalább akkora kárt okoz, mint a pápisták, amikor a Biblia zsinórmérték-szerepét általánosságokra próbálja szorítani:

Igazából Isten jellemét, szokásait kell megragadnunk. Sokkal jobb megismerni az Ő – bibliai szóhasználattal – útjait, mint egyes cselekedeteit! (96)

Az idézett zsoltár (a 25.) egyértelműen utal arra, hogy Isten útjait Dávid a Törvényből akarta megismerni: „Az Úrnak minden útja kegyelem és hűség azoknak, akik **szövetségét** és **bizonyosságait** megtartják” (10. vers). A 119. zsoltár végig arról szól, hogy Isten a maga útjait a Törvényben tárta az ember elé. Mutatóba a 35. vers: „Vezérelj a te **parancsolataidnak** útján, mert gyönyörködöm abban.”

...ahogy egyre jobban megismered őt, egyre inkább megismered a szokásait, az útjait. Így egyre nagyobb biztonsággal meg tudod ítélni, hogy valami jellemző-e rá, vagy nem (96).

János apostol elégnék tartotta a saját maga által lejegyzett csodákat ahhoz, hogy tőlük az olvasóban hit ébredjen. Arnott éppen ellenkezőleg jár el: Isten megismeréséhez elégtelennek mondja a Biblia tanúságtételét Isten cselekedeteiről, és más források után kutat:

A Biblia nem más, mint emberek Istennel való *élményeinek* följegyzése. A teológia ezeknek a tapasztalatoknak a földolgozása. A Bibliában megalapozott és kijelentett teológia létfontosságú számunkra. Szükségünk van ugyanakkor személyes élményekre Istennel, éppúgy, mint a bibliai idők embereinek.

E megállapítás igen veszélyes, mert teljesen figyelmen kívül hagyja a Bibliában ránk maradt isteni **parancsokat**. Emellett saját megvizsgálendő tapasztalatainkat a biztos bibliai tapasztalattal egy szintre helyezi, ezzel átugorja a szellemek megvizsgálásának parancsát is.

A múlt század elején jött divatba Németországban az a liberális protestáns vallásértelmezés, amely szerint a hit és a vallás a lélek belső szükségletei által serkentett önkifejezési forma, amely az emberi élet kiteljesedését ezen igények kielégítésével szolgálja. Ettől a szubjektív (és nyilvánvalóan hamis) definíciótól csak az választja el az Arnottét, hogy abban szerepel az „Isten” szó; a többi: a tapasztalatok segítségével való meghatározás és minden más definíció kizárása – ugyanaz. Egyikben sincs helye az önmagát aktívan kinyilatkoztató Istennek. Mindkettőnek a középpontjában az **ember** áll, aki valamit tapasztal, hívjuk ezt Istennek vagy másként – de hogy ez a valami vagy valaki esetleg parancsokat is adhat, az mindkét megközelítéstől igen távol áll. Az idézett tan atyja, Kant, és utána Schleiermacher annyira felhígította a tizenkilencedik századi német protestantizmust, hogy még katolikus bírálóiknak is igazuk lett, mikor Aquinói Tamás nyomán azt szegezték velük szembe, hogy Isten a „Vagyok, Aki Vagyok”, nem pedig „Az, Akit Tapasztalok.”

Arnott fenti, tapasztalati definíciója nem csupán a Bibliát nyilvánítja meghaladottnak (mert ugyan ki merné azt állítani, hogy az emberi tapasztalat csak az első századig lehetett Istenről való ismeretünk alapja, s utána nem?), hanem kizárja az önmagát hírül adó Istent is (hiszen ahány ember, annyiféle tapasztalat, így szorosan véve nem létezik **egy** Biblia, hanem csak vélemények egyvelege). A biblikus alapon álló régi egyházi írók (Ireneusz, Origenész,

Eusebiosz, Jeromos, Ágoston, Aranyszájú János stb.)¹⁵ és a reformátorok (Luther, Kálvin, Melanchthon stb.) azonban egy olyan elméletet dolgoztak ki, amely ma is helytálló: hogy a Biblia az örökkévaló Isten szava hozzánk, de olyan köntösben, ami alkalmazkodik a befogadók megértéséhez – mint a dajka szava a kisgyermekhez. Isten megtehetné, hogy a zsidóknak szigorú képletekkel adja tudtul, hogy milyen fizikai törvények szabják meg a világegyetem folyamatait; elmondhatta volna, milyen kezelés hasznos a lepra ellen – ehelyett arra összpontosított, hogy a világ az Ő kezének munkája, és hogy a leprásokat különítsék el az egészségesektől.

Ezt a hatalmas témát megkerülve most csak annyit jegyzek meg, hogy Arnott megközelítését nyilvánvalóan nem ismeretelméleti megfontolások vezérelték, hanem eredendően tapasztalati teológiája. Azért kellett a Bibliát emberi tapasztalatok összességként körülhatárolnia, mivel fenntartja magának a jogot, hogy saját „szellemi” tapasztalatát az ellenérvek fölé helyezze, mintegy második szentírásként. Ez nem üres vádaskodás a részemről, mert ő maga tesz olyan kijelentéseket, hogy „a vallási vezetők is feltűntek a színen [Listrában]: olyan emberek, akiknél sem erő, sem kenet, sem jó hír, sem józan érv nem volt (191)” – amivel (a fejezet tanúsága szerint) a jelenkori kritikusokat veszi célba.

Az egyoldalú bíráltság elkerülése érdekében elismerem, hogy Arnott nem ellensége a Bibliának, és ellenfeleit sem igyekszik mindenáron a földre taposni. Ő maga írja: „Egyedül a Biblia képes megőrizni minket attól, hogy hibába essünk”. – De amikor az egyháztörténet tapasztalatait a Bibliával való mérlegelés mellé teszi mint **második kritériumot** (97), akkor elárulja, hogy számára mások Biblián kívüli tapasztalatai legalább olyan súlyosak, mint a Biblia (amely szerinte ugyanolyan tapasztalatok gyűjteménye, habár régebbieké). Néhány példa után azonban itt is kénytelen a következő kibúvóhoz folyamodni: „Egy mozgalomnak mindig a központi vonulatát kell megvizsgálni, azokat az ezreket, akik valóságos áldást vettek, nem azokat a keveseket, akik ilyen vagy olyan okból melléfogtak” (102). – Ez nem más, mint a katolikus gyártmányú durva többségelv: ők is azt mondják, hogy „azokra az ezrekre kell koncentrálni, akik a szentképek tisztelete által megerősödtek hitükben, s nem azokra, akik félreértelmezték az egyházi gyakorlatot, és a kívánatosnál nagyobb tiszteletet adtak nekik.”

Jonathan Edwards „klasszikus válasza” ama vádra, hogy tudniillik sok a szemét az „ébredésben”, így hangzott: akik „arra várnak, hogy Isten munkája nehézségek és botránykövek nélkül érkezzen el hozzájuk, olyanok, mint az a bolond, aki ül a folyóparton és azt várja, mikor vonul le végleg az összes víz” (101). – De ez a hasonlat nem éppen találó, mert Pál úgy érvel, hogy Isten nem a zűrzavar Istene, és keményen megparancsolja, hogy a szellemi ajándékok gyakorlói hallgassanak az Úr intésére, amit az ő szája által ad nekik. Ő aztán nem ült bolond módjára a „folyóparton”, mert éles szemmel rögtön észrevette, hogy előtte nincs is folyó, csupán néhány gyerekes korinthusi keresztény locsolja szanaszét azt a vizet, amivel kertet kellett volna öntözni¹⁶. És ahogy ő rájuk pirított, hogy ne szórakozzanak, mint az éretlen gyerkőcök, úgy nekem is szabad Arnott száját az apostol szavával bedugnom.

A **harmadik kritérium** a gyümölcsöké. Arnott a vakon született ember (Jn 9) és a börtönből üzenő Keresztelő János (Lk 7) példájára hivatkozik, és elfelejti, hogy a mai karizmatikus csodák rendszerint sokkal szürkébbek, mint hogy „a vakok látnak és a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak és a süketek hallanak, a halottak feltámadnak és a szegényeknek az evangélium hirdettetik” (Mt 11,5). Krisztus berobbanása a világba tényleg olyan súlyú esemény volt, amelynek méltó kísérője volt a csodák e tűzijátéka: Őt hitelesítették, küldetését

¹⁵ Eugene Osterhaven: Az egyház hite. Történeti fejlődés – református szempontból. Kálvin Kiadó, 1995. 84

¹⁶ Ez a hasonlat Derek Prince-től való (A kereszténység hat alaptanítása II. 135-136.)

támasztották alá az általa mutatott jelek. Most azonban a csodás események csak a Szent Szellem egy állítólagos új hullámát vannak hivatva hitelesíteni, ami üdvösségi szempontból másodrangúnak tekinthető, és igazolni sem lehet bibliailag.

Ennek megfelelően igen szubjektívek az Arnott által felhozott tipikus bizonyágtételek is. Legtöbbször megbocsátani nem tudó, rossz apaképet cipelő, rideg gyermekkor sújtotta, visszafojtott gyász mérgezte emberek élnek át belső gyógyulásokat e mozgalomban. Például Arnott a 177. oldalon egy olyan emberről ír, aki „bizonyos helyzetekben mérges lesz, pedig azelőtt soha nem volt. Az ilyesmit mindig magában tartotta, most viszont meg kell tanulnia, hogyan kezelje. Talán vadul hangzik, de az, hogy kiengedte magából a mérget, és átadta az Úrnak az ilyen helyzetek kezelését, elképesztő változásokat hozott létre benne...” – A dolog nem új: a pásztori pszichológia már időtlen idők óta tudja, hogy a fájdalom kibeszélése sokat segíthet az ember fián, és ez a tudomány fedezte fel újra az úgynevezett átokzsoltárokat is (ilyen pl. az 55. zsoltár), amelyekben a kétségbeesett ember már nem tudja magában tartani dühét, és panaszáradatban tör ki. És ez is az Isten Igéje, mert megtanulhatjuk belőle: néha így is szabad imádkozni. De ha valaki erre rájön, nem kell rögtön a Szellem természetfeletti beavatkozásának tulajdonítanunk a felismerést.

Nem rosszindulat vagy kukacoskodó hajlam íratja velem ezeket az ítéleteket. A tanúságtételeket nem azért becsülöm ily kevésbé, mintha problémáikkal együtt lenézném azokat, akik – ezen vagy azon a földrészen – velük előállnak. Véleményem szigorúsága egyedül azoknak szól, akik ezekből az (önmagukban ártalmatlan) tapasztalatokból egy olyan teológiát próbálnak levezetni és tekintéllyel felruházni, amely nem igei. A tanítássá duzzasztott érzelmi élmény ellen hadakozom, nem pedig az élmény ellen önmagában.

A bizonyágtételeknek Arnott mintegy összefoglalását adja a „gyümölcsök” oldaláról egy helyen:

Ahogy a Szent Szellemnek ez a munkája világszerte terjed, egyre több olyan emberrel találkozunk, akiket már megérintett. Már most tízezreknek van erről mondanivalójuk, s ez nagy vonalakban hasonló: „Nem értem, miért rázkódtam, miért estem el, miért nevettem, miért sírtam, miért hemperegtem, miért rángatóztam és így tovább. Egyet azonban tudok: félnék voltam; teljesen meg voltam nyomorítva belül; keresztény életem hatástalan volt; minden energiámat felemésztette, hogy érzelmi állapotomat nap mint nap egyensúlyban tartsam; sérelmek és félelmek kötelékében vergődtem. Most azonban szabad vagyok, mert Isten Szelleme megérintett és megszabadított! (104)

Bántó szándék nélkül legyen mondva: ez a „hepi” kereszténység hitvallása. Vagyis egy olyan egyén szava, aki belefásult az önző, örömelvű amerikai életideálba, amely mindenkitől elvárja, hogy mosolyogjon; a kereszténytől pedig, hogy valósággal virítson. Emberünk belefáradt ebbe az üres színjátékba, de most, hogy kapott egy érzelmi feltöltődést, arról tesz bizonyágot, hogy immár meg tud felelni a kívánalmaknak – és újult erővel kezd szaladni a mókuserékben: „keep smiling,” csak mosolyogni! Ahányszor csak elfogy az ereje, minden felfrissítő, feldobó élményt Isten csodálatos munkájának fog tartani – attól függetlenül, hogy valójában az-e. Élményekre vadászik, hogy most már azok tartsák egyensúlyban érzelmi életét. Milyen távol esik ettől a társadalomfüggő jókedv-bizonyágtételről a megnyílt szemű ember letagadhatatlan csodája!

5. Ékes, szép rendben

Az istentisztelet „ékes és jó rendje” (1Kor 14,40) mindig is mostohagyermek volt a karizmatikus irodalomban. Még Reinhard Bonnkének *A Szellem erejével* című, egyébként igen alapos és módszeres könyve is csak annyit jegyez meg ezzel kapcsolatban, hogy nem kell vasketrecbe zárni a Szent Szellemet (275):

...Milyen rendről van szó itt? Istenéről? Vagy a mi saját, kovácsoltvas óvintézkedéseinkről? Szó sincs itt erről! Az isteni rendbe befér az Alpok csipkés hegygerinceinek nyersesége is, s ez mit sem von le a fenséges összképből. Az istentiszteleten helyet kell kapnia a spontaneitásnak is, mint mikor a hegytetőn hirtelen tárul eléink a szédítő látvány. „Mikor egybegyűltök, mindeniteknek van zsoltára, tanítása, nyelve, kijelentése, magyarázata” (26. vsz.). A Szent Lélek vezette istentisztelet olyan, mint a pusztaságban felfakadó vízforrás.

Bonnke láthatóan igen kényelmetlenül érzi magát Pál figyelmeztetése nyomán – meg is tesz mindent, hogy gyengítse az „ékes és jó rend” parancsát. Ezt szolgálja a ködösítő célzatú helyettesítés: „Isten rendje”, amely mintha nem is zabolázna minket – hogy aztán ebből a szürke általánosságból bűvészi ügyességgel előhúzza a „spontaneitás” varázsszót, ezzel visszajára fordítva Pál mondását.

Pedig ez a rend éppen az emberekért van, és azzal együtt, hogy isteni eredetű, nagyon is **emberi jellegű**. Isten nem zsarnoki kedvében rendelte úgy, hogy az istentiszteleten testvéri szelídséggel meg kell tartatni bizonyos rendszabályokat, hanem azért, hogy az Ő Teste a tagok együttműködése által szent templommá épülhessen. Pál maga mondja: „jóllehet te szépen mondasz áldást, de más nem épül abból” (17), és „ha mindnyájan nyelveken szólnak, bemenvén az idegenek vagy hitetlenek, nem azt mondják-e, hogy őrvjöntök?” (23). Sőt, „a prófétákban lévő szellem alárendeli magát a prófétáknak. Mert Isten nem a zűrzavarnak, hanem a békességnek Istene.” (32-33a, új ford.)

Az apostol nyilván a magukat Isten kizárólagos szájának gondoló makacs rajongókra céloz a záró figyelmeztetésében: „ha valaki azt hiszi, hogy ő próféta, vagy szellemi ajándék részese, vegye eszébe, hogy amiket nektek írok, az Úr rendeletei azok” (37); és öellenük parancsolja: „ha valaki ezt nem ismeri el, ne ismertessék el” (38, új ford.) – de nem a nyelveken szólás ellen általában. Nem szükséges tehát a karizmatikus mozgalom ellenségének lennünk ahhoz, hogy Pállal együtt aggódjunk a gyülekezet előrehaladásán. A konok és öntelt szellemieskedők száját azonban befogja az apostol, amíg meg nem javulnak és észre nem veszik, hogy nem csak az ő (hetente kétszeri) „belső gyógyulásuk” és „isteni csiklandoztatásuk” (201) tölti ki az istentiszteletet.

A (bármilyen) felekezeti vakság ellen a legjobb ellenszer a szövegkörnyezet – ez esetben az első korinthusi levél címzettjeire érdemes odafigyelnünk. Önző, hiú, pártoskodó gyülekezet volt ez, ahol még az Isten szent ajándékait is dicsőségvágyból használták. Pál e felületen, magamutogató vallásoskodás ellen emelte fel szavát. Aki tehát az ő feddő szavait változatlan formában egy jóhíszemű, Igéhez hű karizmatikus gyülekezet fejéhez vágja, az rosszul teszi, mert annak ez nem inge, s nem kell magára vennie. A spontaneitásnak igenis helye van az istentiszteleten, de botorság ezen az alapon Pállal azt mondatni, hogy „Mindenek ékesen és jó renddel legyenek, **azaz** engedjétek folyni a Szellemet” – mert ez a zűrzavar takarója lehet egy kevésbé ige-hű gyülekezetben. Bonnkének tehát nem Pál konkrét szavait kellene tompítania (mert azok a maguk helyén csak olyan hathatóságok, amilyen élesek), hanem azt az elvet kellene megkeresnie, amely a felmerült szélsőséges helyzetben ilyen formában tört ki az apostolból: hogy tudniillik egymás építésén kell buzdólkodni.

De mit tegyünk annak láttán, hogy John Arnott a hiábavaló magyarázkodásba belefásulva sutba vágja Pál e szavait, és a 113-137. oldalakon az „Ékes, szép rendben” című fejezetben négy „téveszme” cáfolatával foglalkozik részletesen, mintha csak gúnyt akarna űzni Pálból? Mintha az ő intése valami megkerülendő akadály volna, amely a Szent Szellem akarata ellenére csúszott be a Bibliába! Arnott kitűzi ugyan a célt: „Vizsgáljuk meg, mit ért – és mit nem ért – Isten ékes renden”, de a folytatásból kitetszik, hogy csak tagadásokat fogunk tőle hallani: „nézzük át saját emberi vélekedéseinket Isten munkájáról!” A jelölt oldalakon egy árva szó sincs arról, hogy „mit ért Isten ékes renden”. Arnott tehát könyvének ebben a részében ádázul támadja kritikussait, de semmiféle kézzelfogható, elfogadható vagy megcáfolható értelmezését nem adja az „ékes, jó rend” szavaknak.

Ellenkezőleg: ahol csak leírja őket, azzal a szándékkal teszi, hogy nevetségessé tegye azokat, akik egyáltalán meg mernek mukkanni a mai káoszban. Az Isten jelenlétében földre rogyott Dániel kísérőinek szájába a következő bárgyú szöveget adja: „Nem valami jól nézel ki. Ez nem lehet Istentől. Létezik, hogy Isten ilyet cselekszik? Ez volna az »ékes és jó rend«?” A démonizált gadarénusról szólva így élcelődik: „Talán azon gondolkodott volna, miért nem történt minden »ékesen és jó renddel«?” Vagyis ezt a fejezetet a görcsös védekezés íratta Arnott-tal, és a hangosan hirdetett cél („Vizsgáljuk meg, mit ért ... Isten ékes renden”) nem valósul meg. A szerző gyorsan letudja a számára kényelmetlen apostoli útmutatást, és meg sem próbálja felfogni a mögötte meghúzódó hatalmas jelentőségű alapelvet, hanem vaktában nekiront azoknak, akik (szerinte) rosszul alkalmazzák, s eközben végletesen leegyszerűsíti és téveszmének bélyegzi az ő kifogásaikat. Tárgyalásmódjáról lerí a Gyülekezetet is beárnyékoló amerikai fundamentalizmus, mely a szöveggörnyezet vizsgálatát és az egységes bibliai elvek utáni kutatást gyakran elmulasztja.

Arról már ne is beszéljünk, hogy a tagadással való érvelés súlyos tévedésekbe sodorhatja az újonnan megtérteket. Az a nem keresztény, aki a könyvet olvassa (nyilván neki is íródott, amint az a 333-347. oldalakból kiderül), vajon milyen képet fog ezután ápolni Pál apostorról? Ha megtér, rajong majd a „megnyilvánulásokért”, és minden kritikától irtózni fog – így valószínű, hogy az apostol ezen intését se megérteni, se megtartani nem fogja. Sektás tévely az a tanítás, aminek az a gyümölcse, hogy az emberek valamely igeszakasztól libabőrözni kezdenek, és első reakciójuk az ott írtak kimagyarázása. Mikor azokat szapuljuk, akik az ApCsel 2 olvastán szoktak kényelmetlenül feszengeni, magunkat ítéljük el, mert nekünk sem az 1Kor 14, sem pedig ama másik kemény beszéd, a Róma 9 nem kedvencünk¹⁷.

¹⁷ Ez utóbbi – jegyzem meg a teológiaiilag tájékozottabbak kedvéért – azért nem, mert szinte egész karizmatikus mozgalmunk a felpelagiánus eretnekség kötelékében leledzik, és az „eleve elrendelés” szavak hallatán nem a felséges Isten, hanem egy zord Ágoston vagy Kálvin jelenik meg lelki szemünk előtt. Mivel azt tanítják a Gyülekezetben, hogy „térj meg, és üdvözlés”, de azt már nem hangsúlyozzák annyira, hogy „kegyelemből van üdvösségetek”, a hívők sektásan eltorzulnak hitükben, és életük örök viszolygás lesz némely bibliai tanítástól (pl. attól, hogy „nem azé, aki akarja, sem azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené”); így Isten némely jellemvonásától is örökre undorodni fognak.

Bonnke (A Szellem erejével, 187) a gyógyulás karizmatikus üzenetét védelmezve élesen kikel egy hagyományos fordítás ellen: „A helytelen teológia néha helytelen bibliafordítást eredményez ... [A Jn 9,3-at] a NIV (angol bibliafordítás) egyenesen így hozza: Mindez azért történt így, hogy Isten munkája megmutatkozhasson az életében. Ez szinte felér egy istenkáromlással! Jézus felszólító módot használt: Legyen nyilvánvalóvá az Isten munkája! A görög eredetiben nem áll fenn okhatározói viszony. Egyáltalán nem azt sugallja, hogy ez az ember azért született vakon, hogy meggyógyulhasson.” – Itt egy apró kötőszó, a „hina” dönt a célhatározós fordítás mellett. Kíváncsi vagyok, hogyan kommentálná Bonnke a Rm 9,17-et: „Azt mondja az Írás a Fáraónak: Azért támasztottalak téged, hogy megmutassam benned az én hatalmammat.” Ebből a távlatból kicsinyesnek bizonyul Bonnke felháborodása (179): „Csakugyan ilyen volna Isten? A betegeket nem azért

Először érdemes meghatározni a 14. fejezet műfaját: „apostoli intés egy önző, rajongó és erkölcsileg romlott helyi gyülekezethez az istentisztelet külső rendjének dolgában, különleges tekintettel arra, hogy az illető dolog építi-e az egész gyülekezetet.” Ennek a definíciónak (amelynek helyességét az 1Kor 12-14 igazolja) két hangsúlyos pontja van. Az **egyik**, hogy Pál nem Istent korlátozza, hanem az embereket – azaz nem Isten Szellemének tiltja meg a látványos jelenségeket és csodákat, hanem az embereknek a helyi gyülekezet jól körülhatárolható istentiszteletein való viselkedését szabályozza. Ezen az alapon állva helyből visszautasítok minden olyan érvet, amely Istennek nem az újszövetségi gyülekezetekben való rendszeres működésére hivatkozik, hanem egyedi példákat ráncigál elő az eksztázisról, és Isten fenségének hangoztatásával ezeket pajzsul tartja a mostani furcsa jelenségek elé.

A **másik sarkalatos pont** az a cél, amely az apostolt vezette, amikor a nyelveken szólás korinthusi használatát próbálta szigorú rendszabályokkal valamiféle mederbe terelni. (Valószínű, hogy e korlátozásokat a szükséghelyzet indokolta, és oktalanság belőlük valamiféle tekintélykorságos karizmaellenességet kiolvasni, és őket e szellemben alkalmazni. Viszont azonnal és megalkuvás nélkül be kell vetni őket, mihelyst a korinthusi szindróma felüti a fejét.) Tehát mi volt Pál legfőbb célja az 1Kor 14-gyel? Erre a felületes olvasás is megadja a választ: a gyülekezetet, a másik keresztényt és a kívülállókat is építő ajándékok ajánlása. Ezért írja:

Kövessétek a szeretetet, kívánjátok a lelki [ajándékokat], leginkább pedig, hogy prófétáljatok. Mert aki nyelveken szól, nem embereknek szól, hanem az Istennek; mert senki sem érti, hanem lélekben beszél titkos dolgokat. Aki pedig prófétál, embereknek beszél épülésre, intésre és vigasztalásra. Aki nyelveken szól, magát építi; de aki prófétál, a gyülekezetet építi. Szeretném ugyan, ha mindnyájan szólnátok nyelveken, de inkább, hogy prófétálnátok; mert nagyobb a próféta, mint nyelveken szóló, kivévn, ha megmagyarázza, hogy a gyülekezet épüljön. (14,1-5)

Azonképpen ti is, minthogy lelki ajándékokat kívántok, a gyülekezet építésére igyekezzetek, hogy gyarapodjatok. Azért aki nyelveken szól, imádkozzék, hogy megmagyarázza. (14,12-13)

Hálát adok az én Istenemnek, hogy mindnyájatoknál inkább tudok nyelveken szólni; de a gyülekezetben inkább akarok öt szót szólani értelemmel, hogy egyebet is tanítsak, hogynem mint tízezer szót nyelveken. (14,18-19)

Tehát az istentisztelet Pál szerint nem tökéletes, ha a résztvevők csak a maguk épülésével foglalkoznak. Ez helyére teszi azt a gyakran használt **érvet** is, hogy „aki nyelveken szól, magát építi”: a vak is látja a következő félmondatból, hogy az „önépítés”, amely a karizmatikus mozgalom egyik jelszava lett, nem más, mint a korinthusi önzés feltámasztása. Mintha bárki is felépíthetné önmagát, és nem lenne szüksége mások szolgálatára! Mintha mondhatná egyik tag a másiknak: „nem kellesz nekem, nincs rád szükségem!” (12,21) – A jelen bizonyításban ennek az elvnek az a szerepe, hogy nem fogok elfogadni olyan példákat bizonyítékként, amelyek jellegüknél fogva ugyan beilleszthetőek volnának egy keresztény összejövetel programjába, de ott nem építenék a gyülekezetet, hanem értetlenkedést, megbotránkozást és félreértést okoznának.

Most sorra veszem és értékelem Arnott érveit, azaz a négy „téveszmére” írt kritikáját. Először arra kell rámutatnom, hogy darabos, egysíkú és kategorikus megfogalmazásai szinte kihívják maguk ellen a bírálatot. A fenti definíció két pontja értelmében ugyanis nem az a kérdés, hogy egy jelenség „**Istentől van-e**” (mert ez az elnagyolt kérdésfeltevés vizsgálat nélkül eleve

gyógyítja meg, hogy segítsen rajtuk, hanem önös érdekekből? A szenvedő embereket Isten csak megfelelő eszközként használta volna – hogy bemutasson néhány csodát rajtuk, míg a kereszténység kellőképpen be nem indul – mint valami öngyújtókat, hogy aztán ne is foglalkozzon velük többé? Ezt hívják szeretetnek? Vagy talán inkább szívtelenségnek?!” – Lehet és kell is a csodák megszűnte ellen érvelni, de miért ilyen érzélgősen? Észre kellene venni, hogy nem mi ítéljük meg Istent, hanem Ő minket. Valamiféle „önös érdekből ‘ tetszett Neki, hogy csak a zsidóknak nyilatkoztassa ki Magát másfél évezredig. „Szívtelenség” volt ez a pogányokkal szemben?

feltételezi, hogy gyülekezeti istentiszteleten előforduló dologról van szó), hanem hogy az illető jelenség **istentiszteletre való-e**. De a vita nem arról folyik, mit tehet Isten általában, hanem hogy mit akar tenni az összejöveteleken. A szokásos minta-megközelítés (Dániel arca eltorzult, Dávid táncolt stb.) elégtelen, mert ezek nem újszövetségi istentiszteleten történtek, amelyre Páltól a határozott útmutatást kaptuk.

Bár elfogadom, hogy Isten egyszer vagy kétszer „megbotránkoztató” módon cselekedett, ez nem elegendő érv mellett, hogy a dolognak a gyülekezeti alkalmakon is helyet kell kapnia. Arnott egyetlen olyan példát sem hoz, amely megállná a fenti kettős ismérv próbáját: először is, az újszövetségi gyülekezet életéből vétessék, másodsor pedig ne akadályozza az épülést azzal, hogy zűrzavart okoz. A Bibliában leírt néhány valóban meghökkentő eseményt a maga helyén elismerem, de mint a házörző eb, isteni parancsra (1Kor 14,37) nem engedem be őket az istentiszteletre, mert **nem oda valók**.

Persze jól ismerem azt a mentséget, amelyhez az itt rendszerint megszorított torontóisták szoktak folyamodni; hogy tudniillik Péter is úgy védekezett: „Ki voltam én, hogy az Istent eltilthattam volna?” (ApCsel 11,17) De az egész (és a következő) vers elolvasása halomra dönti kifogásaikat. „Ha tehát az Isten [az Ő] hasonló ajándékát adta nekik, mint nekünk is, kik hittünk az Úr Jézus Krisztusban, ki voltam én, hogy az Istent eltilthattam volna? Ezeknek hallatára aztán megnyugovának, és dicsőíték az Istent, mondván: eszerint hát a pogányoknak is adott az Isten **megtérést az életre!**” – A hangsúly, amint az ApCsel más részei alapján várható, az üdvösségre való bemenetelre esik. Azaz nem a rázkódástól nem volt szabad a pogányokat eltiltani, hanem az Isten népének közösségétől. – Sok karizmatikus keresztény igencsak meglepődne, ha megmondanák neki, hogy az Apostolok Cselekedeteinek **nem** a nyelveken szólás, és még csak nem is a Szent Szellemben való keresztség a fő témája, hanem az Egyház pogányok közti missziója.

Ez a hatalmas jelentőségű fordulat azonban ma már megfakult a keresztény köztudatban, így a rá nézve kevésbé érzékeny Arnott is szívesen lát bele valami más hangsúlyt: „A Szent Szellem fenntartja magának a jogot, hogy rászálljon az emberekre még az igehirdetés ideje alatt is.” (115) – Ez az összegzés éppenséggel nem nevezhető a leghűbb igemagyarázatnak. Találhatóbb volna így: „a Szent Szellem fenntartja magának a jogot, hogy megtisztítsa a tisztátalanokat”, vagyis a pogányokat (ApCsel 10,28). Ez melleleg nem is keresztény istentisztelet volt, hanem megtérési prédikáció. Arnott tehát kétszer is mellélőtt. Harmadik tévedése az, hogy az idézett hely nem támasztja alá a jelenlegi torontói „áldás” tüneteit, mert egyszerű nyelvekenszólást tartalmaz.

Első számú téveszme: amit nem értek, az nem Istentől van

Izsák feláldozása

- nem szól eksztázisról,
- közvetlen kijelentés előzte meg,
- egyedi eset, belé kapaszkodni kárhuzatos vakmerőség,
- már mondani is szégyellem: **nem** való keresztény istentiszteletre,
- Ábrahám bízott a korábbi ígéletben, és hitt Izsák feltámasztásában (Zsid 11,17-19), tehát azon „elv” mellett sem lehet kardoskodni, hogy „Isten kiszámíthatatlanul cselekszik” – ez jó ürügy volna az „ékes és jó rend” kijátszására. (Ruff Tibor erre építette okoskodását.)

A sárral való bekenés a maga korában nem volt bizarr – legalábbis a farizeusok nem abba kötöttek bele, hogy szokatlan, és a meggyógyított férfi sem szégyellte újra és újra elmondani (Jn 9,11.15). Bonnke (187) így magyarázza az esetet: „Isten a teremtéskor agyagból készítette az emberi szemet, Jézus pedig gyakorlatilag megismételte ezt az eljárást a vakon született

esetében.” A római katolikus bibliafordítás jegyzete szerint az Úr ezzel a farizeusok azon lehetséges kifogásának vette elejét, hogy a csoda oka a felhasznált anyagokban volt (pl. az akkoriban általános gyógyszerként használt olajban, ld. Lk 10,34). Emellett a tóhoz való elküldéssel próbára tette a vak ember hitét is (9,35). A refomátus Jubileumi Kommentár azonban Tacitusra hivatkozva (Hist. 4,81) közli, hogy a nyálnak igenis tulajdonítottak gyógyhatást, és valószínűleg helyesen mutat rá, hogy Jézus a szombati sárgyúrással csak további alkalmat keresett arra, hogy leleplezze a farizeusok kifacsarodott vakbuzgalmát. (Jn 9,14.16)

Ágoston egyházatya nagy titok kiábrázolásának tartja a köpést és a tóhoz való elküldést: az elsőt a hitűjoncok szokásos megkenésére, a másodikat a keresztségre magyarázza¹⁸. Aranyszájú János, Konstantinápoly érseke, a neves egyházi szónok pedig azt emeli ki, hogy az Úr szájából jött ki mind a köpés, mind a szó: „Nekem cselekednem kell annak dolgait, aki elküldött engem...” – a tett megerősítette a tanítást.¹⁹ Kálvin egyszerűen azt mondja ennek kapcsán, hogy az Úr a közömbös, külsődleges dolgokban mind magának, mind tanítványainak szabadságot adott – erre a következtetésre a római ritualizmus elleni harca irányította a reformátort.²⁰

E magyarázati kísérletek nem feltétlenül helyesek, de mindenképpen érettebb felfogásról tanúskodnak, mint Arnott arrogáns követelőzése („A kérdés válasza vár!”). Ő, aki máskor oly elmés a különféle állathangok és taglejtések értelmének kutatásában, furcsa módon most egy olyan esetre hivatkozik, amit szemlátomást nem tud (és nem is akar) megmagyarázni – ez erősen leértékeli a többi látását is.

Az alfejezetbe Arnott még beiktat egy látványos bizonyágtételt, majd így kommentálja (121):

Mi történt volna, ha Mr. Hanley másként dönt csak azért, mert nem sokat értett az egészből? Ő azonban zavarát és értetlenségét félretéve hitben kilépett, Isten pedig megérintette.

Érzéki ember pedig nem foghatja meg az Isten Szellemének dolgait: mert bolondságok néki; meg sem értheti, mivelhogy szellemiképpen ítéltetnek meg. (1Kor 2,14)

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy azokban az emberekben nincs Szent Szellem, akik nem fogadják el ezt a megújulást: egyáltalán nem ez a véleményem. Annyi azonban biztos, hogy a természetes értelmünk, az énünk racionális fele soha nem fogja teljesen megérteni Isten Szellemének dolgait, mert azok bolondságnak tűnnek a számára. Isten azonban a világ bolondjait (angolul: bolondságait) választotta ki, hogy megszégyenítse a bölcséket, hogy Őelőtte ne dicsekedjen senki sem (1Kor 1,27-31).

Akármilyen hosszúra nyújtja is írásomat, idéznem kell az egész erre vonatkozó részt a levélből, hogy nyilvánvaló legyen még a gyerekek előtt is: Pál nem holmi furcsa testi megnyilvánulásokat nevez „Isten bolondságának”, hanem a megfeszített Krisztusról szóló örömhírt. Ruff Tibor, amikor a következő szakaszt cikkében hosszan és magyarázat nélkül idézte, megpróbálkozott azzal, hogy lélektani hatást érjen el az olvasónál: egy helyre a „bolondság” szó mellé zárójeles magyarázatként odaírta: „mória: *őrültség, kergesség, esztelenség, ostobaság, butaság, értelmetlenség* stb.” Ez az ígerész, ha torontói szemszögből nézzük, tényleg nagy erejű bizonyítéknak látszik, mert a szemellenzővel ellátott olvasó olyan elvakultan olvassa bele a maga értelmezését, hogy észre sem veszi. Éppen ezért fontos annyira a kiegyensúlyozott igemagyarázat, amely nem a később megjelent lélektani és teológiai hangsúlyok, hanem a szövegkörnyezet felől kezdi az olvasást. Az idézett rész: 1Kor 1,17 – 2,16.

¹⁸ János evangéliumának fejtegetése 44.2

¹⁹ 57. homília.

²⁰ Institutio IV. xix. 18.

...nem azért küldött engem a Krisztus, hogy kereszteljek, hanem hogy az evangéliumot hirdessem, de nem szólásban való bölcsességgel [1], hogy a Krisztus keresztre hiábavaló ne legyen. Mert a keresztről való beszéd bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek; de nekünk, kik megtartatunk, Istennek ereje [2].

Mert meg van írva: Elvesztem a bölcsenek bölcsességét és az értelmeseknek értelmét elvetem. Hol a bölcs? hol az írástudó? [3] hol e világnak vitázója? Nemde nem bolondsággá tette-é Isten e világnak bölcsességét? Mert minekutána az Isten bölcsességében nem ismerte meg a világ a bölcsesség által az Istent, tetszék az Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága [4] által tartsa meg a hívőket.

Mert egyfelől a zsidók jelt kívánnak, másfelől a görögök bölcsességet keresnek. Mi pedig Krisztust prédikáljuk, mint megfeszítettet, a zsidóknak ugyan botránkozást, a görögöknek pedig bolondságot; ámde maguknak a hivatalosoknak, úgy zsidóknak, mint görögöknek Krisztust, Istennek hatalmát [5] és Istennek bölcsességét. Mert az Isten bolondsága bölcsőbb az embereknél, és az Isten erőtelensége erősebb az embereknél.

Mert tekintsétek csak a ti hivatástokat, atyámfiai, hogy nem sokan [hívtak] bölcsenek test szerint, nem sokan hatalmasak, nem sokan nemesek; hanem a világ bolondjait választotta ki magának az Isten, hogy megszegyenítse a bölcseneket; és a világ erőtleneit választotta ki magának az Isten, hogy megszegyenítse az erőseket; és a világ nemteleneit és megvetetteit választotta ki magának az Isten, és a semmiket, hogy a valamiket megsemmisítse: hogy ne dicsekedjék ő előtte egy test sem. [6] Tőle vagytok pedig ti a Krisztus Jézusban, ki bölcsességül lőn nekünk Istentől, és igazságul, szentségül és váltságul: hogy, amint meg van írva: Aki dicsekedik, az Úrban dicsekedjék.

Én is, mikor hozzátok mentem, atyámfiai, nem mentem, hogy nagy ékesszólással, avagy bölcsességgel [7a] hirdessem néktek az Isten bizonyágtételét. Mert nem végeztem, hogy egyébről tudjak tiköztetek, mint a Jézus Krisztusról, mégpedig mint megfeszítettéről. És én erőtlenség, félelem és nagy rettegés közt jelentem meg tiköztetek. És az én beszédem és az én prédikálásom nem emberi bölcsességnek hitető beszédiben állott, hanem léleknek és erőnek megmutatásában [7b]: hogy a ti hitetek ne emberek bölcsességén, hanem Istennek erején nyugodjék.

Bölcsességet pedig a tökéletesek között szólunk; ámde nem e világnak, sem e világ veszendő fejedelmeinek bölcsességét; hanem Istennek titkon való bölcsességét szóljuk, azt az elrejtettet, melyet öröktől fogva elrendelt az Isten a mi dicsőségünkre; melyet e világ fejedelmei közül senki sem ismert, mert ha megismerték volna, nem feszítették volna meg a dicsőség Urát: hanem, amint meg van írva: Amiket szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg se gondolt, amiket Isten készített az őt szeretőknak.

Nekünk azonban az Isten kijelentette az ő Lelke által: mert a Lélek mindeneket vizsgál, még az Istennek mélységeit is. Mert kicsoda tudja az emberek közül az ember dolgait, hanemha az embernek lelke, amely őbenne van? Azonképpen az Isten dolgait sem ismeri senki, hanemha az Istennek Lelke. Mi pedig nem e világnak lelkét vettük, hanem az Istenből való Lelket; hogy megismerjük azokat, amiket Isten ajándékozott nekünk. Ezeket prédikáljuk is, nem oly beszédekkel, melyekre emberi bölcsesség tanít, hanem amelyekre a Szent Lélek tanít; lelkiekhez lelkieket szabván [8].

Érzéki ember pedig nem foghatja meg az Isten Lelkének dolgait: mert bolondságok néki; meg sem értheti, mivelhogy lelkiképen ítéltetnek meg [9]. A lelki ember azonban mindent megítél, de ő senkitől sem ítéltetik meg. Mert ki érte fel az Úrnak értelmét, hogy megoktathatná őt? Bennünk pedig Krisztus értelme van [10].

Megjegyzések:

[1] A „szólásban való bölcsesség” utalás lehet a korabeli filozófiákra, amelyek bonyolultságukkal kielégítették a bölcselkedő hajlamúak igényeit, másrészt „megnyugtató” homályt árasztottak az egyszerű népre. Pál nem a tanítás szükségessége ellen beszél itt, mert akkor saját tanítói tisztét kicsinyelné le.

[2] A „keresztről szóló beszéd” röviden az evangélium. Nem kell sokat bizonygatnom, milyen messze esik a józan észről az a gondolat, hogy egy ember kereszthalála bármiképpen is megváltoztassa a világot. Hogy ez valamiképp felfogható legyen, a hallgatóságnak az egy élő Istenben kell hinnie, aki mindenható kormányzója a világnak, és nem szorul a mi adományainkra; és nem lévén vetélytársa az istenségben, megengesztelésére elegendő egyetlen tökéletes áldozat.

Akik ezzel az ismerettel el voltak látva, tudniillik a zsidók, azon botránkoztak meg, hogy a megígért Messiás meghalt – és hogy némely újonnan feltűnt „rajongó” ennek tetejébe még azt is erősítette, hogy ez Isten előre elvégzett akaratára volt. Áradt az ellenszenv mindenfelől – és Isten mégis csodát tett: Szellemével jeleket mutatott, amelyek meggyőzték az evangélium igaz voltáról azokat, akik „megtartatnak”, és szívükbe árasztotta Isten szeretetét.

Akik pedig most azért idézik Pált, hogy ekstatiszikus jelenségeket támazzanak vele alá, azok nem veszik észre, hogy letépi a csodákat az evangéliumról, hogy aztán rájuk biggyesszék az „Isten ereje” nevet. Ezzel a magyarázattal teljes összhangban áll az a tapasztalat, hogy a nevető „megújulás” sok helyen háttérbe szorította az evangéliumot.

- [3] Meglehet, hogy a „bölcst” és az „írastudó” szavak a későbbi mondatokban lévő „görög-zsidó” felosztást elővételezik. Oktalanság rögtön a mai kritikusokra asszociálni. Természetesen ez őket sem menti fel azalól, hogy ne saját eszükből, hanem az Isten Igéjéből vegyék az érveiket.
- [4] Itt a bizonyíték, hogy az Isten „bolondsága” az **igehirdetés**, és nem valami ekstatiszikus állapot. Erre ugyanis a korinthusiak már láthattak példát a római birodalmat végigjáró zagyva kultuszokban (Mithrasz, Kübelé, Astarte-Aphrodité) – nem valószínű, hogy bálványimádó korokban „bolondságnak” tartottak volna olyan jelenségeket, amelyek köztük is szokásban voltak annak idején. Ellenkezőleg: Pálnak éppen hogy rendet kellett teremtenie a túlbuzgóság okozta káoszban. A korinthusiak – talán még a régi beidegződés hatása alatt – rossz indítékból „lelkesedtek a kegyelmi ajándékokért” (1Kor 14,12): dicsekedni akartak velük. Képtelenség tehát azt állítani, hogy Pál éppen előttük vallotta volna be, hogy az ekstatisz nehezen elfogadható, de mindenképpen átélendő isteni ajándék. Az ókori ember számára persze volt a dologban valami szent is – de az első reakció bizony az szokott volt lenni: „Részegek” vagy éppenséggel „Őrjöngők.” Pál nem akarta, hogy akár az olyan szolid természetfeletti megnyilvánulások, mint a nyelveken szólás, félreértéseket okozzanak, ezért még a Szent Szellem egyik ajándékát is rendszabályokkal bástyázta körül a túlzások ellen. Mennyivel inkább korlátozta volna a nevetést, visongást és hason csúszkálást!
- [5] A megfeszített Krisztus az Isten hatalma. Vajon hány csodaevangélista emeli ki összejövetelein azt, amin kívül Pál másról nem is akart tudni, amikor először Korinthusba jött? Hány mai torontóista tanító húzza alá az érzelmek tombolása közepette, hogy Isten Fia valamikor keresztre lett feszítve? Mert a nem keresztényeket még ezek az összejövetelek is vonzzák – miért kell hitüket esendő emberek tagjainak hánytorgására és nem az Isten Igéjére alapozni?
- [6] Nem látom, hogy az irreálisnak való behódolás önmagában azt eredményezné, hogy az ember Isten gyermeke lesz. Éppen ellenkezőleg: amikor még pogányok voltak, a korinthusiakat is „ellenállhatatlanul vitte és sodorta valami a néma bálványokhoz” (12,2, új ford.). Kár tehát Arnottnak a King James fordításra támaszkodva azon igyekeznie, hogy összemossa a „bolondokat” a „bolondsággal”: „Isten azonban a világ bolondjait (**angolul: bolondságait**) választotta ki, hogy megszégyenítse a bölcseseket”.

A görög szöveg ugyanis melléknévi alakot használ (móron, tbsz. móra), amely vonatkozhat személyre és dologra egyaránt. Ugyanez szerepel a Máté 5,22-ben: „Aki pedig ezt mondja [atyjafiának]: **Bolond**, [méltó] a gyehenna tüze”; élettelen dolog jelzőjeként a 2Tim 2,23-ban: „A **botor** és gyermekes vitatkozásokat pedig kerülj.” Tehát nincs semmi ok arra, hogy azt állítsuk: Isten a bölcs embereket azzal szégyeníti meg, hogy bolondságnak látszó **dolgokat** cselekszik – sokkal inkább azzal, hogy bolondnak látszó **embereket** fogad magához. Erre utal a 26-29. versek egész összefüggése: a kiválasztás, a megszégyenítés, a dicsekvés nem élettelen dolgokról vagy jelenségekről, hanem emberekről mondható el.

A melléknévi alakok az eredetiben és a két fordításban:

25.v. To móron tou Theou Isten bolondsága Foolishness of God

27.v. Ta móra tou koszmou A világ bolondjai Foolish things of the world

Látszik, hogy az angol fordítás magyarul pontosan az, amit a Károliiban olvasunk. Az angolban a „thing” szónak van élőlényre utaló értelme is: „poor little thing” – szegény pára, „you stupid thing” – te buta. A Webster-szótár (1985, 1226.o.) a szó 8. jelentéseként ezt írja:

INDIVIDUAL. Not a living thing in sight. Azaz magyarul:

EGYÉN. Seholy egy lélek.

A túlbuzgó fordító tehát még Arnott is rálicitált, és a King James fordításban még helyes értelmet elferdített egy sebtében odavetett magyarázattal. Ennek más oka nem lehet, mint maga a cél: bármilyen eszközzel bebizonyítani, hogy Isten ma is „bolondságot” csinál Torontóban és másutt, hogy a farizeussá lett keresztényeket megszégyenítse.

A bölcses megszégyenítése egyébként sem a kereszttel történt, hanem pünkösdkor: nem az isteni „bolondság” nagy eseménye, hanem a „bolondok” befogadása volt az, amikor ez végbement és nyilvánvaló lett. De nem ám azáltal, hogy az emberek látták az apostolokat a földön hemperegni – hiszen ezen még jobban nevettek volna, mint a nyelveken szóláson –, hanem azáltal, hogy elvétellettőlük az Isten országa, a

hit, remény és szeretet közössége, és a pogányoknak és vámszedőknek adatott (Mt 8,11, ApCsel 13,46). Ezt jelezte a nyelveken szólás is (1Kor 14,21, Ésa 28,11).

- [7] „Nem ékesszólással vagy bölcsességgel” akarja Pál az evangéliumot hirdetni, hanem „szellemnek és erőnek megmutatásával”. Itt sem kell arra gondolni, hogy a mai nevető összejövetelekre céloz, amikor szembeállítja e dolgokat. Az evangélium mellett az egész ApCselben igen meggyőző csodák tanúskodtak, amelyek jogutódjának a mai bulihangulatot (80) megtenni vaskos aránytévésztes. Még hogy azok volnának a „Krisztusénál is nagyobb cselekedetek” – ahogy a „megújulást” manapság dicsérik –, amelyek nem hoznak többet, mint egy estére való személyes jókedvet és felfrissülést?

A mai karizmatikus olvasó persze saját élményszínű szemüvegén át olvassa Pált, és hajlamos megfélekedni azokról a sűrű utalásokról, amelyet az apostol a csodák végcéljára, azaz a megfeszített Krisztusról szóló üzenetre tett: „nem végeztem, hogy egyébről tudjak tikóztetek, mint a Jézus Krisztusról, mégpedig mint megfeszítettéről.” A „szellemnek és erőnek megmutatása” nem a prédikáción kívüli, sőt azt kizáró esemény volt, mint ma, hanem magának a prédikációnak a légköre, az azt kísérő és alátámasztó csodák.

- [8] Az „Isten titkos, elrejtett bölcsesség”-nek álcája alatt már olyan sok gyanús tanítás igényelt tekintélyt magának, hogy jobb, ha a lábunk elé nézünk, mielőtt „hitben kilépünk” (323) akárki embernek a vezényszavára. Először az Egyházba kígyóként becsúszó eretnekek követeltek hitelt a maguk titkos hagyományai számára ezen az alapon, majd a pápás álbölcsek csimpaszkodtak bele a „titok” szöbe, azt hajtogatva, hogy az az ő „legméltóságosabb Oltáriszentség”-ükre vonatkozik. Aztán rajongók jöttek, akik félretették a Bibliát, mondván: „A Szent Szellem feltárja előttünk Isten titkait, nincs szükségünk erre a poros könyvre.” – Nem szeretném, ha bármelyik hibába beleesnénk.

A Bibliában több helyen fordul elő a „titok” szó – az újszövetségben azonban rendre az „újonnan kijelentett hitigazság” értelmében: az Egyház titka (Ef 5,32), a feltámadás titka (1Kor 15,51), a törvényszegés titka (2Tessz 2,7) stb. Pál maga mondja, hogy az érettek közt nyíltan tanítja e titkos bölcsességet – és ha ezt nem a Bibliában akarjuk megtalálni, akkor a római egyház nyomdokaiba lépünk.

- [9] Megérkezünk az Arnott kiragadta igevershez. Azt hiszem, az elfogulatlan olvasó többet lát mögötte, mint általános és akármire alkalmazható jolly jokert. Az apostoli tanításról van szó, nem holmi vad taglejtésekről. Akit pedig nem győz meg az én szavam, annak elrettentésül mutatok egy hasonló álkulcsot – egy levitézlett felekezet kezében. Kálvin János nagyon ügyesen leplezte le a pápistáknak azt a szemérmetlen hivatkozását, amely szerint:

az apostoloknak sok olyan rendelkezése ment át a gyakorlatba, amelyet nem hagytak ránk írásban – tudniillik az olyanok, amelyeket Krisztus földi életében még nem voltak képesek megérteni, de az Ő mennybemenetele után a Szent Lélek kijelentéséből megtanultak.

Micsoda orcátlanság! Azt elismerem, hogy akkor még fejletlenek voltak az apostolok, amikor Krisztus előttük ezt a nyilatkozatot tette. De vajon akkor is fogva tartotta-e még őket ez a lelki tompaság, amikor tanításukat írásaikba foglalták; úgyhogy utólag még élőszóval kellett volna pótolniuk azt, ami az írásaikból tudatlanságuk folytán kimaradt? Ha pedig az írásaikat már akkor bocsátották közre, amikor az igazságnak ama Lelke minden igazságra elvezérelte őket, akkor ugyan mi akadály volt annak, hogy ezekben az írásokban ne az evangéliumi tannak teljes ismeretét foglalják össze és hagyják ránk hitelesen? Ezenkívül nevetségessé is teszik magukat, amikor azt képzelik, hogy azok a mélységes **titkok**, amelyek az apostolok előtt oly sokáig felfedetlenek maradtak, részben bizonyos zsidós vagy pogányos szabályokban állottak, amelyek közül amazok a zsidók közt, emezek a pogány népek között már jóval előbb szélteben közismertek voltak, – részben pedig bizonyos furcsa taglejtésekben és vénasszonyos szertartásokban, amelyeket egészen együgyű, tanulatlan papocskák is nagyon pontosan végre tudnak hajtani, sőt amelyeket a gyermekek és a bohócok is olyan pompásan tudnak utánozni, hogy azt hinné az ember: senki náluk jobban nem láthatná el ezeket a szent cselekményeket!²¹

Nem a „taglejtéseknek” és ezek gyermeki utánzásának a mai megnyilvánulásokhoz való látszólagos hasonlóságát akarom kiaknázni, hanem csak arra a képtelen helyzetre mutatok rá, hogy az Isten írott Igéjét most is ugyanilyen tökéletlennek állítja Arnott: hogy abban nincs benne mindaz, amit Isten cselekedni fog – és hogy a tapasztalatokat ajánlgatja a Biblia kipótlására (95-102).

²¹ Kálvin János: Institutio, 1536. A keresztény szabadságról. Ford: Victor János, 1936. Ref. Egyházi Könyvtár XIX., 285.

[10] Nem volna ésszerű, ha a torontóisták a maguk számára foglalnék le a „Krisztus értelmét”. Ennek zűrzavaros tanításai, fűhöz-fához kapkodó magyarázataik, dühös, kirekesztő nyilatkozataik csapnivaló háttérrel adnának. Nem a levegőbe beszélek. Németh Sándortól már idéztem néhány kiátkozással felérő megszólalást a Ruff Tibor tévedéseit megrostáló írásomban: arról tudniillik, hogy „akik nem tudnak nevetni ezeken az összejöveteleken, azokban valószínűleg nincs meg a Szent Szellem” (1994. X.23.), továbbá hogy „Isten félre fogja tenni azokat a pásztorokat, akik nem engedelmeskednek a Szellem mostani kiadásának” (1995. I.28.).

Hogy a nevetés és az eksztázis bejövetelekor hányféle magyarázat volt forgalomban, arról szégyellnék hosszan írni, annyira hasraütésszerűek voltak. Csak néhány példa: „Isten kacag azon, hogy a véres kezű robbantató, Jasszer Arafat Nobel-békedíjas lett” – „Ábrahám és Sára nevetett, mert nem akarták elhinni, hogy fiuk lesz vénségükre; így nevet a Gyülekezet is, hogy vajon visszajön-e az Úr, mert a hívek már belevénültek a Rá való várakozásba.” (1994. X. 23.) – „A Szellem új kiadása olyan a Hit Gyülekezetének, mint Józsefnek a cifra ruha. A többi keresztény felekezet irigyel is érte minket. Mi pedig Istennek öregkorában született kedvenc gyermeke vagyunk, elvégre Isten már legalább 6000 éves, ha korát attól számítjuk, hogy gyermekeket kezdett nemzeni. Meg van ugyanis írva: Fiam vagy, ma nemzettelek téged.” (1995. VI. 21.) – Ehhez csak annyit tennék hozzá, hogy ugyanilyen számítással Isten egyidős Énókkal, és Ábrahám 14 éves korában nemzette Izsákot (1Móz 16,16; 17,1; 18,10). A Krisztust tisztességétől megraboló utolsó mondatot pedig Isten bocsássa meg a pásztoromnak.²²

Zűrzavaros tanításait vettem a torontóisták szemére. Ami Arnott kerengelő érveit illeti, tele van velük a kritikám. Nem az ő találmánya, de előfordul könyvében a Szentlélek-káromlás karizmatikus félreértelmezése (és a vele való lelki terror) is. Ezt a maga helyén (182) megcáfolom, most éppen csak rámutatok, hogy erős fegyverekben nála sincs hiány. Mindazonáltal a közömbösekét ő nem küldi a pokolba – erről könyvének fent idézett részlete tanúskodik –, amit tisztelettel kell nyugtáznom.

Istennek ez az új munkája teljesen összhangban van az Igével és az egyháztörténelemmel is. Ezenfelül jó gyümölcsöket terem: Jézust dicsőíti. Mindezzel összevetve: nem tűnik túlságosan lényegesnek, hogy az elménkkel nem értünk mindent, amit Isten szuverén akaratából, Szelleme által cselekszik (121).

Hogy az Igével nincs összhangban, az cáfoló iratomból elég világosan kiderül. Ami pedig az egyháztörténelmet illeti, abból minden és mindennek az ellentéte levezethető, tehát nagy súlya nincs.

A kereszténység történetében megtalálható az Egyházat eksztatikus alapon reformálni akaró Montanosz, akit sok karizmatikus író mozgalmunk előfutáraként emleget – de Cézareai Euszebiosz is, aki az ő követőit könyörtelenül bírálta. Arnott még a római egyház „szentjeire” sem áttal hivatkozni, mintha nem tudná, hogy Loyola Ignácot „maga Krisztus” fogadta szolgálatába egy víziójában, és hogy Genovai Katalin „tényleg” a purgatóriumról kapott látomást. Ugyanígy, Nagy Gergely pápát egy álom készítette arra, hogy a tisztítóűzben szenvedő „szegény lelkekért” rendeljen el imákat. Hasonlóan, Juliannának, egy eksztatikus apácának látomás adta hírül, hogy az „Úrnapja” még hiányzik a kalendáriumból (ez az az ünnep, amikor a papok Isten gyanánt körbehordozzák a szent ostyát): a holdat látta, benne egy lyukkal. Nagy Konstantin császárnak is egyenesen „Krisztus” mutatott jelet az égen: „E jelben [azaz a kereszt jelében] győzni fogsz”. A Mária-jelenések szintén elfogadhatók volnának ezen az alapon, mert Mária benne van a Bibliában, és ami ott nincs róla leírva, csak azt mondja el ő „személyesen”. Ennyi rokon tévelygés talán meggyőzi az olvasót, hogy az egyháztörténelem és a Biblia nem azonos súlyú kritériumok.

A protestáns háttérű látomáslátókról annyit, hogy az irvingianus mozgalom Angliában ilyen volt – és a főpróféta idővel bevallotta, hogy hamisan prófétált.²³ Megemlíthetném Kansas City elhíresült karizmatikus prófétáit. Látomásokkal dicsekednek egy sereg álprotestáns kultusz követői is. A tiszta tanítású Jonathan Edwards pedig minden jó szándéka ellenére

²² Az idézetek hitelességéért Isten előtt felelek. Fültanújuk voltam. De ha olvasóim közt van olyan, aki ezeken az alkalmakon jelen volt, annak a jegyzetfüzete őrzi mindegyik kijelentést, és tanúsíthatja, hogy egyiket sem torzítottam el vagy idéztem szövegkörnyezetéből kiragadva.

²³ John MacArthur, Jr.: Karizmatikus káosz (Baptista Kiadó, 1992), 59

tévedhetett, amikor nem csinált rendet – és nem is engedhetjük meg, hogy példájával mint bunkósbottal sújtsanak az ellenérvekre, mintha ugyan az ő szava szentírás volna. A „Krisztus dicsőítése” állítástól azonban semmi nem lesz bebizonyítva. Az a tagadhatatlan tény pedig, hogy a nevető és egyéb „megújulást” támogatói még most sem merik „ébredésnek” nevezni, elég lesz ennek az érvnek a hatástalanítására.

Arnott azt állítja, hogy „nem tűnik túlságosan lényegesnek, hogy az elménkkal nem értünk mindent, amit Isten szuverén akaratából, Szelleme által cselekszik.” Ezzel szemben Pál erősen sürgeti, hogy a nyelveken szólást meg kell magyarázni a gyülekezetben, hogy Áment lehessen rá mondani (14,16). Az Isten szuverenitásával takaródzó torontói érvelés nem veszi figyelembe, hogy Isten nem fog félelmet és zűrzavart támasztani az Egyházban – hacsak nem ítéletképpen (pl. Ananiás és Safira esete).

Kettes számú téveszme: a Szent Szellem soha nem cselekszik akaratom ellenére

Figyeljük meg: a címben nincs hivatkozás arra, hogy amiről beszélünk, az a rendszeres istentisztelet keretén belül történő esemény. Arnott tehát fenntartja magának azt a jogot, hogy olyan dolgokat hozzon be az istentiszteletre, amelyek nem ott történtek. Ez a precedens-hajszolás mindenképpen veszélyes dolog. Pál megfeddte Pétert a nagy nyilvánosság előtt (Gal 2): rajta, veszekedjenek a pásztorok a gyülekezetben, ha úgy érzik, fontos dologban nem értenek egyet! Jézus megátkozta a fügefát: nosza, átkozzuk meg a buszt, ha sokáig nem jön! Jézus a hamis sáfár találékonyágát követendő például állította elénk: gyerünk, csaljunk adót!

Egy (vagy több egymástól) elszigetelt esemény soha nem lehet norma a hit és az egyházi összejövetelek tárgyában, ha rendelkezésünkre áll akár egyetlen ellenkező értelmű újszövetségi utasítás is. Tehát senki ne próbálja meg az apostol határozott, tanítással és indoklással alátámasztott parancsát („Mindenek ékesen és jó renddel legyenek”) kijátszani holmi fülénél fogva előrángatott ürügyre, egyszeri eseményre hivatkozva! Az ebben a fejezetben idézett esetek (Péter látomása, Zakariás pap megnémulása, Ananiás és Safira halála) mind ilyenek. Semmi, de semmi közülük nincs a keresztény istentiszteleten hetente elvárható viselkedéshez, amiről azonban Pál konkrétan beszél az 1Kor 14-ben. Tehát itt semmi bizonyító erejük nincs.

A maguk helyén persze megvan a jelentésük: ne mondjunk tisztátalannak vagy közönségesnek semmiféle embert (ApCsel 10,28), higgyük el Isten kijelentését (Lk 1,20), ne hazudjunk Istennek (ApCsel 5,4). Zakariás némaságáról még megjegyzendő, hogy fontos szerepe volt a tömeg előtt is: hitelessé tette, hogy a gyermek neve isteni rendelésre lett János (Lk 1,63). De hogy valaki erre hivatkozva próbálja igazolni a tömeges eksztázist, az vakmerő arcátlanság az Ige ellen.

Az olvasó figyelmébe ajánlom Derek Prince második kötetét a kereszténység hat alaptanításáról, ahol ez a megbecsült tanító az „Isten fiakká tesz, nem rabszolgákká” című fejezetben azt írja (182):

Senki, aki felelős egy zavart vagy rendetlenséget eredményező megnyilvánulásért, nem mentheti ki magát utólag azzal, hogy „Nem tehetek róla! A Szent Szellem készítetett rá!” Pál kizárja a védekezésnek ezt a módját, amikor ezt mondja: „A próféta-szellemek engednek [alá vannak rendelve] a prófétáknak”. Más szavakkal kifejezve: a Szent Szellem soha nem veszi semmibe az egyes hívő akaratát, s nem kényszeríti őt arra, hogy saját akarata ellenére tegyen meg valamit.

[Ellenpontként démonikus kényszerítéseket említ, majd ilyen ítéletet mond:]

Látjuk tehát, mennyire téves és igeellenes, ha egy Szellemben keresztelt hívő bármilyen szellemi megnyilvánulással kapcsolatban azt mondja: „Nem tehetek róla! A Szellem készítetett rá!” Ha valaki így

beszél, akkor ezzel valamiféle zsarnokként állítja be Isten benne lakozó Szellemét, magát pedig kötelékben levő rabszolgaként. Azok a hívők, akik így beszélnek, még nem jutottak el azoknak a kiváltságaiknak és azon felelősségüknek a megértésére, amelyet Isten fiaiként kaptak.

E könyv 179-188. oldalán további épületes és hasznos intések találhatók,²⁴ így javasolom minden olvasómnak, hogy lapozza fel Derek Prince írását, amelyet Gyülekezetünk mindig is úgy kezelt, mint a karizmatikus mozgalom hitvallásának alapos kifejtését. Talán az ő szava meg tudja győzni Torontót, ha az enyém nem.

Arnott bizonyítékait tehát egy kézmozdulattal el lehet utasítani. Úgy akarja behozni az Egyházba a zűrzavart, hogy megkerüli az istentisztelet rendjére vonatkozó szabályt. Olyan ez, mintha a megkövezés gyakorlatát akarná visszahozni ószövetségi példák alapján, kijátszva az egyházfegyelem szokásos eljárását. Ha valóban az egészséges tanítást képviselné, nem kapaszkodna bele példákba (amelyeknek, példák lévén, a hangsúlyuk egészen más is lehet, mint aminek az érdekében beveti őket), hogy egy általános tanítást félretehessen.

Végül néhány szó magukról a példákról. Péter látomását a szerző sokatmondóan „nagyszerűnek” nevezi (123), és csak utólag teszi hozzá, hogy az „megmagyarázva azt jelentette, hogy prédikáljon a pogányoknak is, és engedje őket belépni Isten Országába.” Egy odavetett félmondatban intézi el azt a dolgot, amely az egész történetben számot tarthat a „nagyszerű” jelzőre; a pogánykeresztények kérdését, amely az Egyház nagy problémája volt a kezdeti időben. Avatatlan kezével a látványos csodát ragadja meg, elszakítva attól, amit annak bizonyítania kellett. És mit bizonyít vele? Azt, amit bibliai tanítással nem tud igazolni: hogy a tömeges eksztázisnak helye van az összejöveteleken.

Ami Zakariást illeti, némasága akkor, amikor történt, jelentett valamit. Mit jelentene ma? Talán azt, hogy Isten képes angyalokat küldeni népéhez? Ezt eddig is tudtuk. De még Arnott se próbál meg rámutatni az új Illésre, amit egy új megnémulás hírül adna. Ez sem kíván sok magyarázatot: neki az új Illés (Keresztelő János) nem is kell, csak a pusztas csoda. Ez a karizmatikus mozgalom gyermekbetegsége, amit kevesen tudnak kikerülni.

Ananiás és Safira esetének (125) olyan kevés köze van az új hullámhoz, hogy Arnott sem meri részletesen elemezni. Megelégszik annyival, hogy ők „Isten erejétől rogytak le a földre: nyilvánvalóan akaratauk ellenére.” Az eset hátterét annyiban érinti, hogy „...ők nem keltek föl. Az erő egyben ítéletet is hordozott.” Utána megint csak a maga nótáját fújja: „A Szent Szellem e beavatkozása akaratauk ellenére történt? Egyértelműen. De Istentől volt? Igen.” – Szövegkörnyezet? Ugyan minek? A szerzőt nem érdekli, hogy a mai jelenségeket nem ítéletként reklámozzák. Megragad egy ítéletes igehelyet, hogy az „Atya áldását” védelmezze vele – ez ugyanúgy belefér a stratégiájába, mint Jeremiás részegségének emlegetése (238). Rezzentlen arccal elhallgatja Ananiás és Safira halálának okát, és csak az esemény félelmes és szokatlan voltát hangsúlyozza. Bár csak feltételes módban beszél a halottakról: „Ha ilyesmi történe a gyülekezetünkben, vajon mit szólnának az emberek? »Nahát, ezek most már tényleg túl messzire mentek! Két ember meghalt a délelőtti összejövetelükön!«” – érvelése alapján még a mai csodaösszejövetelek halálos áldozatait is ki lehetne magyarázni, és akik miatt a hitetlenek joggal bírálják a karizmatikus mozgalmat – pl. azt az öregasszonyt, akire egy, a Benny Hinn által kiárasztott „kenettől” lesújtott ember zuhant rá, halálát okozva²⁵.

Hármas számú téveszme: ami tényleg Istentől van, attól nem ijedünk meg

Arnott itt általánosságban beszél olyan esetekről, ahol Isten félelmet keltő módon jelent meg embereknek (128, pl. Dán 10). Ezekből azonban olyan általánosított következtetést von le, ami nem áll helyt a két ismérvenek: „Hogy miért történnek ilyen dolgok, amikor Isten

²⁴ Ugyanígy ír Reinhard Bonnke (A Szellem erejével, Hit Gyülekezete, 1995, 267).

²⁵ 1987-es újságcikk nyomán idézi: MacArthur, 160.

megjelenik? Nem tudom. Nem vagyunk hozzászokva, hogy Isten ilyen erővel érkezik.” Azaz rögtön megpróbálja ráhúzni Dániel esetét a mai gyülekezeti alkalmakra, s mint láttuk, ez nem szabályos fogás, mert Pál (noha bizonyára olvasta Dániel könyvét) rájuk vonatkozólag rendet parancsol. Arnott persze hűtlen volna önmagához, ha nem próbálná meg elvenni az apostol parancsának erejét azzal, hogy naivan a Dánielt körülállók szájába képzelettel rá való hivatkozást: „Bizonyára Dánielnek is mondhatta volna valaki: »Nem valami jól nézel ki. Ez nem lehet Istentől. Ez volna az »ékes és jó rend?«” Noha a parancs az istentisztelet rendjére vonatkozik, Arnott kirángatja onnan, hogy könnyebben kigúnyolhassa. Hadd ne minősítsem ezt a módszert.

Nem ez az egyetlen hiba az érvelésben. Dániel kísérőire nem a próféta arcának láttán „szálla nagy rettenés” (10,7), hanem Isten megjelenése miatt. Arnott is ezen a címen hivatkozik az esetre. De nem azt akarja bizonyítani, hogy **Isten** megjelenése félelmet is kelthet, hanem hogy a gyülekezetben ijesztő „jelenségeket” produkáló **emberek** nem feltétlenül démonikusak. Még ha ez így volna is: ma nem ijesztő, hanem inkább kicsinyesen visszataszító jelenségek fordulnak elő.

A többi bizonyító szöveg még messzebb talált a céltól. A füstölgő Sínai-hegy és Mózes sugárzó arca (130) a szövetségkötés nagyszerűségét mutatta. Pál erről igen világosan beszél: „...a halálnak betűkkel kövekbe vésett szolgálata [azaz a Törvény átvétele] dicsőséges vala, úgyhogy Izrael fiai nem is nézhettek Mózes orcájára arcának elmúló dicsősége miatt...” (2Kor 3,7), és a Zsidó levél szerzője is a két szövetség közti különbséget érzékeltetve mutat rá, hogy Krisztusban nem „megtapintható hegyhez, lángoló tűzhöz, sűrű homályhoz, sötétséghez, szélvészhez és trombita harsogásához” járultunk (Zsid 12,18-19a). Arnott a Törvényt környező jeleket viszi át a torontói jelenségekre, pedig biztosan nem a törvényt akarja visszahozni – neki az „ijedelem” kell. De miért csak ez? A szerző ágyúval lő verébre.

Ellenben még ő is elégedetlennek látszik a torontói mozgalom jelenlegi teljesítményével: „...tulajdonképpen még semmit nem láttunk. És ha már most sem tudunk részt venni benne, amikor az erő még kicsi, mihez kezdünk majd, amikor az igazi erő megjelenik? Amit most látunk, az még csak kóstoló” (131). – **Legfeljebb** kóstoló. Ugrálást, szaladgálást és hasonló komolytalankodást már látni – de hogy mindenki meggyógyuljon, azt Arnott is a jövőre várja: „Alig bírom fékezni magam, ha arra gondolok, hogy elkövetkezik az idő, amikor ezt mondjuk: »Menjünk el ma délután a kórházba és ürítsük ki!« Hát nem fantasztikus lesz?” (233) – De igen. Az apostolokkal Isten ereje volt, bár soha nem rángatóztak és csápoltak az összejöveteleken.

Négyes számú téveszme: Isten csöndes és illedelmes

A gadarénus megszállott példájából azt igyekeznek kipréselni Arnott, hogy „Isten az ő rendje szerint cselekszik” (134). De ez sem istentiszteleti esemény volt, és semmiképpen nem lehet oda bevonzolni úgy, mint a Szent Szellem munkáját a hívek közt, ahogy Arnott akarja: „Képzeld el, ha ez a mi gyülekezetünkben történne meg!” (133) – Mint jó szándékú bíráló, megpróbáltam elképzelni, ahogy a Vasas Sportcsarnok egyik végében hetente istentisztelet van, a másikban meg a láncát szaggató tébolyodott lakik. Megkíséreltem disznókondát terelni a karzatra, és tengert zúdítani a küzdőterre. A pódiumra még felgyömöszöltem egy egész falura való gadarénust. Nem volt éppenséggel könnyű. Arnott azonban nemcsak a díszletet cserélte ki teljesen, hanem átírta a forgatókönyvet is. Mert vajon ki volt a „kiáltás és ordítózás” forrása: vajon „először Jézus, aztán a férfi, aztán a démonok, majd a disznók, a disznópásztorok, aztán az egész falu”, ahogy állítja?

Bizonytalán nem. Egyedül a Légió kiáltotta „fennszóval” (Lk 8,28), hogy „mi közöm van nékem teveled, Jézus, felséges Istennek Fia?” Aki tehát ezen a példán buzdul fel, hogy a gyülekezetben ugyanezt tegye, az ismerje el azt is, hogy démonok jönnek ki belőle. Valóban,

a kezdeti, mindent a Szent Szellem közvetlen hatásának betudó gyülekezeti álláspont („ti vagytok a színpad, és a Szent Szellem a színész” – 1995 eleje) utóbb odáig szelídült, hogy „az olajkutatók sem panaszkodnak, ha a megtalált forrás először homokkal, sárral fröcsköl be őket” és „ha valakit a Szent Szellem eltalál, és történetesen tele van démonokkal, akkor először a démonok fognak belőle megnyilvánulni.” (1995. IX. 9.) De ez a magyarázat nem más, mint az „Atya áldásának” utólagos mérséklése, és a korábbi, szélsőséges torontóista álláspont feladása. Kár, hogy az elüldözött testvérek közül kevesen hallották.

A filippi földrengés és a torontói tömegjelenetek nem is említhetők egy napon. A megtért börtönőr „hite aztán tényleg nem emberek bölcsességén, hanem Isten rettenetes erején nyugodott” (134), de mit mondjunk arról az emberről, aki azért kezdett hinni, mert egy ima nyomán „a földre esett és elkezdett körbe forogni” (124)? A megnyílt börtönajtó nem magyarázható pszichikus tényezőkkel, de a földön vergődés igen. Az illető maga sem tudta megmagyarázni, miért hitt (125). Persze itt van a földre sújtott Saulus példája – de neki legalább érthető hang mondta meg, hogy kiben higgyen.

Összegezve a négy alfejezet bírálatát: egyik idézett példa sem szólt istentiszteleti alkalomról, így Pál sürgetése („mindenek ékesen és jó renddel legyenek”) érvényben marad. Az Arnott által felvetett probléma („Ha a Szent Szellem egyszerű, alázatos, ugyanakkor nagyon erőteljes beavatkozásai megbotránkoztatnak minket, és mindig találunk valami jó, logikus ürügyet arra, hogy visszaállítsuk »a rendet« – egykettőre nem is lesz miért aggódnunk” – (136)) rögtön megszűnik probléma lenni, ha észrevesszük: „Isten nem a zűrzavarnak, hanem a békességnek az Istene” (1Kor 14,33a, új ford). Pál még a nyelveken szólást is korlátozta a jobb épülés kedvéért, holott az a Szent Szellem valódi ajándéka volt. Ezt látván hogyan is lehetne a mai gyanús újdonságokat azzal védelmezni, hogy igei korlátozásukon a Szent Szellem megszomorodik?

A zárszó az Istenben való gyermeki hitre buzdít, megtévesztően leegyszerűsítő logikával: „Ha a szerető Istentől tiszta szívvel és helyes motívumból még többet kérünk [Szent Szellemből], vajon mit fogunk kapni? Többet – belőle!” – Ugyanígy gondolkodnak azok is, akik évről évre elzarándokolnak Lourdes-ba, hogy gyógyulást nyerjenek az ottani Máriától. Ha erre az a válasz, hogy a katolikus Mária nem a Biblia Máriája, akkor az övék az lesz, hogy a torontói szellem nem a Szent Szellem. Durvának látszik a párhuzam? A másik oldal számára is az – csak hogy ők az Úr édesanyjának holmi vonaglásokkal való összehasonlításán botránkoznak meg. Hogy a pápisták, ha megfeszülnek, se tudják a Bibliával igazolni álláspontjukat? A torontóisták sem a magukét. Az Ige legyen a bíró.

6. Hogyan vegyük a Szellem erejét?

Ez a fejezet (139) nem igényelne bővebb tárgyalást, ha nem volna dióhéjnyi foglalata a karizmatikusok körében elterjedt receptszerű hitnek. Az alcímek ilyenek: vegyük hittel, vállald a kockázatot, légy kitartó; úgy menj Istenhez, mint egy gyermek; hatolj be és ragadd meg, amit Isten adni akar; hagyd, hogy a Szent Szellem átáztasson; bízd rá magad Istenre. Ezek szerint a „Szent Szellem erejének” vétele olyan beavatási lépcsőt jelentene, amelyen egy Szent Szellem-keresztiséget elnyert (vagyis a karizmatikus tanítás szerint: a nyelveken szólást már megtapasztalt) kereszténynek is komoly előrelépést jelent. Itt vagyunk hát egy olyan kerítésnél, amely a nyelveken szóláson túl újabb megosztást hoz a hitvalló keresztények közé, és amelyet Torontó véleménye szerint mindenkinek át kell ugrania, aki Isten teljes áldását át akarja venni – még azoknak is, akik elnyerték már a nyelvek ajándékát. Nincs is más dolga, mint követni a beavatottak útmutatásait. Ezekkel foglalkozom az alábbiakban.

Arnott maga is felismeri, hogy az emberek, még a karizmatikus keresztények is, személyiségük tekintetében igen eltérőek lehetnek. „A feleségem és én az ellentétes végleteknek valóságos esettanulmányát nyújtjuk, amikor Isten érintésének átvételéről van szó. Amikor értem imádkozik valaki, rendszerint semmit sem érzek. Ezzel ellentétben Carol nagyon könnyen veszi a dolgokat” (139). Az ilyen megfigyelések arra indítják, hogy az „áldás vétele” és a „nagyszerű élmény” közé ne tegyen egyenlőségjelet, mondván: „az igaz ember hitből él (Gal 3,11)” (142). Ez kétségkívül igen emberséges pásztori szó, mert sokaknak a karizmatikus tanításokkal viaskodva kellett erre rájönniük – és ők is elmondhatják, amit Arnott:

Amikor imádkoztam értem és történetesen elestem – mivel minden olyan gyorsan történik ilyenkor – soha nem voltam biztos benne, hogy valóban az Úr erejétől estem el, vagy a mögöttem álló segítők lerántottak. Sőt lehet, hogy az a személy lökött fel vagy vágott fejbe, aki imádkozott értem, vagy pedig csak azért estem el, mert annyira akartam Isten érintését, és úgy éreztem, hogy most ezt várják el tőlem. Ilyenkor tehát ott feküdtem a földön, és magamban töprengtem: „Nem érzek semmit, és nem akarom sem magamnak beképzelnem, sem képmutatáskodni. Úgyhogy jobb, ha fel is kelek” (140).

Csak üdvözölni tudom ezt az őszinteséget, mert gyülekezeteink úgyis tele vannak már az örökös bizonyítási vágyba belegörcsösült emberekkel, akik napról napra erőszakot tesznek saját személyiségükön, hogy az emelvényről sugallt magatartásmintákhoz idomuljanak. Sokan élnek olyan borzalmas nehézségek között, hogy Istennel való közösségük töretlenségét azon mérik le, hogy tudnak-e még nyelveken szólni vagy elesnek-e a kézrátétel hatására. Arnott becsületére legyen mondva, hogy nem feledkezik el róluk.

A kísérő bizonyágtétel azonban az ellenkező hatást éri el. Jim Robb pásztor története (aki csak hazaérve „vette a kenetet”) arra indítja az olvasót, hogy mégis a zajos megnyilvánulásokban keresse az áldást – csakhogy ne feltétlenül a magáéiban (143). Ez lerontja azt a vigasztalást, amit Arnott a maga számára örömmel igénybe vett: „ha már te is sok frusztrációt átéltél amiatt, hogy imádkozáskor nemigen érzel semmit, kérlek, fogadd el ezt aényt: amikor kéred, meg is kapod Isten Szellemét, akár érzel valamit, akár nem, mert Isten dolgait hit által kell átvenni” (142).

A vízen járó Péter példája nyomán a jelenségek hullámaira is merészen kellene rálépnünk, bízva abban, hogy a dolog az Úrtól van, és majd Ő fönntart bennünket. Tartalmas is lehetne ez a hasonlat, ha a mai képből nem hiányozna az Úr, aki soha nem ugatott, mászkált négykézláb vagy nevetett görcsösen – viszont **járt a vízen**, és ez indította Pétert a kérésre. De Torontó ködös vizein nincs biztonságos útjelző, csak az a halovány lidércfény, ami a jelenségekből szivárog – vagyis az a remény, hogy majd utólag rájövünk, milyen magától

értetődő az, amiben most csak kételkedni tudunk²⁶, és akkor majd az sem lesz furcsa, hogy a Biblia semmit sem ír róla.

Isten országába belépni és az áldást átvenni csak gyermeki lélekkel lehet; ezt mindenki tudja. Arnott azonban e bizalommal visszaélő idegeneknek is ajtót nyit azzal az érveléssel, hogy a gyerekek „szeretnek egyszerűen csak játszani” és „valahogy nem veszik elég komolyan az életet” (150) és nekünk sem „szabad annyira teologikussá, annyira céltudatosává válnunk, nem szabad annyit foglalkoznunk saját terveinkkel és programjainkkal, hogy már ne tudjunk olyanok lenni, mint egy kisgyermek: csak úgy jól érezni magunkat, egyszerűen, bizalommal, minden komplikáció nélkül, nyitottan és őszintén Isten előtt.” – Ez a homályos kritérium minden kószá, jöttment szellemet beenged: „Egy kisgyermek minden további nélkül átveszi azt, amit az Úr adni akar neki, akkor is, ha elesésbe, nyelveken szólásba vagy rázkódásba van csomagolva” (151). De miért kellene vizsgálat nélkül hinni minden szellemnek? Csak mert Torontó jótáll a Biblián kívüli jelenségek valóságáért? Egy bíráló írja²⁷:

Az emberek Lélek általi földre sújtásának karizmatikus gyakorlata annyira közhellyé vált, hogy sok karizmatikus meglepődne, ha megtudná, hogy a Szentírás feltűnően hallgat ezzel kapcsolatban. Semmi följegyzés nincs arról, hogy az ősegyházban bármelyik apostol vagy vezető rendelkezett volna azzal a képességgel, hogy az embereket „Lélekkel teljes merevségbe” döntse.

Ugyanez a helyzet a rázkódással is. Arnott szótárában „a Biblia nem más, mint emberek Istennel való élményeinek följegyzése” (96). Ennek logikus következménye az a torontói meggyőződés, hogy az ő megtapasztalásai (és az őket előlegező egyháztörténeti esetek) valamiféle újkori szentírásnak veendő – Arnott legalábbis a Bibliával való megítélés mellé teszi őket mint második kritériumot. Az élmény azonban megfoghatatlan viszonyítási alap, amit Arnott tovább lazít azzal a felfogásával, hogy a megtapasztalások idővel kiforriák magukat: „Amikor valamit átveszünk az Úrtól, az legtöbbször természetes szinten kezdődik, de szellemben végződik. Mielőtt elfog a pánik arra a gondolatra, hogy testi módon cselekszel, előbb gondolkodj el ezen egy kicsit!” (152) – Kár, hogy Pál nem gondolt erre a kibúvóra, miközben a galatákat feddette: „Amit Szellemben kezdtek el, most testben fejeznétek be?” (Gal 3,3) Arnott további hibája (az illusztrációból kikövetkeztethetően) az, hogy a „testben” és a „természetes szinten” kifejezéseket egyenértékűként kezeli: a testiesség vádjára úgy próbál felelni, hogy példákat mond olyan áhítatos tevékenységekre (dicséret, bibliaolvasás, ima), amelyek prózai voltak ellenére Istenhez visznek közelebb. De a vád nem úgy hangzott: „miért használ Torontó hétköznapi eszközöket az istentiszteleten?”, hanem így: „mit keresnek ott a színpadias rájátszások?” Erre Arnottnál nincs felelet. A kontroll feladását sürgeti a következő recept is:

A Szent Szellem erejét és felfrissítését is gyakran hasonló módon kell átvennünk. Lehet, hogy eleinte kilencven százalékban még te vagy; ott állsz és gondolkodsz magadban: „Igen, azt hiszem, érzek valamit, de még nyugodtan ellene is tudnék állni”. Ez így van, de ne tedd! Sőt, inkább hagyd, hogy a Szent Szellem még inkább a hatalma alá kerítsen! Hagyd, hogy megragadjon és betöltsön! Ne várd, hogy azonnal látomásokkal, álmokkal, vagy egyéb erőteljes manifesztációkkal kezdődjön, mint ahogy másoktól esetleg hallottad! Neked a saját, egyedülálló megtapasztalásodra van szükséged Istennel! Csak engedd, hogy folytassa benned munkáját! (153)

²⁶ „Ráérünk majd később elemezgetni és tesztelgetni!” (193) és hasonló nyugtatgatások.

²⁷ MacArthur, 153. Bonnke (89) ezt éppen annak bizonyítására akarja felhasználni, hogy „az az elképzelés, hogy minden szellemi megnyilvánulásnak meg kell, hogy legyen a bibliai mintája, egyáltalán nem bibliai alapelv”: „Nagyon kevés példát lehet találni a Szentírásban, mondjuk a Szent Lélek erejétől való elesés jelenségére, holott hosszú évszázadok óta Isten beavatkozásának **egyértelmű jeleként** tartják számon.” – Ugyanezzel az erővel a stigmatizált pápista szenteket is elfogadhatnánk, a vérző ostyákkal és a könnyező Máriákkal együtt.

Azaz: lovald bele magad bármibe, amit érzel, úgysem lesz senki, aki megkérdezze, mit csinálsz. Sőt, a torontóiak a nevető, rázkódó, és már földre rogyott embereket is tovább „áztatják” és „pácolják”, mert „nem lehet mindent átvenni Istentől egyetlen gyors érintés hatására” (154). (Ugyanezért nem javasolja Arnott a vágyakozó személynek az imát sem nyelveken, sem anyanyelvén.) Ezen belső szóhasználat alátámasztására hivatkozik az új bor és az új tömlők hasonlatára (Lk 5,37-38), de hiába, mert az az őszövétség és az újszövétség közti különbségre vonatkozik, amint a megelőző kérdésből („miért nem böjtölnek a te tanítványaid?”) látszik.²⁸ Érdekes lenne a másik itteni hasonlatot is torontói modorban értelmezni: mi vagyunk az ódon ruha, a Szent Szellem az új szövetből való folt – és hogy ki ne szakasszon belőlünk egy darabot, ahhoz mondjuk jó erősen körbe kell öltetni a lyukakat a lelkünkön. Hogy ezt miféle új manifesztációhoz lehet felhasználni hasonlatképpen, fogalmam sincs, de ki-ki gyárthat magának valami alkalmazást, majd megnézheti, hová jutott. Talán az látszik ebből a ráduplázásból, hogy veszélyes dolog, ha a hasonlatból allegóriát csinálunk, azaz megpróbáljuk minden részletét valami másnak egy-egy részletével párhuzamba állítani.

Arnott mindennek ellenére látható élvezettel ecseteli, hogy újították fel az ókori Keleten a kiszáradt borostömlőket, hogy innen rátérhessen a **pácolásra** és az olajozásra. Még odáig is elmerészkedik, hogy olyan újításokat vezessen be, mint hogy „**folyómedernek** kell lennie a szívünkben” (158) és „túlcsordulás útján szolgáljunk, nem pedig úgy, hogy szellemi **tankjainkban** alig lötyög valami” (159). De igen nehéz egy új, Biblián kívüli tanítást úgy elhíttetni a hallgatókkal, hogy a szakkifejezések is újak, mert az embereket ezek taszítják a legjobban. Még a Szentháromságot és a „homóuszion”-t (az Atya és a Fiú egylényegűségét) is ezen az alapon vonták kétségbe némelyek a régi időkben, holott ezek szilárd bibliai tanítások.

²⁸ Máté és Márk is hasonlóan szerkesztette evangéliumát – ez a rákövetkezés ott is megvan, és feltehetőleg a logikai kapocs is.

7. Félelmek: a Szent Szellem vételének akadályai

Sokan úgy tértek át a torontói táborba, hogy annakelőtte bizonytalanul és idegesen méregették az összejöveteleket. Ilyen volt például Arnott egyik bizonyágtevője, Gary Folds pásztor: „Ő maga nem kért imát, inkább figyelt, körbejárt, és mindent pontosan megvizsgált. Megállapította: »Volt ott még néhány magamfajta, aki nem nagyon tudta, mit gondoljon erről az egészből, de csak egy nagyon szerény kisebbséget alkottunk«” (166). Kritikus álláspontját természetesen nem az Ige, hanem élményei hatására hagyta el. Ugyanez mondható el a kötet más bizonyágtevőiről; a legtöbb az volt, amikor Carl Kinbar pásztor egy könyvet olvasott a régi korok ébredéseiről.

Mi lehet ennek az oka? Véleményem szerint az, hogy az új hullám lovasai (233) élményeket prédikálnak, és ehhez igazítják teológiájukat – azaz maguk sem a Biblia alapján akarják meggyőzni a kételkedőket, hanem megpróbálják őket becsalogatni a folyóba, ahol az ár majd ellenállhatatlanul magával ragadja őket. Aki már csak úszik az árral és nincs szilárd talaj a lába alatt, az nem kérdez többet. A vízből azonban, ha folytathatom a hasonlatot, minden másképp látszik, így a hívőkben kialakul a védettség a Szentírás és az azt használó kritikusok ellen: a bírálatot azzal védik ki, hogy „miért beszél valaki olyasmiről, amit valóságosan, belülről egyáltalán nem ismer?”²⁹ Arnott viszont kétségbeesett, amikor eljutott a tudatáig néhány ellenérv:

Számos könyv és cikk dokumentálja azt a sokféle szellemi visszaélést és teológiai tévedést, mely az egyházat fenyegeti ... Egyes keresztényekben már az az érzés kezd kibontakozni, hogy a Sátán akadálytalanul fosztogatja Krisztus egyházát, miközben a Szent Szellem ölbe tett kézzel üldögél ... Pár évvel ezelőtt, amikor néhány ilyen könyvet, vitairatot és cikket elolvastam, napokon át reménytelenül bolyongtam ilyen gondolatokkal: „Mi értelme az egésznek? Abba kellene hagyni!...” (168).

Ebből a levertségből az a felismerés rántotta ki, hogy „nekünk nagy Istenünk van”, aki „az egész hatalmas mindenséget ... kezében tartja,” hát miért „olyan hihetetlen, hogy gondját tudja viselni egyháznak?” (169) – Általánosságban ez igaz is, de rögtön gyanússá válik, ha az igaz tanításban való odaadó kitartás (2Tim 3,13-15) helyébe lép. Vajon elfogadnók-e ezt az érvet mások szájából, ha saját (egyébként bizonyíthatatlan) igazukat védelmeznék vele? Egy minálunk százszor régibb és tízezerszer népesebb felekezet szokott ilyeneket mondani: „Ki vagy te, hogy fel mered emelni az ujjadat az én Menyasszonyommal szemben, akit szeretek? Az Úr azt mondja: »Hol van anyátok válólevele, amellyel elbocsátottam?« (Ésa 50,1)”³⁰

Valóban: milyen alapon vetjük el a római katolikusok állításait, mikor nekik is hatalmas, szerető Istenük van, aki már attól a félelemtől is „megszabadította őket”, hogy valaha tévedhetnek? Csak úgy, hogy hibákat vetünk a szemükre, és hiteltelenné tesszük őket. Ahogy a bűnei miatti fogságból kiszabadult Izrael nem fuvalkodhatott fel, úgy nem mondhatja ezután a pápista felekezet, hogy ők az Isten népe, ezért mindenki másnak „hallgass” a neve, hanem csak azt, hogy Isten irgalmából még helyén van a gyertyatartójuk. De Arnott, miként Cantalamessa is, valósággal beleszédül abba a megindító látomásba, amit a Biblia ad Isten világkormányzásáról és Egyháza iránti szeretetéről, és elfelejti, hogy mivel Isten jó tetszése munkálja bennünk még az akarást is, félelemmel és rettegéssel kell véghez vinnünk üdvösségünket (Fil 2,12-13), nehogy megítéljen bennünket, amiért a nyugalom helyére való

²⁹ Szó szerinti idézet Ruff Tibor cikkéből (50).

³⁰ Raniero Cantalamessa: Megújulás a Szentlélekben (Szent Gellért Egyházi Kiadó 1989), 58. Itt saját római egyháztanát védi a szerző.

bemenetel ígérte lobogtatva különféle fogyatkozásokat túrtunk meg az Egyházban (Zsid 4,1).

Mégsem kell attól félnünk, hogy az egész Egyház elfajult és paráznává lett, áticsaptak rajta a hullámok és a pokol kapui legyőzték – inkább a látható felekezetek lettek a tévelygés melegágyai, a visszaélések kútfejei. Nem a Krisztus menyasszonya (vagyis az eszményi egyház) lett parázna, hanem a szántóföld lett tele konkollyal, vagyis a felekezetek. Ezeket kell reformálni, nem általánosságban az Isten Egyházát. De őket lehet is, mert Isten csak az angyaloknak tiltotta meg a gyomlálást, míg az emberek kezébe hathatós fegyvert adott: az egyházfegyelmet (intés, feddés, kiközösítés). Aki pedig az egyház (vagy annak Ura) nevére hivatkozva minden kritikát elereszt a füle mellett, az a legjobb úton van afelé, hogy Isten a zsidó nemzethez hasonlóan őt és a rá bízottakat is letörje a szelíd olajfáról (Rm 11,17-21).

Félelem az érzelmektől

Honnan vannak az érzelmeink? Istentől. Miért? Mert Ő jó. Istennek is vannak érzelmei, s **nekünk**³¹ is vannak, mert az Ő képmására vagyunk teremtve. Nyilvánvaló tehát, hogy az érzelmek jók. (170)

Arnott itt nyilván nem az érzelmek pszichológiai fogalmáról, hanem a torontói mozgalomban szokásos érzelmenyilvánításokról beszél, máskülönben nem mondana olyan sületlenséget, hogy az érzelmek (általánosságban véve) jók. Mert hiszen érzelmek a düh, a keserűség és a kéjsóvárság is, mégsem tulajdoníthatók egyetlen Istennek. Arnott azonban vérmesen védelmére kel minden kifelé fordul, magamutogató megnyilvánulásnak:

Vajon a kisgyermek félnek-e érzelmeiket kimutatni? Ki látott már olyan hatéves gyereket, aki arra vigyáz, nehogy túl érzélgősnek látszék? A gyermekeket ez nem izgatja. Ők ha kell, nevetnek, ha kell, sírnak: úgy veszik az életet, ahogy jön, anélkül, hogy megtagadnák valódi önmagukat. Isten azt mondta nekünk, hogy úgy jöjjünk hozzá, mint a kisgyermek. Sokunknak tényleg el kell kezdenünk „önmagunkat” adni! (171)

Először is, az Úr a gyermeki lelkületet nem azért ajánlotta, mert a gyermekek mindig „önmagukat adják”, hanem mert hallgatnak a felnőtt szavára, megalázzák magukat, és elhiszik, amit mond. Tehát éppenséggel **önmegtagadásra** int bennünket az ő korlátlan bizalmuk apjuk és anyjuk iránt. Másodszor pedig birtokunkban van egy meglehetősen „intellektuális” és „teologikus” intés, amelyre egy torontói szellemű, érzelmeinek szabad folyást engedő gyülekezet szolgált rá az apostoli időkben: „Atyámfiai, ne legyetek gyermekek értelemben, hanem a gonoszságban legyetek gyermekek; **értelemben pedig érettek legyetek**” (1Kor 14,20). Az „értelem” pedig, amire itt Pál céloz, a fejezet alapján nem más, mint teljesen hétköznapi keresztény józanság, amely észreveszi a gyülekezetben a másik testvért vagy az érdeklődő nem hívőt; és az ő épülésüket képes a maga – bármilyen látványos és érzelmileg is felemelő – élménye, ajándéka vagy megnyilvánulása elé tenni. Ez az intés igencsak elkelne ma is, de mivel az új hullám az ellenkező irányba hömpölyög, valószínű, hogy süket fülekre lel annak lovasai körében.

Arnott azonban csak a keresztények egyéni kielégülését hajlandó észrevenni: „Mi lenne a szeretetből az érzelmi összetevő nélkül? Még elképzelni is lehetetlennek tűnik pusztán rideg elkötelezettségként.” (171) – Az **adott** szeretetnek bizony érzelmeink ellenére, ellenségeink iránt kell gyakorta megnyilvánulnia – ez utóbbit persze „rideg elkötelezettségnek” is csúfolhatja az, akinek esze ágában sincs „elhagyni a gyermekhez illő dolgokat” (1Kor 13,11) és a „szeretetet követve” a „hasznosabb ajándékokra” igyekezni (1Kor 12,31 és 14,1).

Ebben a fejezetben („Félelem az érzelmektől”) Arnott mindent megkísérel, hogy a Galata 5,22-ből („...a Szellemnek gyümölcse: szeretet, öröm, békesség, béketűrés, szívésség, jóság,

³¹ Ez a szó sajtóhiba folytán kimaradt.

hűség, szelídség, mértékletesség”) kisajtolja, hogy „ezek a jellemvonások nem csupán intellektuális, pszichológiai vagy akarati dolgok”, mert „a szívesség, a szelídség, az öröm mind kapcsolódnak az érzelmekhez” (172). – Bár ne tenné, mert ezt mindenki tudja. Hanem a vitázó hangú kommentár (bizonyára az ott olvasható „mértékletesség” szótól megriadva) jócskán elszakad az igerész mondanivalójától: „Nem mondhatjuk azt: »Ez már aztán túlzás: túl nagy a békességed! Ez már bűn!«” – A kritikusok egyike sem gondol ilyen nevetséges bírálatra: ők csak a megnyilvánulások bizarr és éktelen voltát teszik szóvá – amire a Galata levél idézett verse nem ad választ.

Ezt Arnott is érzi, és sietve különbséget tesz „a Szent Szellemmel való találkozás” és annak eredményei között (172); egyedi eseteket említ, amelyekben a „találkozás” bizarr volt, de a „gyümölcs” kétségbevonhatatlan (Saul a damaszkuszi úton, Péter látomása, Zakariás pap megnémulása). Vegyük azonban észre, hogy ezek nem istentiszteleti események voltak, és a mai jelenségeket nem is követik olyan jelentős eredmények, mint a fő-fő üldöző megtérése, a pogányok bejövetele az Egyházba vagy az Úr útegyengetőjének születése (itt ugyanis ezek voltak fontosak, nem az érintett személyek életében jelentkező érzelmi javulás). Az itt felhozott példák részletes elemzése helyett pedig legyen szabad az „Ékes, szép rendben” című fejezet megrostálására utalnom.

Megbocsátásban, érzelmi mélységben szűkölködő és meggyógyult életek példáit felvonultatva ezután azt mondja Arnott (175):

Természetesen nem akarjuk, hogy az érzelmek vezessenek vagy irányítsanak bennünket, viszont kihagyni sem szeretnénk ezt a komponenst a keresztény hitből, hogy aztán ott maradjunk valamiféle „agyas” teológiával. A kereszténység ennél sokkal-sokkal több! Az Istennel való érzelmi és egyéb kölcsönhatások teljes skáláját felöleli.

Ítélje meg az olvasó: fenyegette-e **valaha** is a karizmatikus mozgalmat az, hogy **akármiféle** „agyas” teológiánál kössön ki? Ellenkezőleg: az értelem semmibevevése itt tombolt a leginkább, és itt volt a leghevesebb az érzelmi hullám és az élménykultusz. Persze méltányolnom kellene az egyensúlyra való törekvést is Arnott szavaiban, amellyel tagadja, hogy az érzelmeket tenné meg kalauznak – de mire véljem akkor az olyan kategorikus kioktatásokat, mint a következő:

Amikor Isten munkálkodik rajtad, az elméd gyakran úgy érzi, kihagyták a dologból. A Szent Szellem azonban ezt mondja: „Ez így helyes. Add át az ellenőrzést, mert ez szívügy, és itt én vagyok a főnök.” Ennyit az alárendelésről (202).

Arnott szavai alapján úgy tűnik, hogy az elme „jogosan” van kihagyva Isten dolgaiból, mert csak a világi dolgokban lehet „főnök”; és hiába buzdít erre az apostol, „nem lehet” megújítani (Ef 4,23) sem. És bár Pál azt követeli, hogy az értelemnek is nyernie kell az istentiszteleten (1Kor 14,14-15), ez a kívánság a torontói mintát követő gyülekezetek legnemesebb hagyománya szerint az egész 14. fejezettel együtt „mellőzendő”. Csak azon csodálkozom, hogyan tud a Szent Szellem egy **kikapcsolt** értelmet ellenőrizni. Elvégre úgy hallottam, hogy a kereszténység „az Istennel való érzelmi és egyéb kölcsönhatások **teljes** skáláját felöleli” (175) – de talán ezt úgy „kell” érteni, hogy az ember kezdetben értelem nélküli lénynek lett teremtve, elméjét pedig az ördögtől kapta, így az nem része e „skálának”. Legalábbis Arnott álláspontjából ez következik. Derek Prince azonban könyvének idézett részében csúnyán meghazudtolja őt, amikor azt mondja, hogy Isten Szelleme nem diktátor.

A szerző nem mehet el szó nélkül a megcsalattatástól való félelem mellett sem, ez lévén a kritikusok fő ütege. A Lk 11,11-13-at idézi:

Melyik atya pedig az közületek, akitől a fia kenyeret kér, és ő talán követ ad néki? Vagy ha halat, vajon a hal helyett kigyót ad-e néki? Avagy ha tojást kér, vajon skorpiót ad-e néki? Ha azért ti gonosz léteketre tudtok a ti

fiatoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább ad a ti mennyei Atyátok Szent Szelleme azoknak, akik tőle kérik.

Ez azonban egyáltalán nem a jó és rossz természetfeletti megnyilvánulások közti eligazodásról szól, hanem arról, hogy ha az emberek tudják teljesíteni gyermekeik kérését, akkor Isten sokkal inkább képes erre, tehát kitartóan kell imádkozni. Erre utalnak a megelőző versek:

És monda nékik: Ki az közületek, akinek barátja van, és ahhoz megy éjféلكor, és ezt mondja néki: Barátom, adj nekem kölcsön három kenyeret! ... Mondom néktek, ha azért nem fog is felkelni és adni néki, mert az barátja, de annak tolaكodása miatt felkel és ad néki, amennyi kell. Én is mondom néktek: Kérjeteك és megadatik néktek; keresseteك és találtok; zörgesseteك és megnyitvatik néktek. Mert aki kér, mind kap; és aki keres, talál; és a zörgetőneك megnyitvatik (Lk 11,5 és 8-10).

Merő önkényesség ebből azt kihozni, hogy Jézus ezzel a hasonlattal kizárta a keresztyények jóhiszemű megcsalatasának a lehetőséget. A példázat mondanivalója egyszerűen az volt, hogy Isten nem olyan szegény vagy zsugori, hogy megtagadja kéréseinket. Semmi esetre sem az, hogy **Isten** nem démont ad gyermekeinek – noha ez is igaz. De ha ez a biankó csekk elfogadható volna, akkor Pál nem feddené így a korinthusiakat (2Kor 11,3-4):

Félek azonban, hogy amiként a kígyó a maga álnokságával megcsalta Évát, akként a ti gondolataitok is megrontatnak [és eltávolodnak] a Krisztus iránt való egyenességétől. Mert hogyha az, aki jön, más Jézust prédikál, akit nem prédikáltunk, vagy más szelleme vesztek, amit nem vetteteك, vagy más evangéliumot, amit be nem fogadtatok, szépen eltűrnéteك.

Hamis tanítás nyomán tehát igenis lehetséges, hogy őszinte, Istenre vágyakozó keresztyények érzelmi túlzásokba esnek, vagy éppen az ördög karjaiba vetik magukat. Milyen gyatra ellenérv lett volna itt, hogy „Isten nem ad követ”! Amint a szövegekörnyezetből látszik, Pál nem a holdkórosság démonától, hanem a felfuvalkodottság és a tévelygés szellemétől óvta őket. Csakúgy, mint a galatákat:

Ó, balgatag galáciabeliek, kicsoda ígézett meg titeket, hogy ne engedelmeskedjeteك az igazságnak, kiknek szemei előtt a Jézus Krisztus úgy íratott le, [mintha] tiközteteك feszítetett [volna] meg? Csak azt akarom megtudni tőleteك: a törvény cselekedeteiből kaptátok-e a Lelket, avagy a hit hallásából? (Gal 3,1-2)

Nem valami hókuszpókusz volt az, amiért Pál azt mondta nekik, hogy el vannak varázsolva, hanem hamis tanítás, ez esetben a körümetélkedés prédikálása. Ma, Istennek hála, ilyen hamis evangélium nem fenyeget; sokkal inkább egy másfajta tévedés kezd lábra kapni: hogy a keresztyénység lényege az egyén jó közérzete, magasabb „áldásszintje”, Isten jelenlétének érzése. Az Egyház Test-mivolta kezd kikopni a köztudatból, senki nem akar másokat építeni, az ajándékok helyett az „áldásokat” keresik. Arnott még a nevetés „ajándékaról” is ír (109), bár az önépítő ajándék fogalma fából vaskarika, nem illik bele a tagok együttműködésének eszméjébe (1Kor 12,7). Torontó hitrendszerébe annál inkább³².

A mai hamis evangélium az „egyéni” keresztyénység, vagy ahogy a katolikusok mondják: az „árukináló egyház”, amelyben mindenki kis bevásárlókocsival jár körbe, és kiválasztja azt, amire szüksége van³³. Óriási szükség van az Egyház közösségi voltának megismerésére, megőrzésére, mert Krisztus Teste nem levágott kezek, lábak és belső szervek egy kupacon heverő tehetetlen tömege, hanem élő szervezet, amely Isten szándéka szerint „szép renddel egyberaktván és egybeszerkesztetvén az Ő segedelmének minden kapcsaival, minden egyes tagnak mértéke szerint való munkássággal teljesíti a testnek nevedését a maga fölépítésére szeretetben” (Ef 4,16). Ezért döntöttem én is úgy, hogy az Efézusi, Filippi és a Kolossei

³² Ha tanulmányomat pár mondatban kellene összefoglalnom, akkor az a következő bekezdésből állna.

³³ Gisbert Greshake, idézi: Gerhard Lohfink: Milyenneك akarta Jézus a közösséget? (Egyházfórum könyvei 4. 1990), 12. A szerzőt reformkatolikusnak nevezhetnének.

levelet előbb fogom magyarázni a házicsoportban, mint mondjuk a Jelenések könyvét. Az individualizmus majdnem olyan súlyos tévedés, mint a törvénybe való visszazuhanás. És amíg a karizmatikus tanítók csak az egyénnek prédikálnak mindenféle csodálatos élményekről, ez a torzulás nem is lesz orvosolva, és az önzés lassan az egész mozgalmából kiöli a szolgáló lelkiületet³⁴.

Arnott azonban nemigen fogékony az olyasféle pápistagyanús jelszavakra, mint a „szentek közössége”, így inkább az egyén és Isten kapcsolatából kezdi vizsgáztatni az olvasót (179):

Tudod, hogy a mennyei Atyád szeret téged? – Igen, azt hiszem.

Tudod, milyen csodálatos Atya Ő? – Azt hiszem, igen.

Miért gondolod hát, hogy amikor valami jót kérsz tőle, megengedné a Sátánnak, hogy hamisítványt adjon neked?

Hasonló kérdezz-felelekkel én is el tudok szórakozni Torontó rovására:

Ugye Istentől kérsz mindent az összejöveleken? – Hát persze.

Vajon tényleg Tőle van minden, ami ott történik? – Elismerem, nem (227).

Hát akkor mégis belekeveredett valami gyanús dolog?

Hogy lehet ez, ha Isten nem ad követ?

Látszólag erősebbek azok az érvek, amelyek szerint „ha az egész mögött az ördögöt kellene keresni, ahogy egyesek mondják, akkor jól kitolt magával, hiszen az emberek beleszeretnek Urukba, aki kinyilvánítja feljűk szeretetét” (180) és „ha mindez az ördögtől van, akkor az ördög menet közben megtért. Vagy mióta foglalkozik ő azzal, hogy az emberekben növelje az Isten iránti szeretetet és fölmagasztalja a Királyok Királyát? Mióta származik tőle békeség, öröm és igazság?” (181) – Ennek az érvelésnek az a hibája, hogy az Úr Jézus helyett rendszerint a Szent Szellem (és csak mint a jelenségek ürügye) kerül előtérbe a nevető összejöveleken, a kereszt elsikkad, a prédikáció ellaposodik³⁵.

³⁴ Milyen régen is volt már Derek Prince látogatása, aki az Egyházzól és a szolgálati ajándékokról prédikált (1994 június)! Azóta mindenki csak a maga szellemi tankját akarja feltölteni, és a vezetőség az első, aki a közösséget tömeggé züllesztzi azzal, hogy hétről hétre az egyénnel közöl „áldást”.

³⁵ Mindnyájan hallottuk, amint Németh Sándor 1995. II. 11-én gúnyosan felkiáltott, miután egy rohángáló testvér mindenki figyelmét magára vonta: „Na mi van, lehet, hogy nem tudom elmondani a mai napi szentleckét?” Végül mégis elmondta, mert a „tűzben való keresztséget” akarta rámagyarázni a káoszra, elfelejtve, hogy a Mt 3,11-12 jellegzetes gondolatritmusa szerint ez a pelyva megégetésével áll párhuzamban. De innen is kivágta magát, mert a pelyvát a (nem-torontói) karizmatikus tradíciókra vonatkoztatta. – Hogy ez micsoda ígetaposás, azt nem kell sokat magyaráznom egy olyan embernek, aki valamikor teológiai akadémiára járt. (A pelyva egyébként a gonoszokat jelenti, s a tűzkeresztség a poklot.)

Máskor pedig ezt mondta: „A dolgot [a tíz szűz példázatát] nem is kell tovább magyarázni, mert a kenet jelenléte fontosabb és hasznosabb, mint két óra prédikálás” (1997. IV.6.). – Kíváncsi lennék, kit mire tanított meg az a „kenet.” A jeruzsálemi útról Németh Sándor ugyanis igazi ereklyét hozott: két olajmécsest, és az egyiket meggyújtotta. Az emberek sírtak és nevettek, ahogy a képernyőn kinagyítva meglátták a lobogó lángot. – Tiszta fétis-imádat. Ugyanezen az összejövetelen került a pódiumra egy asszony is, akinek tenyeréből olajos állagú cseppek gyöngyöztek. Orvos is látta ott helyben, hitelesítette: „ez nem izzadság.” – Siralmas. Csodáink értelmetlenségben és babonáságban most már versenyre kelhetnének a fatimai „napcsodával”, a guadelupeai rózsás köntössel és a medjugorjei forgó karú betonkereszttel is. De mi mást is várhatnánk egy olyan alkalmon, ahol Jézus Krisztust és keresztyét futólag sem említik meg? Az alkalom végén Sándor előrehívta a megtéretleneket, mondván: „Amit most láttatok, azok csodás bizonyítékok voltak Jézus mellett.” –

Emellett az ördög megtérésének hangzatos érve csak akkor ül, ha sikerül bebizonyítani a gyümölcsök valódiságát. Amit a Hit Gyülekezetében láttam, az egyáltalán nem győzött meg erről, ellenkezőleg: az Írásnak olyan fonák félreértelmzését hallottam, amely semmiképpen nem származhatott annak isteni Szerzőjétől. Valószínűnek tartom azonban, hogy mind Torontóban, mind itthon a pszichikus energiák hevítik az embereket, nem pedig démonok légiói. Bár ez még mindig a jobbik eset, attól tartok, hogy a kiebrudalt evangélium és a kiölt bibliaismeret helyébe majd istentelen hamis tanítások fognak beszüremkedni. Az ördög is van olyan agyafúrt, hogy csak akkor tör rá a nyájra, amikor a juhok hozzászórtak már az igében szegény étrendhez, ezért fülük bedugult, és nem hallják meg oly könnyen a Pásztor szavát³⁶.

Arnott azonban nem volna igazi torontóista, ha nem jönne ki az adu ásszal (181):

Ha nem ismerjük jól Isten szívének gondolatait és az Ő utait, és nem bízunk kellőképpen benne, azt gondolhatjuk, hogy amit nem értünk, az az ördögtől van, és elfojthatjuk. Nem az a probléma, hogy bizonyos dolgokat elfojtunk, de az már nagy baj, ha elfojtjuk a Szent Szellem munkáját. Számomra elképesztő, hogy a megcsalattatástól való félelem milyen rövidzárlatokat tud okozni sok ember hitében, akik pedig kétségbeesetten keresik a friss mennyei érintést. A Szent Szellem munkáját a Sátánnak tulajdonítani azonban a legsúlyosabb bűn. Ha csak egy halvány esélyt is látunk arra, hogy valami Istentől lehet, jól tesszük, ha megszívleljük a farizeus Gamáliel tanácsát. Amikor a Szanhedrin kihallgatta Pétert és az apostolokat, így szólt:

Álljatok el ez emberektől, és hagyjatok békét nekik: mert ha emberektől van e tanács, vagy e dolog, semmivé lesz; ha pedig Istentől van, ti fel nem bonthatjátok azt; nehogy esetleg Isten ellen harcolóknak is találtassatok. (ApCsel 5,38-39)

Karizmatikus keresztény lévén, sokáig jóleső menedéket találtam a Márk 3,28-29 mögött, ahányszor csak valaki a karizmatikus furcsaságokat számon kérte tőlem:

Bizony mondom néktek, hogy minden bűn megbocsáttatik az emberek fiainak, még a káromlások is mind, amelyekkel káromlanak: de aki a Szent Lélek ellen szól káromlást, nem nyer bocsánatot soha, hanem örök kárhozatra méltó.

...Addig, amíg rá nem jöttem, hogy a katolikusoknak és a reformátusoknak van igazuk, akik ezt az ígérést a megkeményedésre magyarázzák. Mert **kinek** mondta az Úr ezt a félelmetes ítéletet? Azoknak a farizeusoknak, akik **nem hittek** Őbenne, olyannyira, hogy csodáit is az ördögnek tulajdonították. És kiket ijesztget vele Arnott? Olyan keresztényeket, akik teljes szívből, lelkükből és elméjükből **hiszik, hogy Jézus a Krisztus**, imádják és magasztalják Őt, és minden ezt bizonyító csodát áhítatos lélekkel elfogadnak bizonyítékul. No de mekkora arcátlanság kivenni az Úr kezéből ezt a legélesebb fegyvert, és azok ellen fordítani, akik ellen az Úr nem használta! Arnott pedig éppen ezt teszi: egy szeszélyes, önnön követőinek is

Persze, a vonagló és hánytorgó emberek, a vadállati üvöltések és rekedt zihálások, a technika jóvoltából kikerülhetetlenné hangosítva! Jó volna tudni, hogy milyen Jézus mellett szóltak ezek a „csodás bizonyítékok”!

³⁶ Azok a komondorok, akiknek az Isten legelőjének nyáját kellene őrizniük, egyre kevésbé tudnak ugatni (Ésa. 56,10). 1997 július elején a Vasárnapi Újság című rádióműsorban a Hit Gyülekezetét Dávid Ibolya MDF-es képviselő (ott idézett nyilatkozatával), a szeged-csanádi püspök és a műsorvezető közösen próbálta lejártni, többek között azzal, hogy szerintünk „Jézus Krisztus nem a Szentháromság második személye, hanem a Szentlélek beültetett valami magot Máriába.” Ennek a vádnak jogos alapja a Kenneth Hagin nézetei által befolyásolt Benny Hinn félreérthető krisztológiája – Jó reggelt, Szent Lélek (Hit Gyülekezete, 1991), 176-178. Szemünkre vetették hangos evangélizációnkat és katolikus-ellenességünket is – miseáldozat, szentek tisztelete, inkvizíció stb. A vezetőség a megkeresésre egyetlen embert sem tudott a stúdióba küldeni, mondván: „a pásztorok szabadságon vannak.” Végül Görbicz Tamás fogalmazott egy nyilatkozatot, amelyben azonban sem ellenérv, sem magyarázat nem volt, csupán bárgyú sértődöttség és konok tagadás.

gáncsot vető törzsi bálványt csinál az Úr Jézusból, és a Szent Szellemet az ő gomblyukában érzékenykedő, minden szóra megsértődő mimózaként festi le, aki ahelyett, hogy elvezetne bennünket a teljes igazságra, árgus szemmel lesi minden kétértelmű elszólásunkat, hogy beárluhasson minket Istennek, aki maga az emésztő tűz. E rideg, tabuszerű félreértelmezés miatt rengeteg keresztény élete siklott már ki.³⁷

Ne is tagadja semelyik torontóista, hogy az egész karizmatikus tanításnak ez a mindenre jó bizonyító szöveg a láncos vérebe, melytől még a legelszántabb kételkedők is irtózva hátráltak, és gyakorta a legsötétebb kétségbeesés vermébe hanyatlottak! Én is keresztülmentem ezen: látomásaimba kapaszkodtam, hogy magamnak valamelyes nyugodalmat szerezzek, de kevés sikerrel. Végül egészen belefásultam a hiábavaló bizonyosságkeresésbe, és ellankadtam a hitben is, mondván: úgyis mindegy már. Nagyon lassan tudtam csak észrevenni az Isten igazságát ebben a dologban, mert ateista háttérből jövőn, nem volt számomra természetes, hogy a Hit Gyülekezete kiadványain kívül más keresztény irodalommal is táplálkozzam.

A mi karizmatikus tanítóink azonban kénytelenek más úton-módon vigasztalni a hasonló kételyek közt vergődő testvéreket. „Akit a Sátán rávett arra, hogy a Szent Szellemet káromolja, azt annyira megkeményíti, hogy már aggódni sem tud e bűn miatt. Ha tehát a szíved nyugtalan, abból megbizonyosodhatsz, hogy még érzékeny vagy Istenre, így nem követted el a megbocsáthatatlan bűnt”. Így tanított Derek Prince. Yonggi Cho pedig elmondta, hogy ő még csak egyetlen olyan emberrel találkozott, aki maga is tudta, hogy számára már nincs megtérés – ez az ember hitehagyott csodatévő volt, aki a korábban a keze által véghezvitt csodákról azt mondta, hogy a Sátántól nyert rájuk erőt. Később, amikor belátta hibáját, Yonggi Cho mindent megtett érte, hogy kiragadja az ítélet rettenetes várásából, de Isten nem felelt az imáira.

Ezen magyarázatokból, bár jó szándékuk kétségtelen, hiányzik egy sarkalatos felismerés: hogy tudniillik a Szent Szellem káromlása lehetetlen a Fiú káromlása nélkül. A Szent Szellem káromlását nem követheti el keresztény, hacsak előtte hittagadóvá nem lett, hogy a farizeusok szintjére süllyedjen, és rá a Mk 3,28-29 egyáltalán alkalmazható legyen. Emellett szól az is, hogy a Zsidó levél komor intései ugyanilyen helyzetet (hitehagyást) írnak le:

Vigyázzatok, atyámfiak, hogy valaha ne legyen bármelyikőtöknek hitetlen gonosz szíve, hogy az élő Istentől elszakadjon; hanem intésétek egymást minden napon, míg tart a ma, hogy egyikőtök se keményítessék meg a bűnnek csalárdsága által. Mert részeseivé lettünk Krisztusnak, ha ugyan az elkezdett bizodalmat mindvégig erősen megtartjuk. E mondás szerint: Ma, ha az ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveiteket, mint az elkeseredéskor (3,12-15).

Mert lehetetlen dolog, hogy akik egyszer megvilágosítottak, megízlelvén a mennyei ajándékot, és részeseivé lettek a Szent Léleknek, és megízlelték az Istennek jó beszédét és a jövővilágnak erőit, és elesetek, ismét megújuljanak a megtérésre, mint akik önmaguknak feszítik meg az Istennek ama Fiát, és meggyalázzák őt. Mert a föld, amely beissza a gyakorta reá hulló esőt és hasznos füvet terem azoknak, akikért műveltetik, áldást nyer Istentől; amely pedig töviseket és bojtorjánokat terem, megvetett és közel van az átokhoz, annak vége megégetés (6,4-8).

Mert ha szándékosan vétkezünk, az igazság megismerésére való eljutás után, akkor többé nincs bűnökért való áldozat, hanem az ítéletnek valami rettenetes várása és a tűznek lángja, amely megemésztí az ellenszegülőket. Aki megveti a Mózes törvényét, két vagy három tanúbizonyosságra irgalom nélkül meghal. Gondoljátok meg, mennyivel súlyosabb büntetésre méltónak ítéltetik az, aki az Isten Fiát megtapodja, és a szövetségnek vérét, mellyel megszenteltetett, tisztátalannak tartja, és a kegyelemnek Lelkét bántalmazza? (10,26-29)

Sokan a manipulációktól (ellökés, elrántás) vagy a jelenségektől (elesés, vonaglás) félnek; nekik ez Arnott tanácsa: „Törj oda Jézushoz és valld be neki, hogy félsz bizonyos jelenségektől vagy a manipulációktól. Hagyd, hogy Ő szabadítson meg ezektől, aztán pedig vedd,

³⁷ Benny Hinn (84) így ír: „Ha nem érted a Szent Szellem munkálkodását: ne beszélj róla, jobb, ha csendben maradsz.” Könyvének későbbi részében (199-204) azonban az enyémhez igen hasonló értelmezést ad a dolognak.

amit adni akar!” (188) – Pofonegyszerű megoldás; az igazi probléma azonban nem az Úrral van, hanem az emberekkel. Még a következő fejezetben (Félelem a régi sebek miatt) is azt tanácsolja azoknak, akiknek a bizalmával valaha visszaéltek „pszichikai, érzelmi vagy szexuális területen”: „kérj segítséget, hogy le tudj győzni a félelmeidet és negatív érzéseidet azok felé, akik visszaéltek veled! Ezután meg tudsz majd bocsátani” (189).

A legtöbb esetben nincs mód visszamenni az efféle emberekhez, tekintve a karizmatikus forgóajtó-effektust: aki ma buzgó szolgáló, jövőre tán kiégett, cinikus ember, aki teljesen elhúzódtott a Gyülekezettől; így a vele való beszélgetés egyáltalán nem lenne görcsoldó hatású a becsapott testvér számára. Így hát marad a feledésterápia, azaz a kellemetlen emlékek a tudatalattiba való száműzése – s ez rendszerint csak ideiglenesen válik be: a következő csalódásig. A kríziseket az egészséges személyiségnek nem megtagadnia, hanem legyőznie kell – Arnottnak a tiszta lap nyitására vonatkozó tanácsai ebben nem segítenek. A megalázott, kihasznált testvérben nem fog letisztulni a rossz tapasztalat, hogy aztán erőt adjon további bajok elviselésére, ha az illető feldolgozás nélkül megpróbálja a dolgot meg nem történtté tenni.

Ha pedig az ember az őt megsértőkkel nem tudja tisztázni a dolgot, mi módon mehet oda másokhoz, hogy tőlük kézzrátételt és imát kérjen? Könnyű azt mondani: „Valahogy bogozd ki magad, hogy a lehető legtisztább egyszerűséggel jöhess az Úrhoz” (189). De előbb-utóbb töréshez vezet az a szörnyű feszültség, ami az egyszerű hívőben ébred a megbízható Isten és az Ő gyakorta méltatlan szolgálói között. – Nem azt mondom ezzel, hogy minden torontóista lelkész ámitó, vagy hogy lehetséges volna teljesen tisztán maradni a ránk bízottak gondozása során, és soha meg nem bántani senkit – hisz mindnyájan sokképpen vétkezünk (Jak 3,2). De nem szabad arra buzdítani a testvéreket, hogy a régi sebeket bekötözés helyett letagadással gyógyítsák. A megbocsátás nem jelent elfelejtést. Igenis szükség van arra, hogy megvizsgáljuk a szellemeket, és okuljunk a rossz tapasztalatból.

Arnott az „utcagyerekek bölcsességének” tartja az igaz tanítás miatti aggodást (168), amivel talán azokra utal, akik nem táncoltak, amikor sípoltak nekik, és nem gyászoltak, amikor siratódalt hallottak. Ez a lekicsinylő felfogás igen jellemző a karizmatikus mozgalomra.³⁸ A „szkeptikusok” magatartása mögött esetleg az is meghúzódhat, hogy Isten őket kellemetlen tapasztalatokon vezette át, és ők ezt rosszul értelmezték: a kudarcokból való okulás helyett saját teológiájuk csigaházába húzódtak vissza. Úgy vélem azonban, hogy nem azzal kellene őket kicsalogatni, hogy „lépjenek túl” a félelmeiken (170), arra hivatkozva, hogy Istenhez képest „az ördög rendkívül kicsi” (178), hanem alapos, igaz tanítás által meg kellene erősíteni érzékszerveiket a jó és rossz megkülönböztetésében (Zsid 5,14). Nem megtagadtni kellene velük a félelmeiket, majd új, ismeretlen megtapasztalások elé állítani őket, hanem konkrétan meg kellene magyarázni nekik a torontói áldás bibliai alapját, ha van ilyen. Ez a sziklához horgonyozná oda hitüket és helyretenné érzelmi egyensúlyukat is. A gyanakvó, mogorva jellem – ezt a lélekbúvárok jól tudják – rendszerint feldolgozatlan krízisek miatt alakul ki.

Tanítóink nagy hangsúlyt tesznek az Igével való megítélésre.³⁹ Jó volna, ha Arnott hű maradna e nemes szokáshoz, amely az ő meggyőződésével is egyezik.⁴⁰ Így sok hitbeli vagy emberek közti válsághelyzetet eleve ki lehetne kerülni, és nem kellene olyan tüneti kezelést

³⁸ MacArthur (64) szerint „sok próféciaát semmi mással nem ítélnék meg, mint a zsigerek bizsergésével. Pontosan ezért tombol a tévelygés...” – Ez utalás arra a repeső érzésre, amely sokak szerint a felső hasi tájékon jelentkezik a Szent Szellem hatására, Erzsébet mintája szerint (Lk 1,41).

³⁹ Kenneth Hagin: A Szent Lélek vezetése, 202; Paul Yonggi Cho: Szent Lélek – támogató útítárs, 170, 187.

⁴⁰ „Egyedül a Biblia képes megőrizni minket attól, hogy hibába essünk” (97).

alkalmazni rájuk, amely esetleg csak ront a helyzeten. Hiszen aki rájátszik a Szent Szellemre, az nagy valószínűség szerint az öncsalás százszor rosszabb örvényébe szédül.

Arnott magasabb hangra vált, amikor a „téves teológia okozta félelmekről” kezd beszélni:

Sokan közülünk kaptak tanításokat a Szent Szellem manifesztációi – a nyelveken szólás és a többi – ellen. Eleget hallottuk, hogy a Sátán tud erővel cselekedni, a Szent Szellem azonban nem, vagy legalábbis nem szokott. Minden ezzel kapcsolatos dolgot megkérdőjeleztek már. Amikor azok a vezetők, akik nem értik, amit **Isten cselekszik**, elkezdnek a **megnyilvánulások** ellen beszélni vagy írni, az emberek szívében létrehozzák a megcsalattatástól való félelmet. Az így megfertőzött hívők nem fognak törekedni Isten felé, sőt inkább vonakodnak mindattól, amit szélsőséges vagy fanatikus dolgoknak tartanak (190).

Figyeljük meg, hogy Arnott nem bizonyítja, amit mond. Mint kétségtelen tényt éneklí az olvasó fülébe, hogy a manifesztációk a Szent Szellemtől vannak, hogy a kritikusok Isten cselekvését értik félre, és hogy az ő tanítványaik nem törekszenek Isten felé. Válaszul hadd idézzem ismét John MacArthur, aki szintén bizonyítás nélkül bírálja – természetesen – a karizmatikus mozgalmat:

A karizmatikusok tévednek, mert a tapasztalatra akarják építeni tanításaikat, és nem fogadják el, hogy a hiteles tapasztalat az igazságra adott **válasz**. Túl sok karizmatikus tapasztalat végképp elszakad – és egyes esetekben ellentétes – Istennek a Szentírásban jelzett, kinyilatkoztatott tervével és működésével. Amikor ezek válnak egy hitrendszer alapjává, csaknem semmi sem korlátozza többé a hamis tanítások létrejöttét⁴¹.

Ezután Arnott végre a Bibliához fordul, és példaképpen a listrai ébredés elfojtását említi:

Az emberek láthatták, milyen csodálatos gyümölcs származik Isten kenetéből és megnyilvánuló jelenlétéből... Másnap azonban a vallási vezetők is feltűntek a színen: olyan emberek, akiknél sem erő, sem kenet, sem jó hír, sem józan érv nem volt. Megnyerték maguknak a tömeget, és elfordították az embereket, akik félni kezdtek, hogy csalással vagy hamisítvánnyal van dolguk (191).

Arnott itt elhallgat egy nyilvánvaló tény. Az ApCsel 14-ben világosan le van írva, hogy a Listrába érkezett ellenpropagandisták antiókhiai és ikóniumi **zsidók** voltak (19), Az utóbbiakról ezt olvassuk: „akik azonban a zsidók közül nem hívének, felindíták és megharagíták a pogányok lelkét az atyafiak ellen” (2). A zsidók vádjait pedig az ApCsel más helyeiről már ismerjük: „ezek az emberek istenkáromlók, Mózes és a templom ellen beszélnek” (6,11), „a császár ellen láznak” (17,7), „a (mózesi) törvény ellen való istentiszteletre csábítják az embereket” (18,13), „görögöket vittek be a templomba” (21,28), „a pogányokat Isten népe közé akarják számlálni” (22,21-22), „meghasonlást támasztanak a zsidó népen belül” (24,5), „azt állítják, hogy valami holt Jézus feltámadt” (25,19). Pál maga is érezte, hogy a zsidók vádjai elsősorban az evangélium és a pogányok közti misszió miatt hullanak rá: „Először a Damaszkuszbelieknek és a Jeruzsálembelieknek, majd Júdeának egész tartományában és a pogányoknak hirdetem, hogy bánják meg bűneiket és térjenek meg az Istenhez, a megtéréshez méltó cselekedeteket cselekedvén. **Ezekért** akartak engem megölni a zsidók, megfogván a templomban” (ApCsel 26,20-21). Védőbeszédét (amely beszámolót tartalmazott két látványos megtapasztalásáról) is csendben hallgatták egészen **addig**, amíg a pogányok közti evangéliumhirdetést szóba nem hozta (ApCsel 22,22). Sanda fogás tehát Arnott részéről az a beállítás, hogy a Pál ellen hadakozók valamiféle torontói önkívületből akarták kiráncigálni a listraiakat. Nekik ugyanis nem a bénával történt csoda ellen volt kifogásuk, hanem az üzenet ellen. Arnott érvelésének erejét ez a szándékoltan hiányos közlés eléggé kikezdi – a szándékosság onnan is látszik, hogy a 19. vers elejét, amelyből a vádlók zsidó volta egyáltalán kiderülhetne, nagyvonalúan kihagyja az idézetből.

⁴¹ MacArthur, 12

8. Büszkeség: a bensőséges kapcsolat akadályja

Ez a fejezet teljes egészében azok ellen íródott, akik tartózkodó személyiségük vagy nevelésük folytán kevéssé hajlanak arra, hogy sok ember előtt kimutassák az érzelmeiket, azokat pedig, akik erre akarják rávenni őket, tolakodónak és izgágának tartják. A „büszkeség” mint rájuk süttött bélyeg e különködő magatartásra való ellencsapás: a komolyság, higgadtság, intellektuális beállítottság szinonimája. Arnott ugyan a fejezet elején a kevélységgel és a túlzott önérzetességgel hozza összefüggésbe a büszkeséget, de csak azért, hogy ezzel is minél jobban befeketítse azokat, akiket a továbbiakban „büszkének” nevez: az értelmüket fel nem adó, analizáló, kontrolláló keresztényeket (202).

A 196. oldalon kibújik a szög a zsákból: Arnott szerint nem is az elméjüket túlértékelő emberek a hibásak Torontó elvetésében, hanem maga az emberi elme. „Én magam is szerettem volna megőrizni a kontrollt. Szerettem volna kielemezni magamban, mi is történik. Azonban az, hogy megértsem, illetve helyeseljem, amit Isten cselekszik, nem tartoznak a velem való intim kapcsolat követelményei közé.” – Tényleg nem? Vajon nem kell Istent teljes **elménkből** is szeretnünk (Mt 22,37)? Vajon miért van bennünk Krisztus **értelme** (1Kor 2,16)? Vajon jó-e, ha az **értelmünk** gyümölcstelen (1Kor 14,14)? Vajon hasznos-e, ha **meggyőződésünk** ellenére cselekszünk (Rm 14,22)? Vajon miért imádkozott Pál, hogy **megérthessük**, mi a szélesség, hosszúság, mélység és magasság az Isten jóságában (Ef 3,18)? Vajon miért kell eljutnunk az **értelem meggyőződésének** teljes gazdagságára, az Isten titkának megismerésére (Kol 2,2)?

Tán azért, hogy aztán Torontóban mindent elfelejtsünk? Mert amit Arnott a fejezetben untig ismételt, az a kontroll feladása, tulajdonképpen ugrás az ismeretlenbe: „Először megérint Isten, aztán felteheted a kérdést: »Mi történt velem?«” (200) „Add át az ellenőrzést, mert ez szívügy” (202), „át kell adnunk a kormánykereket” (205), „add át magad az ő szeretetének” (206), „gyermeki nyitottsággal be kell lépniük jelenlétébe” (213).

Néha ezt csak az érzelm kifejezés gáttalanságára érti, például ott, ahol egy gyülekezeti ének („Ha örülni akarsz, énekelj, ha örülni akarsz, kiált, ha örülni akarsz, ugrálj!”) közben felesége ugrálását „nem valami higgadt dolognak” nevezte, de a válasza („Nem érdekel, én örülni akarok!”) zavarba jött. A folytatás így hangzott: „Hát... akkor ugorj! Lazán! Túlságosan sokat foglalkozol azzal, hogy mások mit gondolnak” (198). Arnott úgy definiálta a „higgadtságot”, mint amikor „életedet nem úgy alakítod, ahogy akard, hanem **ahogy a körülötted élők elvárják tőled**” (197). Igen ravasz csapda ez: ha valaki a „higgadtság” Arnott-féle meghatározásától megrémülve úgy kezdi életét alakítani, **ahogy ő akarja**, az az arnotti büszkeségdefiníció hatálya alá esik, mert ekkor „megőrzi a kontrollt.” Természetesen azért áll fenn ez az önellentmondás, mert Arnott kétfelé vagdalkozik: egyet vág a „büszke”, teologikus farizeusok felé, egyet pedig a „higgadt” és csigaházba húzó nyugati átlagkeresztények felé. E kétrétű védekezést így próbálja egybeforrasztani (198):

Szerintem Jézus teljesen higgadt dolognak tartotta, hogy bemenjen az Atya jelenlétébe, megcselekedje az Atya akaratát, és szellemben és igazságban imádjá Őt. Legyünk őszinték magunkkal és Jézussal, és ne azzal foglalkozzunk, hogyan tűnünk higgadtnak mások szemében. Nevezzük csak nevén ezt a magatartást: büszkeség!

A karizmatikus beszédmódot jól kell érteni, hogy kihámozhassuk a mondanivalót a szövegből. A „higgadt dolog” itt nem „érzelemmentest” jelent, hanem „helyénvalót”. „Bemenni az Atya jelenlétébe” – ez torontói eksztázist sugall, csakúgy, mint a „szellemben és igazságban való imádás”. De nem bizonyítható, hogy Jézus akár csak egyszer is révületbe esett volna,

mint ahogyan nyelveken sem szólt soha.⁴² A „higgadtság” és a „büszkeség” itteni azonosítása egyébként ellentmond a két dolog Arnott-féle definíciójának, így nekem nem is kell sokat vesződnöm a cáfolattal; összedől az magától.

Ezen a ponton ismét szükség van a kiegyensúlyozott látásmódra. Arnott ugyanis helyesen mutat rá a sztoikus rendíthetetlenség igeietlen voltára, ami mellé csak Dávid örömtáncát kell odahelyezni, Mikál csúfolódásával együtt (2Sám 6,14). Igaza van abban is, hogy „Isten úgy tervezett bennünket, hogy ki tudjuk fejezni a szeretetet, az örömet, a békességet, a bánatot, a haragot” (197). Csakhogy az örömet stb. Torontóban és másutt nem kifejezni, hanem keresni szokták, sőt: fölgerjeszteni és prédikálni. Az ellentábor sztoikusoknak nevezni tehát nem tisztességes fogás, mert ha ők „megingathatatlanul pózolnak, mint az a szfinx, amelyik még akkor sem moccan, amikor Napóleon ágyútűz alá vette”⁴³, akkor ugyanezzel a logikával a torontóisták „csak a levegőbe beszélnek” (1Kor 14,9). A karikírozó, túlzó ábrázolás nem tesz jót az egymás megértésének.

„Az elme kevélysége” Arnott következő célpontja (199):

Az emberi elme csodálatos eszköz. Létfonosságú a jó teológia. Azonban akkor járunk el helyesen, ha ellenőrző rendszerként használjuk annak kontrollálására, hogy még mindig a helyes vágányon járunk-e. Ugyanakkor az elménk sosem kerülhet Isten helyére; nem szabad elvetnünk valamit csak azért, mert nem értjük.

Tehát mégis szabad valamit „kontrollálni”? Azt hittem pedig, hogy ez az „elme kevélysége”, és tönkreteszi az „intimitást”. Ezt a szerző is látja, és a következő mondatban alaposan megcáfolja magát: mégsem szabad a teológiát (ezt a „létfonosságú ellenőrző rendszert”) arra használni, hogy „elvessünk vele olyan dolgokat, amelyeket nem értünk”. Hogy a kritikusok mit „nem értenek”, azt persze Torontó mondja meg: „Először jön tehát Isten ereje, és azután jön Isten bölcsessége” (200). – Arnott értelmezése szerint a kritikusok nélkülözik Isten erejét, ezért egyszersmind bölcsességét is, így jobb, ha csendben maradnak. Egyszerű módja ez a bírálat elhallgattatásának, bár kissé pápás jellegű.

„Nem az én gondolataim a ti gondolataitok” – idézi Arnott az Igét (Ésa 55,8), tehát ne „merészeljük azt gondolni, hogy valami nem helyes, és nem lehet Istentől, azért, mert nem értjük” (200). Ismét keményebben kezdi feddeni ellenfeleit, de azok nyugodtan hivatkozhatnak a zsoltáros szavára: „Az én ellenségeimnél bölcsebbé teszel engem a te parancsolataiddal, mert mindenkor velem vannak azok” (Zsolt 119,99). Valóban, Isten nem hiába adta nekünk az Ő szent Igéjét, hanem hogy gondolatainak bölcsességében részesítsen bennünket. Azzal, hogy Arnott azutánra tette a bölcsesség elnyerését, hogy (torontói módon) „megérint Isten”, az Igét becsüli le⁴⁴.

Az „analizáló és kontrolláló büszkeség” annak az önmagát bizonyító szóhasználatnak a tipikus példája, amelyhez Arnott igei érvek híján folyamodik a „racionális érvelés” ellen. Tagadhatatlan, hogy a pusztá ész semmire nem jó az Isten dolgaiban; de az Ige annál hasznosabb. Az Írás pedig nem olyan érthetetlen, hogy olvasásához ki kellene kapcsolni az értelmünket. A szerző egy jellegzetes karizmatikus esetet mond el, amelyben felesége éppen

⁴² A karizmatikus szerzők érvek helyett rendszerint az összekacsintás módszeréhez folyamodnak ezen a ponton. Yonggi Cho ezt írja: „**Szükségtelen említenünk**, hogy Jézus a Szellem[nek] mind a kilenc ajándékát használta...” (Szent Lélek, támogató útítárs (Hit Gyülekezete, 1992), 171.) – Onnan tudjuk, hogy Jézus nem szólt nyelveken, hogy 1. a Biblia sehol nem számol be róla, 2. A nyelveken szólás a zsidók számára adott jel, arról, hogy a pogányok bementek az üdvösségre (1Kor 14,21), és ez Jézus földi szolgálata alatt nem volt még világos. Részletes bizonyítás található Fernand Legrandnak A levegőbe fogtok beszélni? című könyvében (Evangéliumi Kiadó, 1992 körül), 3-4. fejezet. A szerző tagadja a mai nyelveken szólás valóságát is, de itt felhasznált érvei helytállóak.

⁴³ Bonnke, 39

⁴⁴ Az 1Kor 2 elemzését lásd az 5. fejezet egyes számú „téveszméjénél.”

őerte imádkozott, de ő semmit nem érzett. „Drágám, megy befelé a Szent Szellem?” – „Igen, csak vedd!” De Arnott nem „vette a kenetet”, és az „visszatért” a feleségéhez. (203) Ennek oka Carol szerint az volt, hogy nem „rendelte alá” magát, és nem adta át magát Istennek. Erre „újra és újra megpróbálta **teljes erőből alávetni magát**” (ami önellentmondás), de semmi nem történt. Arnott saját bevallása szerint beleesett az „analizálás” hibájába: egyre csak azon gondolkodott, hogy testének enyhe ingadozása vajon Isten munkája-e, vagy csak azért van, mert már régóta ott áll (204).

Ez az eset annak az elterjedt karizmatikus felfogásnak a szükségszerű következménye, hogy Isten érintése mindig érezhető, és az emberi test afféle érzékelőműszer. Arnott ebben a kérdésben már megtanulta, hogy Istentől mindent hit által kell átvenni (139-142), így ez a bizonyágtétele fölösleges volt. Ő azonban **most** nem az Isten ígéretében bizakodó hitről, hanem az élményeknek ellenálló emberi személyiségvonásokról akar tanítani, így megengedheti magának, hogy ugyanolyan jellegű esetekből homlokegyenest ellenkező következtetéseket vonjon le: „Ne próbálj kontrollálni, ne próbálj ellenállni, ne próbálj analizálni, csak add át magad az ő szeretetének! Ráérsz az élményt majd később kielemezni; most csak hadd történjen meg!” (206). Önisméltése annyira egyhangú már⁴⁵, hogy macskakörmöznie kellene.

Naámán történetét Arnott öt oldalon keresztül taglalja (207-211), mert úgy véli, hogy benne erős szövetségesre lelt. Csalatkozniia kell: érveit egyenként fogom megdönteni.

– „Megtalálta Isten prófétáját és bekopogott hozzá.” (207) – Nem „bekopogott”, hanem „elméne lovaival és szekereivel, és megállta az Elizeus házának ajtaja előtt” (9). Ennek a következő pontban nagy jelentősége lesz.

– „Naámán nagyon felháborította, hogy Elizeusban még annyi udvariasság sem volt, hogy maga nyisson ajtót számára.” – Lehet, hogy ez is benne volt a dologban, de a Biblia nem ezt említi a felháborodás okaként, hanem azt, hogy a megtisztulás **módja** és **helye** nem illett bele Naámán elképzeléseibe. Emellett szintén nem az Írás, hanem csak Arnott festi oda a kopogtató hadvezért a próféta ajtaja elé, hogy az „udvariatlanság” még nagyobbak lássék. A végső cél: bármi áron bebizonyítani, hogy Isten a mai új hullámmal nem tesz mást, csak folytatja „udvariatlanságainak” azt a sorozatát, amelyet Elizeus által a régi időkben kezdett meg. No de éppen e bizonyítandó állítást csempészte bele Arnott a szövegbe, amikor **emberi**, társasági faragatlansággá minősítette át azt aényt, hogy egy pogány meglepődött az Isten emberének **vallásos** utasításán. A szerző persze ezt is kétségbevonja:

– „A próféta semmiféle vallásos elvárást nem támasztott vele szemben” (208). – Hát éppen a megmerítkezésnek ne lett volna az ókori Kelet hitvilágában semmi vallásos jelentősége? Maga a Mózesnek adott törvény rendelkezett úgy, hogy a **poklosságból** meggyógyult ember **mosakodjon meg** vízben (3Móz 14,8-9), hintsék meg **hétszer** vérrel, és tiszta lesz. A házpenész megtisztítása úgy történt, hogy vérrel és vízzel hétszer meghintették a házat (14,51). Teljes mosakodással tisztultak meg a leprásokon kívül a magfolyósok (15,16) is. A tisztálkodás Jézus idejére olyan nagy jelentőségre vergődött, hogy még az ágyakat is megmosták (Mk 7,4). Ilyen előzmények tudatában bizton nevezhető vallásos, sőt egyenesen mózesi ihletésűnek Elizeus utasítása – akkor is, ha Arnott ezt nem akarja észrevenni.

Különbféle nehéz kéréseknek látta volna értelmét Naámán. Ezek megindokolható „fizetségnek” tünnek volna a szemében a gyógyulás csodájáért cserébe, s tökéletesen kielégítették volna büszkeségét. A feltételeket azonban Isten szabta meg: olyan tetteket kívánt, melyek alázatosságot és kiszolgáltatottságot követeltek meg (209).

⁴⁵ „Járuljunk tehát Istenhez hittel – vállalva a kockázatot – ezt mondva: ... Kész vagyok átadni neked a dolgok irányítását” (145); „ellene is tudnék állni ... de ne tedd! Sőt inkább hagyj, hogy a Szent Szellem ... megragadjon és betöltsön!” (153); „engedjük, hogy ... betöltsön és betöltsön és betöltsön! Ráérünk majd később elemezgetni és tesztelgetni!” (193); „Az elméd gyakran úgy érzi, kihagyták a dologból. ... Ez így helyes. Add át az ellenőrzést, mert ez szívügy...” (202); „Engedd, hogy megáldjon és betöltse az életedet! Aztán majd ráérsz később kielemezni, hogy mi történt veled” (216).

Arnott elemében van, amikor a Bibliát saját szavaival akarja kipótolni. Csakhogy a könyvet ihlető Szent Szellem előre gondolt az efféle önkényes magyarázatokra, és szót adott Naámánnak is: „Íme, én azt gondoltam, hogy kijön hozzám, és előállván segítségül hívja az Úrnak, az ő Istenének nevét, és kezével megilleti a beteg helyeket, és úgy gyógyítja meg a kiütést” (5,11). Tehát Naámán nem a „bikaáldozatok” hiánya miatt háborodott fel, hanem azért, mert Elizeus olyat kért tőle, amihez nem kellett volna ideutaznia, mint a kézrátételért.

A „kiszolgáltatottság”, amit Arnott a 210. oldalon élvezettel ecsetel, nem is lehetett nagyon vészes, tekintve, hogy a hadvezér mérgében éppen a (feltehetőleg sokkal több ember szeme előtti) **otthoni** megmerítkezést tette a Jordánban való fürdés elé, s nem Arnott javaslatát, a sínai-hegyi zarándoklatot és a hét bika feláldozását. Ebből a haragos kifakadásból látszik, hogy Naámán egyáltalán nem szégyellte volna a fürdést magát – csak a helyszín ellen volt kifogása, mert úgy hitte, hiába utazott ekkorát. Nem röstellte magát a lepráját sem, mert még a két királynak is a tudomására hozta a dolgot, így végső soron az egész szír és zsidó nép megtudta, az utolsó lovászlegényig.

Miután Arnott beleolvasta a Bibliába, amit írva nem talált, magabiztosan kioktatja az olvasót: „A tanulság az, hogy ha többet akarunk Istentől, meg kell engednünk, hogy Ő szabja meg a feltételeket. Lehet, hogy Isten azt akarja⁴⁶: menj előre a gyülekezetben, kérd meg, hogy imádkozzanak érted, ennek nyomán ess a földre és ott fekj egy darabig” (211). – No de ha elfogadnám is Naámán történetének Arnott-féle értelmezését (persze eszem ágában sincs, mert pontról pontra megcáfoltam az Igével), akkor sem következne belőle az, hogy a keresztényeknek Istent valami kifürkészhetetlen lénynek kellene tekinteniük, aki folyton változtatja követelményeit, és erről az Egyházat mindig csak utólag értesíti.⁴⁷ Ő hűséges marad Igéjéhez.

Példának okáért a kézrátételes hanyatt döntés nem szerepel a Szellem hiteles bibliai ajándékai között. Ha pedig fenntartjuk, hogy **Jézus Krisztus** tegnap, ma és mindörökké ugyanaz (Zsid 13,8), és hogy emiatt a **szellemi ajándékok** akkor, ma és mindörökké ugyanazok⁴⁸, akkor viselni kellene e döntés minden következményét. Többek között azt, hogy mivel a szellemi letaglózás „ajándéka” nem volt jelen az apostoli egyházban, most sincs ott helye, és soha nem is lesz.

A hagyományra való hivatkozás protestáns körökben övön aluli ütés, ezért külön hangsúlyoznom kell, hogy Arnott most ezt csinálja, nehogy valaki – vakon elhíve, hogy szabályszerűen küzd – elmulassza rajtakapni őt e tiltott fogás alkalmazásán. Mert miről is szól Naámán története? Arról, hogy egy pogány katonatiszt meggyógyul Izrael Istene segítségével, bár elképzeléseiben többször is csalódnia kell. De Arnott ebből azt hozza ki, hogy a Bibliát ismerő és meg is élő keresztények szükségszerűen a sötétben tapogatóznak a szellemi ajándékok területén. Pál ugyan azt akarta, hogy ne legyünk ezekre nézve tudatlanok, (1Kor 12,1) mégis úgy látszik, hogy a Bibliában nincs útmutatás a hanyattdöntés és a nevetés „ajándékára” vonatkozóan.

⁴⁶ És lehet, hogy nem. Ez a „lehet” jócskán lerontja Arnott magabiztos pózolásának hitelességét. Elizeus nem használta.

⁴⁷ Ezen az alapelven épült fel Ruff Tibor egész cikke: „...erre az időszakra az új szövetség által meghatározott szellemi törvények érvényesülésén belül éppenséggel a Szent Lélek újab és újabb »újításai« jellemzőek: »...hogy szolgáljunk a Szellem újságában és nem a betű óságában« (Rm 7,6).” – Jehova „tanúihoz” méltó ez az igemagyarázat.

⁴⁸ Ez melleleg hibás következtetés, mert akkor ma is manna esne az égből, mint „tegnap”, és nemcsak az a bizonyos három dolog maradna meg örökké (1Kor 13,13), hanem az összes szellemi ajándék is. Ezekről azonban tudjuk, hogy valamikor megszűnnek, így a Zsid 13,8-ra való hivatkozás semmit sem ér a vitában. Én mégis felhasználtam az említett következtetést, mert szélteben elfogadják a karizmatikus keresztények.

Egy párhuzam segítségével szeretném bebizonyítani, hogy Arnott tényleg a hagyományhoz menekül ebből a dilemmából. A pápisták nagy előszeretettel dörgölik az orrunk alá a szerencsén főkomornyik esetét, akinek ugyan a kezében volt Ésaías könyve, mégis meg kellett kérdeznie Fülöpöt: „Mimódon érthetném, hacsak valaki meg nem magyarázza nekem?” (ApCsel 8,31) A római egyháznak ez a bizonyító ígéje arra, hogy a Szentírás nem elégséges, és a Sola Scriptura elv bibliaellenes. Közben nem veszik észre, hogy egy **krisztustalan, zsidóvá lett pogánnyal** állítják párhuzamba az Isten népét, hogy a Bibliát kiragadhassák a kezéből, maguk pedig Fülöp evangélista szerepében tetszeleghessenek. Arnott tovább megy: egy **mózesstelen pogányt** tesz meg az összes keresztény egyszemélyű képviselőjének, hogy az ő tájékozatlanságát kihasználva a torontói hullámlovasokat (233) új Elizeusokként bámultassa.

„Ó, Uram, miért olyan nehéz megtalálni téged?” – kérdezte egyszer Arnott Istent igetanulmányozás közben. A válasz ez volt: „Ha kitárom a szívemet valaki előtt, nagyon kiszolgáltatottá válok” (214). Ez a meglepő válasz az „egyik legdrágább dolog” volt, amit valaha Istentől hallott, így érthető, hogy a továbbiakban erre alapozza tanítását: „az intim közösség nem egyoldalú szeretetet jelent, hanem alázatos, kiszolgáltatott szívek kölcsönhatását” (215). – Én is tudom, hogy Isten magáról gyakran beszélt a legbensőségesebb közösség hangján (pl. Ésa 54,4-6), de úgy is, mint féltékeny férjről (pl. Ez 16, Hós 2). A hasonlatok nem hatolnak a dolgok lényegéig: Isten még „ama Szeretettben” (Ef 1,6) is Isten marad. Ő mint kiszolgáltatott lény – meglehetősen merész képzettársítás. Mindazonáltal látom, mit akar Arnott mondani ezzel a hasonlattal: hogy akinek Isten teljesen odaadja Magát, attól sokat vár viszonzásul.

Az ilyen „intim” (azaz: meghitt, bensőséges, odaadó, érzelmes) közösségre kell felszabadulni a „büszkeség kontrolljától” (216), nem csupán a földre esés vagy a reszketés a cél. Teljesen egyet tudok érteni Arnott-tal ebben a nagyobb jóban. De a kitaposott torontói úton nem vagyok hajlandó követni őt, mert ezen az „intim közösség” az „Isten által elkészített ilyen és ehhez hasonló megtapasztalásokat” kíséri⁴⁹; emellett hajlandónak kell lennünk az „emberek véleményével” is dacolni, ami félreérthetetlenül arra utal, hogy valami bizarr dolog is kilátásba van téve. Semmi gondom azzal, hogy Arnott furcsa jelenségekre készíti fel nyáját, de jobb volna, ha nem fedezné magát az „intim közösség” kisebb támadási felületet nyújtó nevével.

⁴⁹ Ez talán elírás, mert ésszerűbb volna, hogy a megtapasztalások kísérik a bensőséges közösséget.

9. A jelenségek: kérdések és válaszok

Előjáróban Arnott az Úrnak ama szaván elmélkedik, hogy tanítványainak „az Ő testét kell enniük és az Ő vérét kell inniük ahhoz, hogy beléphessenek Isten Országába” (Jn 6). Megemlíti a tanítványok értetlenkedését, és Jézus válaszát: „Titeket ez megbotránkoztat?” – „Sok tanítványa ezen a ponton felhagyott Jézus követésével. Ő pedig hagyta, hogy elmenjenek. Alighanem tudta, hogy aminek ezek után be kell következnie, azt nem bírnák elviselni, ha már ezen megbotránkoztak” (218). Gondolatai ezek után visszakanyarodnak ahhoz a témához, ahonnan ide jutott töprengésében: „Ezek a megnyilvánulások megbotránkoztatóak számomra?” Mivel a párhuzam elég megfélemlítő, Arnott érthető módon tagadó választ ad⁵⁰.

Az összehasonlítás azonban mesterkéltnak tűnik, mert az, hogy az Úrnak volt egy kemény tanítása, nem jelenti egyszersmind azt is, hogy egy **másik** X tanítás (amely szintén nehezen emészthető) Istentől van. Ez a szillogizmus ugyanis tartalmaz egy X szabad változót, magyarul: ezzel a logikával nemcsak Arnott állítása, de minden levezethető. A pápisták látják a kínálkozó lehetőséget, és le is csapnak rá: azt akarják elhitetni a gyanútlan bibliaolvasóval, hogy az Úr itt az átlényegülés dogmáját mondta ki, és a protestánsok nem jobbak, mint az Őt emiatt elhagyó tanítványok. A cáfolattal nem vesződöm⁵¹; az a célom, hogy rámutassak ama biankó csekk hamisságára, amit Arnott lobogtat célja érdekében. Ehhez pedig elég, ha egy ugyanígy ravaszkodó, és leleplezett kollégát mutatok neki.

„Mi okozza ezeket a jelenségeket?” (219) – Általában a Szent Szellem, de nem mindig közvetlenül – így foglalhatjuk össze Arnott válaszát, ami az átlagos torontóiista prédikációhoz képest igen visszafogott vélemény. Mégsem maradhatnak el a szokásos alátámasztó igehelyek: Pál időleges megvakulása, a Szellem ajándékai és Jóel próféciája. Az elsőt már helyére tettem a négy „téveszme” cáfolatának cáfolatával, a másik kettő pedig az 1Kor 14 hatálya alá esik, így nem alkalmazható megszorítás nélkül minden jelenség alátámasztására.

A gyakorlati torontói magyarázat tehát megengedi, hogy a jelenségek csupán „reakciók” legyenek „a Szent Szellem erejére és jelenlétére” (219). Sőt, Arnott szerint „az is lehetséges, hogy a Szent Szellem nagy erővel megérint egy személyt, a benne lévő démonok pedig a Szellem jelenlétére kimennek”. – Ez azonban ellaposítja magának az új hullámnak, mert démonüszítést már eddig is láthattunk a karizmatikus gyülekezetekben. Arnott taktikai megfontolásokból ideiglenesen felad néhány állást, hogy rövidebb fronton kelljen védekeznie, de könyve más helyein, ahol nem a védekezés, hanem a pusztítás állítás a célja,

⁵⁰ Máshol is szívesen folyamodik a megfélemlítő elhallgatás módszeréhez: „Ha majd eljutsz oda, hogy nem találok benned semmi testi megítélhivalót, akkor meghallgatom, hogyan kritizálsz másokat” (223) – „»Bárcsak ne hoztad volna be ezeket az állathangokat s ezt a furcsa prófétálási módot!« Az Úr így válaszolt: »Azt szeretnéd, hogy elvegyem?«” (298). Erre rímel Raniero Cantalamessa dorgálása némely szabad szellemű katolikus karizmatikusokhoz: „Te azt kérdezed: hogyan eshetett meg az egyház szakadása? És egyes pápák botrányai? Ezt nem azért mondod, mert ártatlan vagy és szereted az ártatlanságot, hanem mert emberi módon gondolkodsz, a testi ember módján. Nem vagy képes elfogadni, hogy Isten a gyengeségen keresztül mutatja meg hatalmát és szeretetét. Mivel neked nem sikerült ártatlannak lenned, ezért az egyháztól várod el.” (Megújulás a Szentlélekben, 59) – A hamis alázat, amint látjuk, sokakat rákényszerít az igazság elhallgatására.

⁵¹ Megtalálható minden valamirevaló protestáns vitázó műben, pl. Kálvin János Institutiója, IV. xvii. 12-15, Dr. Karl Hase Protestáns polemikája (Franklin Társulat, 1876), II. 212-240, Dave Hunt: A fenevadon ülő asszony (Előszó Kiadó, 1995-96) II. 201-210.

hemzsegek az olyan megfogalmazások, amelyek azt sugallják, amit Arnott itt nem vállal: hogy a jelenségek úgy, ahogy vannak, Isten beavatkozásai.⁵²

Valóban, ezután Arnott visszatér a régi kerékvágásba, azaz a túlzó általánosításhoz: „Lehet, hogy napjaink átlag keresztény gondolkodásába nem fér bele egy olyan Isten, aki **különféle zajokon, nevetéseken és az Ő erejétől való eleséseken** keresztül tevékenykedik. Vizsgáljuk meg a Biblia Istenét – a mi Istenünket –, és látni fogjuk, hogy Ő ... cselekszik **efféle dolgokat!**” (220) – Ha a vizsgálat alapja a Biblia, akkor a bizonyítás szükségszerűen hiányos lesz. De az ellenbizonyítás, amely az 1Kor 14-re és némiképp a szeretet himnuszára is épül, legalábbis annyit elér, hogy Isten a **gyülekezetben** nem cselekszik efféle dolgokat.

Általánosságban marad az az indok is, hogy „a mi Istenünk ... tudja, hogyan kell átformálni egy szívet, hogyan kell meggyógyítani egy testet, hogyan kell megtisztítani a bűntől, és hogyan kell megszabadítani valakit a félelmektől” (220). Nyilván így van, hiszen a félelmektől való megszabadítás, a test gyógyítása stb. eddig is beletartozott a Szent Szellem működési körébe. A kezelésbe vett ember rohangálása és kéjes hánytorgása azonban vadonatúj jelenség – és nem hiszem, hogy Istennek ez mint hatékonyabb gyógymód jutott volna eszébe kétezer év múltán. A Biblia rendszerint olyan eseteket ír le, amikor emberek az Úr szavára vagy érintésére gyógyultak meg, és az apostolok kitartó intésének és tanításának hatására tisztult meg az érzelmi életük. Az eksztatikus élmény persze sokkal könnyebb út⁵³, de nem igei. A visszaesett keresztényeket az apostolok soha nem irányították a csodatevőkhöz, hanem inkább azokhoz, akik érzelmileg is segíteni tudtak rajtuk (1Tessz 4,18; 5,11.14; Zsid 3,13; 10,24-25; 12,12-15; Jak 5,16.19-20).

A test és a démonok

Ez a másik lehetséges forrása a torontói jelenségeknek, amit Arnott sem zár ki. Itt jórészt egyet tudok érteni vele, mert amit mond, az a manifesztációktól elvonatkoztatva is elmondható. Pásztori meggondolásokból előrebocsátja, hogy a testi és a démonikus megnyilvánulásokat megfelelőképpen kell kezelni, mert az emberek megcsalattatásba kerülhetnek. A Szent Szellem megoltását azonban nagyobb bajnak tartja (221), ezért erre a következtetésre jut: „Fontos, hogy olyan atmoszférát teremtsünk, amely örömmel fogadja a Szent Szellemet, és lehetővé teszi, hogy úgy cselekedjen közöttünk, ahogy csak akar.”

Itt megint a sorok között kell olvasni. Mivel Arnott a Szent Szellemet a gyakorlatban a jelenségek segítségével azonosítja és méri be⁵⁴, nem meglepő, hogy a megfelelő „atmoszféra” nem valami „elméleti” tanítással, hanem a jelenségekre való ráhangolással érhető el⁵⁵. Ezzel

⁵² „Miért vagy olyan, mint a részeg férfi, Jeremiás? ... Istennek az életére gyakorolt hatása miatt” (239), – „Az Úr szólt hozzá, és azt mondta neki: »Azt szeretném, ha táncolnál előttem«” (243), – „Mi abban a meglepő, hogy az ember teste reagál Isten erejére? Én azon csodálkozom, hogy nem robbanunk föl és nem szakadunk darabokra!” (249) – „Vajon miért remegett (Dániel)? Nem csupán azért, mert félt. Isten ereje volt rajta.” (251), – „Isten tüze annyira égette a talpát, hogy lekapta a cipőjét és még gyorsabban futott” (254).

⁵³ Arnott ezt a 88. és a 232. oldalon tapasztalataival próbálja igazolni.

⁵⁴ Részezség: 238-240, nevetés: 242, földre esés: 246, rázkódás: 249. „A mi Istenünk ... cselekszik efféle dolgokat!” (220)

⁵⁵ Ezt a Hit Gyülekezetében is megfigyelhettük: miután Németh Sándor elmondta, mit tapasztalt odakinn Amerikában, az emberek maguk is elkezdtek a torontói jelenségeket produkálni. Mint említettem, nálunk igen durva agymosásra került sor, a pásztor ugyanis azt mondta, hogy „ti vagytok a színpad, a Szent Szellem pedig a színész. Ha a színházban tapsolnak a nézők, miért ne

feladja azt a kontrollt, amit egy pásztornak mindig is gyakorolnia kell, tudniillik az Isten Igéje általi ellenőrzést („Mindent vizsgáljatok meg; ami jó, azt tartsátok meg”! – 1Tessz 5,21), remélvén, hogy utólag majd valahogy ki tudja szűrni a rosszat: „a testi, illetve a démoni manifesztációk ... igen ritkák, bár ... hajlamosak nagyon magukra vonni a figyelmet”⁵⁶ (221), és hogy a démonikus „manifesztációk vadak, és előfordul, hogy megtámadják a szolgálatot végzőket” (226). „Onnan tudjuk, hogy ezek az állathangok és manifesztációk nem lehetnek démonikusak, mivel soha senkit közülünk nem ért támadás”⁵⁷ (290).

A „szellemek megkülönböztetésének ajándéka” mégsem annyira egyszerű, mint ahogy azt Arnott a 226. oldalon sugallja: „Miközben a Szent Szellem mozog az embereken, általában tudunk velük kommunikálni”. Ha ez igaz volna is, az vethető ellene, hogy Jézus is tudott beszélni a Légióval (Lk 8,30), tehát ez az érv nem döntő. No de nem igaz, mert a földön kábultan heverő, négykézláb vánszorgó, pörgő vagy széleseben vágató emberekkel még a Hit Gyülekezetében sem lehet szóba elegyedni.

A torontói mozgalom gyakorlatában nem nevezhető hangsúlyos tanításnak a jelen fejezet témája. Arnott is, mintha csak kénytelenségből írt volna a szellemi különbségtétel eszközeiről, a legtöbbet arról mondja, hogy ezeket nem is annyira kell erőltetni: „még a tévelygéseket is a kegyelem oldaláról kell megközelítenünk” (224), és hogy vannak, akik „azért esnek el, mert annyira szeretnék Isten érintését” (223). Az utóbbira megjegyzi, hogy „ez olyan nagy baj?” – Igen, mert ismételt sikertelenség esetén az illető egy ördögi körbe kerül: ahelyett, hogy áldást nyerne, úgy fogja érezni, hogy Isten elhagyta őt. A torontói tanítás Isten **érezhető** érintését sulykolja untalan, így az ilyeneket még nagyobb kétségbeesésbe taszítja. Erre elegendő Arnott saját tapasztalatát felhozni példaként (142). – A torontói gyülekezetben az orosz misszionárius által tapasztalt „gyöngéd pásztori atmoszférát” (224) voltaképpen a kezdeti megalkuvó magatartás követeli meg. Mivel Arnott már teret adott a káosznak (ezt jelentik az önálárendelésre és a kontroll feladására vonatkozó szüntelen buzdítások), nem is tehet mást, mint hogy elfogadja a „kenyeret”, akármilyen kökemény.

Ezután áttételesen a kritikusokra támad egy szelíden intő szózat közlésével, amit állítólag Isten intézett valaki máshoz: „Ha majd eljutsz oda, hogy nem talállok benned semmi testi megítélőnivalót, akkor meghallgatom, hogyan kritizálsz másokat” (223). Lelkipásztori fejtegetésekkel is megpróbálja őket lehetetlenné tenni: „lényegesen nehezebb kezelni az olyan testi manifesztációkat, amikor az emberek nem akarnak adakozni Isten munkájára, vagy kritizálják egymást” (224), „sokkal könnyebb korigálni és megfegyvelmezni valakit, aki egy kicsit átlépi a határt, és a Szellem dolgait testileg túlbuzgólkodja, ... mint azzal az emberrel

tapsolnátok ti egy ilyen jó színésznek?” (1995 eleje). Ilyen kedvcsináló után csak a köszöbök nem „rendelik alá magukat” a jelenségeknek.

⁵⁶ Ez nem jó kritérium, mert ugyanebben a fejezetben mondja Arnott, hogy „a manifesztációk nagyon gyakran látszólag egyformák” (222), amit tapasztalatból is tudok igazolni: egyformán színpadiasak.

⁵⁷ Ezt a kritériumot is Arnott saját írásával döntöm meg: „Mindig legyünk tudatában annak, hogy a Szent Szellem igen erőteljes valóság az életünkben” (164), és: „A Szent Szellem e beavatkozása [Ananiás és Safira halála] akarata ellenére történt? Egyértelműen. De Istentől volt? Igen.” (126), és: „A félelem érzése annak is biztos jele lehet, hogy Isten ott van. Valahányszor azt látjuk a Bibliában, hogy Isten erőben megjelent, az emberek megijedtek” (127). – Lehet, hogy Arnott az „erőteljes” és a „vad” manifesztációkon egészen mást akart érteni, ez azonban könyvének itt összevetett két helyéből nem tűnik ki. Akármilyen kukacoskodónak látszanak ezek az ellenvetések, mégis érvet szegeznek szembe érvel, és ami a legdöntőbb: Arnottnak vagy a mostani álláspontja rossz, vagy az, amit a négy „téveszme” kapcsán elfoglalt. Ami pedig a támadások állítólagos hiányát illeti, magam láttam egy kisgyermeket, akin egy rohángáló férfi keresztülgázolt (1995. II.11).

boldogulni, akinél a testi hibakeresés és ítélkezés működik – különösen, ha már a Szellem dolgaival kapcsolatban is” (228, idézet Guy Chevreau-tól).

Ez azonban az a módszer, amit a filozófiában „petitio principii”-nek hívnak; magyarul: a bizonyítandó állításnak a bizonyítás során való felhasználása. Mert Chevreau azt veti a kritikusok szemére, hogy a Szellem dolgaiban ítélkeznek – no de hogy ez az érv találjon, előbb be kellene bizonyítani, hogy a jelenségek a Szent Szellemtől vannak. Arról pedig nem érdemes vitatkozni, hogy könnyebb-e a testes rájátszásokat korrigálni, mint a pártoskodást, mert ugyan a széthúzást is lehet kegyes szólammal álcázni, de az előbbinek az elfogadtatásához még ennyi sem kell, mert maga a pásztor adja a lovat az így cselekvők alá. A pulpitról ugyanis egyetlen figyelmeztetés nem hangzik el a rájátszások ellen, tehát a korrekciónak a **szándéka** sincs meg. Az, hogy szolgálótestvérek járkálnak a székek között, csak tüneti kezelés.

A démonikus megnyilvánulások kezelését Arnott túrhetően elmagyarázza⁵⁸, de aztán enged az ellenük mutatott szigorából: „Mi lehet a legrosszabb dolog...? Ha démonok kezdenek megnyilvánulni Isten helyett ... Van egy további kérdésem: a démonok befelé mennek vagy kifelé?” – Ez szabad utat ad nekik, mert ezután már minden sikoltozó emberre rá lehet fogni, hogy a démon épp „kifelé megy” belőle. A tapasztalat az, hogy a sikolyok igen hosszan elnyúlnak, vagyis a démonok nemigen „mennek kifelé”. Arnott látja ezt, és rögtön rípsztoz: „Jézuson akkora kenet működött, hogy az egész csak néhány másodpercig tartott. Remélem, mi is errefelé haladunk” (227). – Kíváncsi vagyok, hogy magyarázná azt a tényt, hogy ugyanazok az emberek hétről hétre ott sikítanak az összejöveteleken, és szemlátomást nem panaszkodnak démoni zaklatásra, sőt inkább a Szent Szellemnek tulajdonítják állapotukat.

Ezután Arnott átvált a „gyümölcsökre”, és a kukucsáló kritikusok tekintetét a kufárokat kiűző Jézusra irányítja: „a kezében korbács, mindenütt madarak röpködnek, állatok rohannak széjjel, az asztalok felborogatva, a pénz a földön (Jn 2).” A bírálatot azzal akarja nevetségessé tenni, hogy ugyanígy bebizonyítható volna: Jézus is őrjöngött. De ez a párhuzam tökéletlen, mert az erről készített fénykép (elég nagy látószögű felvétel esetén) mutatná a Templom belsejét is, amely „imádság házának mondatik”, de a kufárok „latrok barlangjává tették” (Mt 21,13). Az Úrnak joga volt, hogy ezt tegye, mert feltámadása megmutatta, hogy Ő maga a templom (Jn 2,18-22). Ami a sárcsinálást illeti, azt helyére tettem az első „téveszménél” (119), itt tehát nem szükséges újra megmagyaráznom.

A fő „gyümölcs” az, ha az emberek megtapasztalják Jézus jelenlétét és szeretetét, s erről bizonyosságot is tesznek. Mások próféciákról számolnak be, vagy látomásokat látnak. Mindez nagyon dicséretes, és nekem nem is az a célom, hogy mindenáron belekössek a jó gyümölcsökbe. Csakhogy e könyv beszámolóit is igen gyermekdedek és szenzációhajhászok (pl. 77, 201, 264-269), és baj van a jelenségeket elfogadó tanítók igeértelmezésével is⁵⁹. Ha valaki nem az egészséges tudományt (1Tim 1,10) prédikálja, akkor tehet száz csodát naponta, nem szabad elfogadni, amit mond.

⁵⁸ „Megparancsoljuk a démonnak, hogy fogja be a száját”, továbbá „az illető személyt kivisszük az összejövetelről, és külön foglalkozunk vele” (225).

⁵⁹ Ruff Tibort tudnám említeni – kritikámra sem tőle, sem mástól nem kaptam választ, ami azt mutatja, hogy megelégedett cikke tömeghatásával, úgyhogy a levélben rábizonyított szarvashibák nem tudták megrendíteni. Németh Sándortól csak kiragadott mondatokat idéztem, amelyek talán máshogy hangzanának „beavatott” közönség előtt, a prédikáció szövegösszefüggésében – de ríktóan eretnek voltukon ez semmit nem változtat.

Arnott megközelítése azonban gyakorlatiasabb: **ami működik, azt követjük.** „»Istenem, gyere, és törd ránk az ajtót. Uram, csak gyere, jöjjön a Te jelenléted, csak jöjjön, csak jöjjön, csak jöjjön! Nagy-nagy örömmel fogadunk!« Borzalmas dolog átélni, ahogy az egyház évről évre veszít a befolyásából. Már egyre inkább nevetség tárgyává kezdtünk válni: minket gúnyolt a média, rajtunk szórakoztak a hatóságok; a helyzet azonban kezd megváltozni. Isten fejjé akar tenni bennünket és nem farokká. Nekem ez sokkal inkább tetszik!” (233) – Elhiszem, hogy ez a dicsőség-teológia népszerű Torontóban. Valószínűleg Pál apostolt is megkísértette néha az ehhez hasonló győzelmi vágy, ez a viszolygás a megaláztatástól. De mindig eszébe jutott, hogy a Krisztusért viselt szégyen, a gyöngeség és a halál a hallgatókban krisztusi életet terem (2Kor 2,3-7; 4,7-12; 12,10). Ez a kereszt alkalmazása a mi életünkre.

Pálnak egy személyes gyöngesége, valószínűleg egy gyötrő betegsége volt az, ami visszatartotta attól, hogy a neki jutott nagy kijelentések miatt felfuvalkodjon (2Kor 12,7-9). Arnott elmellőzi az ilyen jótékony töviseket, amikor naiv várakozásában lefesti, milyen „fantasztikus” lesz, ha „délután elmegyünk a kórházba és kiürítjük”; hogy a jelenlegi új hullám „meglovaglói” mennyire fogják „élvezni az elkövetkezendőket”⁶⁰ (233). Pedig az ezért esetleg learatott tetszésnél is jobb garanciát jelenthetne a sikerre, ha felvennénk a keresztet és Jézust követnénk a megaláztatásban, ahogy a Filippi levél nagy ívű himnusza tanít minket (2,2-13), hogy a dicsőségben is részesedjünk.

Torontó vállalja a kockázatot, hogy némelyek esetleg szélsőségekbe kerülnek a megújulásban betöltött szerep miatt – ez önmagában nem elítélendő, mert maga az Úr is ezt tette, amikor népet gyűjtött magának. A baj akkor jön, amikor ez a nép örömeiben, hogy ki van választva, a háta mögé veti azt az eszközt, amely őt a helyes úton megtarthatná és fegyelmezhetné: az írott Igét. Arnott ugyan vallja a Biblia kiemelkedő tekintélyét, de a gyakorlati alkalmazásokban rendre le akarja fokozni: azt mondja, hogy az Igét a Szellem eleveníti meg (53,55,56), hogy aki csak az Igével van közösségben, kiürül (58), hogy a Biblia nem ad teljes leírást Isten jövőbeli cselekedeteiről (95). Ezt kénytelen vagyok felróni neki, habár a 9. fejezet üdítően mértéktartó a Hit Gyülekezetének kezdeti újhullámos dörgedelmeihez képest, amelyek közösségünknek fennállása óta legnagyobb szakadásához vezettek.

⁶⁰ Hogy ez nála is még csak remény, azt mutatja, hogy a karizmatikus mozgalom sokat vitatott csodáit még az új hullám sem tudta hatékonyra tenni – továbbra is fenyeget minket a világ fujolása. De akkor hol a sokat emlegetett erőkiáradás? A „hullámlovas” hasonlatot pedig tiszteletlennek érzem.

10. A jelenségek: kijelentések Isten személyéről

A könyv itt kezd először konkrétan foglalkozni azokkal a megnyilvánulásokkal, amelyek 1994 ősze óta megosztották a Hit Gyülekezetét, és amelyeket a vezetőség csak felületesen magyarázott meg. A „szent nevetés” behozatalakor (1994. X.23.) például az volt a hivatalos magyarázat, hogy „Ábrahám és Sára is nevetett” (1Móz 17,17; 18,12; 21,6), és hogy „Isten kineveti ellenségeit” (Zsolt 2,4). Két év múltán a Gyülekezet vezetői is érzik, hogy biztosabb alapra kellene helyezni a megnyilvánulásokat. Lássuk, sikerül-e ez Arnottnak.

Szent Szellemtől megrészegeve

Bár cseppet sem igei, ez a teológiai újítás lett ma az újhullámosok csatakiáltása. Arnott merészen feltételezi, hogy a százhusz tanítvány „alighanem dülöngélt és tántorgott” a pünkösdi Szentlélek-kiáradáskor. Ha a Biblia nem mondaná, hogy idegen nyelveken szóltak, talán azt is képes lenne elhíttetni az olvasóval, hogy állathangokon beszéltek és négykézláb mászkáltak. Nem szükséges azonban arra a néhány gúnyolódóra hallgatnunk, akik „hitetlenkedve és kritikusan mondogatták, hogy ez nem lehet Istentől” (236): szó sem volt ilyen jelenségekről. A tanítványok **nyelveken szóltak**, és akik ezt **nem értették**, azok folyamodtak a „részegség” szóhoz, hogy megmagyarázzák, amit láttak⁶¹.

Itt azonban furcsa ellentmondás van Arnott érvelésében: egyrészt úgy választja meg a csúfolódó hallgatók véleményét minősítő határozókat („hitetlenkedve és kritikusan”), hogy az olvasó rögtön a „konzervatív” keresztényeket lássa bennük; érthetetlen módon mégis tőlük kölcsönzi a „részegség” kifejezést. Mert ezt sem Péter nem használta, amikor megmagyarázta a helyzetet, sem Pál az Efézusi levélben, annak dacára, hogy Arnott szerint „erre utal” (240). De ha erre akár csak utalna is, akkor a szerző nem visszakozna olyan gyorsan: „Akinek jobban **tetszik**, nevezheti ezt az élményt úgy is, hogy »örömmel a Szent Szellem uralma alá kerülni«”, hanem tovább ütné a vasat, ahogy könyvének más részeiben is, ahol egy szikrányi esélyt lát rá. Íme, egy példa (238):

Megtörténik, hogy az emberek annyira a Szent Szellem ereje alá kerülnek, hogy kinézetük és viselkedésük egyaránt a részeg emberére emlékeztet. Azt azonban le kell szögeznünk, hogy a Szentírás sehol nem tiltja meg a hívőknek, hogy csordultig betöltekezzenek Szent Szellemmel. Sőt, számos helyen bátorítást találunk erre nézve. De vajon szükségszerű az is, hogy részegnek nézzünk ki?

Jeremiás prófétát annyira felháborították Izrael hamis prófétái, hogy egy alkalommal így tett bizonyosságot a nemzetéért szüntelenül mondott imái egyikében:

Olyan vagyok, mint a részeg férfi és mint a bortól elázott ember az Úrért és az ő szent igéjéért. (23,9)

Miért vagy olyan, mint a részeg férfi, Jeremiás? – „Az Úrért és az Ő szent Igéjéért.” Tehát az Úr jelenléte, és Jeremiáshoz intézett szavai miatt. Istennek az életére gyakorolt hatása miatt. Számomra az a meglepő, hogy nem reagálunk még ennél is erőteljesebben, amikor Isten megérint bennünket. A megrészegeedés talán csak az első, viszonylag enyhe reakció Isten kegyelmére és szeretetére.

Itt vagyunk hát a fő bizonyító igehelynél. Kevesen vannak, akik ettől meg nem hátrálnak: ha Jeremiásnak szabad volt úgy viselkednie, mint egy részegnek, akkor gyakorlatilag szilárd bibliai alapon állnak a torontói jelenségek. A dolog ekkor tényleg nem fanatikus őrzöngés,

⁶¹ Egy hasonló példát látunk az 1Sám 1,13-ban: „Mivel Anna szívében könyörgé (csak ajka mozgott, szava pedig nem volt hallható): Éli gondolá, hogy részeg.” – A torontói logika szerint „alighanem” Anna is „dülöngélt és tántorgott” ima közben.

hanem valóban az Atya áldása – és mint ilyen, szükségszerű külső megnyilvánulás. Ezzel a sűrűn idézett bizonyítékkal csak az a baj, hogy egészen másról szól, mint amit a torontóisták bele akarnak magyarázni. Ennek belátásához elegendő egy pillantást vetni a szövegekörnyezetre, amely annyi tévtanítást megcáfolt már, hogy csak hálásak lehetünk Istennek az Írás fel nem bontható, káprázatosán szép szövetéért (Jn 10,35b).

A próféták miatt megkeseredett az én szívem énbennem, minden csontom reszket; **olyan vagyok, mint a részeg férfi és mint a bortól elázott ember**, az Úrért és az ő szent igéjéért. Mert betelt a föld paráznákkal, mert a hamis esküvés miatt gyászol a föld, a pusztának legelője kiszáradt, és az ő futásuk gonosz, és az ő hatalmasságuk hamis. Mert mind a próféta, mind a pap istentelenek, még házamban is megtaláltam az ő gonoszságukat, azt mondja az Úr. **Azért az ő útjuk olyan lesz, mint a sikamlós utak a sötétben, megbotlanak és elesnek**: mert veszedelmet hozok rájuk, az ő büntetésüknek esztendejét, azt mondja az Úr. (Jer 23,9-12)

Kár volna tagadni, hogy a prófétának személy szerint nem örömet és az „Atya áldását” jelentette a részegség, hanem fájdalmat, ítéletet és pusztulást. Ezért nem idézi Arnott azt, hogy „megkeseredett az én szívem” – mert ha a gyanútlan karizmatikus keresztény rábukkan erre a félmondatra, akkor tíz „kenet-összejövétel” sem feledtetheti vele Jeremiás valódi lelkiállapotát, amely egyáltalán nem torontóias, sokkal inkább középkorian gyötrelmes volt.

Jeremiásról az a hír is járja, hogy „síró próféta” volt: „Bárcsak a fejem vízzé változnék, a szemem pedig könnyhullatásnak kútfejévé, hogy éjjel-nappal sirathatnám az én népem leányának megöltjeit!” (Jer 9,1) Az ő neve alatt maradt ránk a zsidó kánonban a Siralmak könyve is. Mit tett hát az Isten Szellemének hatására állítólag „szent eksztázisba” eső próféta? Nem mást, mint hogy bemutatta, mi vár a népre, ha megmarad istentelen hamis prófétái és papjai nyomában: „az ő útjuk olyan lesz, mint a sikamlós utak a sötétben, megbotlanak és elesnek.” A próféta nem Isten „kegyelmének és szeretetének”, hanem ítélő haragjának hírnöke volt. Meg kellett kóstolnia a népre váró „tántorgás poharát”, Isten haragjának „öblös kelyhét” (Ésa 51,17;22), és be is kellett mutatnia, milyen ízű lesz az nekik. Részegsége, amit valóban az Úr bocsátott rá, nem követendő példa, holmi irigylendő szellemi megtapasztalás volt, hanem a legbiblikusabb hasonlat, amit a kortárs zsidók sem érthettek félre: „Ha meg nem tértek, ti is így jártok: **elestek és föl sem keltek többé.**”⁶²

Nem vagyok benne biztos, hogy azok, akik ma nagy hangon a maguk párthíveként mutatják be Jeremiást, vajon ugyanazt az üzenetet hozzák-e az Úrtól az **Egyház** számára, mint amit neki a részegségével át kellett adnia Izraelnek. És erősen kétlem azt is, hogy a Hit Gyülekezete örömmel fogadna egy ilyen próféciaát a mai rángatózóktól – elvégre Isten „szeretgetni” akarja az Egyházat (29). De ha így van, akkor jobb volna Jeremiást elfogadni olyan „huhogónak”, amilyen volt, és nem kellene mindenáron a torontói gyakorlat előfutárának tekinteni.⁶³

⁶² Lényegtelen adalék, hogy a mai fordítások szövegelemzési és egyéb okokból a „próféták miatt” szavakat nem a mondat elejének, hanem címnek tekintik, és ezt írják: „A prófétákról: Összetört a szívem, reszket minden csontom” (új protestáns fordítás) – a katolikus fordítás hasonlóan. Mindazonáltal a Károli-féle megoldás sem okoz nagy gondot a fenti értelmezésben. Az „Úrért és az ő szent igéjéért” szerkezet már homályosabb; itt az iménti két fordítás így szól: „ha az Úrra és szent igéjére gondolok” és „az Úr miatt és szent szavai miatt.” Egyik változatba sem kívánok belecsimpszkodni, csak a felmerülő ellenvetések méregfogát húzom ki azzal, hogy rámutatok: a szöveg nem annyira kétértelmű, hogy a mai részegesek bármelyik fordításban támaszt találhatnának nézeteiknek.

⁶³ Magától értetődően a kiivásra váró pohár Torontóban az öröm pohara: a Mt 20,20-23 ügyetlen utánzásaként egy olyan tanúságtételt olvashatunk, amelyben Jézus azt kérdezi két fiatalembertől, hogy „megihatják-e azt a poharat, amelyet neki meg kell innia.” Az átnyújtott pohár azonban „ecet helyett tele volt örömmel!” (77) – Kár, hogy Urunk ezt nem tudta a Gecsemáné-kertben, és vért

Vagy vegyük a Jeremiástól gyakran kölcsönként másik bizonysgot, ahol saját, igen erős fizikai megtapasztalásáról beszél (Jer 20,7-9):

Rávetél engem, Uram, és rávetettem, megragadtál engem és legyőztél! Nevetségessé lettem minden időre, mindenki csúfol engemet, mert ahányszor csak szólok, kiáltozom; így kiáltok: erőszak és romlás! Mert az Úr szava mindenkori gyalázatomra és csúfságomra lett nékem. Azért azt mondom: Nem emlékezem róla, sem az ő nevében többé nem szólok, de mintha égő tűz volna szívemben, az én csontjaimba rekesztetve; és erőlködöm, hogy elviseljem azt, de nem tehetem.

Ez az igehely is elég kényelmetlen, ha nem csupán az „égő tüzet” vesszük észre, mint a torontóisták általában. Mert melyikük hajlandó elismerni, hogy ami őt rohángalásra és rángatózásra készíti, az a vele elégedetlen, vonakodása miatt türelmetlen Szent Szellem? Nem: náluk a „Szent Szellem” sosem üzen „erőszakot és romlást”⁶⁴; „Ő” mindig olvadóan nyájas, ha vannak még egyáltalán személyes vonásai. Ámde az új hullám tanítása a Szent Szellemet gyakorlatilag már azonosította minden eksztatikus és bizarr megnyilvánulással, ami mostanság a tömegösszejöveteleken jelen van.

Ruff Tibor védelmi célzatú írása (amelyet annak rendje és módja szerint, illendően megbíráltam, de visszajelzés nem érkezett, és érzékelhető hatása sem volt a Gyülekezet gyakorlatára) további példát is hoz a próféták életéből⁶⁵:

A következő, Ószövetségből vett eset is a Szent Lélek meglepő munkájára utal: Mikeás próféta Izrael bűnei miatt keseregve és jajgatva, ruhátlanul és meztelenül járt, üvöltözött, mint a sakálok, sikoltozott, mint a struccok, majd egy Béth-le-Afra („Porháza”) nevű városban a porban hentergett... (Mik 1,8-10)

Amit erre akkor írtam, ma is fenntartom:

Ruff Tibor száználmas rövidlátásról tesz bizonysgot. Mikeás nem eksztázisban fetrengett, hanem jelképesen megsíratta népét. A szerző szóválasztása („üvöltözött” – a Károli-fordításban nincs gyakorító képző, „hentergett” – A Károliban „heveredtem” szerepel, az új fordításban „fetrengetek”) a Hit Gyülekezetében tapasztalható dolgok hangulatát igyekszik a sorok közé lopni. De hol a párhuzam többi része? Jelképes prófétai cselekedetek-e az új jelenségek? Mi **kit** siratunk?!⁶⁶

Lehetne még a prófétákat hosszabban is idézni amellet, hogy a puszta „jó érzés” vagy „mámor” nem feltétlenül Isten Szellemének áldó jelenlétéből fakad, hanem gyakran az önnön feje után menő, bukott emberi természet lázadozik úgy az Isten akarata ellen, hogy ezekben menekül. Most azonban nem kívánok arról értekezni, hogy a próféták mennyivel voltak inkább Isten szócsövei, mint Izrael tévelygésének szélkakasai – ehelyett beérem a legsúlyosabb ellenbizonyítékok felsorolásával.

Miután lefestette Jeruzsálem gyötrelmes ostromát és a védők kétségbeesett erőfeszítéseit, a próféta azt mondja:

És fölhív az Úr, a Seregek Ura ama napon sírásra és gyászolásra, timagatok megkopasztására és gyászruhaöltésre. És íme, öröm és vigasság; barmok ölése, juhok levágása, húsevés és **borivás**; együnk, igyunk, mert holnap meghalunk!! És megjelenté magát füleimben a Seregek Ura: meg nem bocsátatik e bűn tinéktek, míg meg nem haltok – szól az Úr, a Seregek Ura. (Ésa 22,12-14)

izzadt, amíg rá tudta szálni magát, hogy kiigya. Ha van tömör kép, amely Torontó tévelygéseit jellemzi, akkor ez az: kereszthordozás nélküli mennybemenetel.

⁶⁴ Lásd a 11. fejezetet bíráló részben a II.11-ei idézeteket és a Jelenések könyvében a thiatirai levelet.

⁶⁵ Új Exodus VII/2.51.

⁶⁶ Idézet a jómagam által 1996 elején írt. „Aki a szelet nézi...” című kritikából, 13.

Nem érdemes minden vonatkozásban párhuzamot keresni a mai helyzettel – ez nekem sem célom. Csak az, hogy megmutassam: az ember Isten Szelleme nélkül is be tud rügni szellemileg, ezért csinján kell bánni a „részség” szóval.

Jaj Efraim részegei kevély koronájának és dicsőséges ékessége hervadó virágának, amely a **bortól megverték** kövér völgye fején van. Íme, egy erős és hatalmas [jó] az Úrtól, mint jégfergeteg, veszedelmes szélvész, mint özönlő erős vizeknek áradása: földhöz veri kezével azt!⁶⁷ Lábbal tapodtatik meg Efraim részegeinek kevély koronája, és úgy jár dicsőséges ékességének hervadó virága, amely a kövér völgynek fején van, mint a korai füge a gyümölcszedés előtt, amelyet mihelyt valaki meglát, alig veszi kezébe, lenyeli. Ama napon a Seregek Ura lesz ékes koronája és dicsőséges koszorúja népe maradékának, és ítéletnek lelke annak, aki az ítélőszékben ül, és erősség azoknak, akik visszanyomják a kapuig az ellenséget. De ezek is **tántorognak a bor miatt, és szédülnek a részegítő italtól: pap és próféta tántorog részegítő ital miatt, a bor elnyelte őket, szédülnek a részegítő ital miatt**, tántorognak a jövődőlátásban, és inognak az ítéletmondásban. Mert minden asztal telve undok okádással, úgyhogy hely sincs anélkül.

A „rettentő szavak tudósa”, Ésaías (28,1-8) nem kíméli a társadalom romlott vezető rétegét. Számunkra ebből elegendő azt észrevenni, hogy részségnek nevezi vallási-politikai kevélységüket és kicsapongásaikat. Nem is csoda, hogy Lemuel királyt anyja határozottan óvta a bortól, mondván, hogy az másra nem jó, csak hogy a bánatát elfeledje tőle az elnyomott (Péld 31,4-7). A bölcs Salamon maga is kipróbálta a bort, mert üresnek érezte az életét, de csak módjával, hogy rabja ne legyen (Préd 2,4). És az ítélete: ez is hiábavalóság. Ugyanő nagyon élethűen írja le az alkohol rabjává lett ember érzéseit: „Olyan leszel, mint aki fekszik a tenger közepében, és aki fekszik az árbocfának tetején. Ütöttek engem, nem fáj; vertek, nem éreztem! Mikor ébredek fel? Akkor folytatom, ismét megkeresem azt” (Péld 23,34-35).

A nép vakságát és a rá zúduló ítéletet nagyon érzékletesen ecseteli Isten Igéje az Ésa 29,9-12-ben:

Ámuljatok és bámuljatok, vakítsátok magatokat, és megvakultok! **Részegek, de nem bortól, tántorognak, de nem részegítő italtól.** Mert **rátok önté az Úr a mély álomnak szellemét, és bezárta szemeiteket**, a prófétákat, és fejeiteket, a nézőket befedezte. És lesz mind e látás néktek, mintegy bepecsételtetett írás beszédei, amelyet odaadnak egy írástudónak, mondván: „Olvasd, kérlek!”, és ő szól: „Nem tudom, mert bepecsételtetett”. És ha e levelet annak adják, aki nem tud írást, mondván: „Olvasd el, kérlek!”, ő így szól: „Nem tudok írást”.

Hála Istennek, már kevesen vannak, akik ezzel a messze hangzó isteni ítélettel próbálnak magukon segíteni, Marilyn Hickey bosszantóan rövidlátó tanácsára, aki a másodiknak kiemelt szavakat az „álmatlanság átkának” megtörésére gondolja hasznosnak⁶⁸. Így talán az is nyilvánvaló, hogy itt az Úrtól – és nem bortól – való, tehát **szellemi** részség nem az „Atya áldása”, hanem az Atya ítélete volt a hűtlen népen.

Ugyanez a veleje a Jer 13,12-14-nek:

Ilyen szókkal szólj azért nékik: Ezt mondja az Úr, Izraelnek Istene: **Minden tömlőt meg kell tölteni borral!** És azt mondják néked: Avagy nem tudjuk-e jól, hogy minden tömlőt borral kell megtölteni? Te pedig azt mondd nekik: Ezt mondja az Úr: Íme, betöltöm e földnek minden lakosát, és a királyokat, akik Dávid trónján ülnek, és a papokat, a prófétákat, és Jeruzsálemnek minden lakosát **részséggel**, és összeütöm őket, egyiket a másikhoz, az atyákat és a fiaikat együtt, azt mondja az Úr; nem kegyelmezek meg és nem kedvezek, és nem leszek irgalmas, hogy el ne veszítsem őket!

Ésaías így vádolja a rossz pásztorokat (56,11-12):

Ezek az ebek telhetetlenek, nem tudnak megelégedni ... mindnyájan a maguk útjára tértek, kiki nyeresége után, mind együtt! **Jertek, hadd hozzak bort, és igyunk részegítő italt!** és legyen a holnap olyan, mint a ma, nagy és dicső felettébb!

Akár a telhetetlen néma ebek, akár a mezei vadakat bosszúból rájuk uszító Úr szájából hangzott el az utolsó felszólítás, semmiképp nem a „szent részség” esetével van dolgunk.

⁶⁷ Tudniillik a koronát, virágkoszorút.

⁶⁸ Szabadulás a generációs átokból (Hit Gyülekezete, év nélkül), 162

Jaj annak, aki megitatja felebarátját, epédet kevervén belé, hogy **megrészegítsed** őt, hogy láthassad az ő szemérmüket! Gyalázzal tetsz meg dicsőség helyett; **igyal** te is és láttassék szemérmed, reád fordul az Úr jobbjának pohara és gyalázat borítja el dicsőségedet. (Hab 2,15-16)

Ismét egy negatív példa. Noé részegsége hasonlóképpen végződött: meztelenséggel, azaz megaláztatással. Végül hadd idézzem a részegség legkomorabb bibliai előfordulását:

Arany pohár volt Babilon az Úr kezében, amely megrészegíté az egész földet; nemzetek ittak az ő **borából**, azért bolondultak meg a nemzetek. (Jer 51,7. Ld. még Jel 17,2.)

A „részegség” prédikálóinak ezzel szemben nem a valódi bor kellemes ízéről vagy vidámító hatásáról kell bizonyítást összeeskábálniuk, mint arról az Ésa 55,1-2 vagy az Ének 5,1; 7,9 ír – hanem a részegségnek mint **tudati állapotnak** olyan bibliai előfordulását kell kimutatniuk, ami nem Isten ítéletét, hanem Isten áldását jelképezi. – De menthetetlen pusztulásra van ítélve az a nép, amelyhez így szól a korholás: „Ha valamely szélházi és csalárd így hazudozna: Prédikálok néked borról és részegítő italról – az volna e népnek prófétája.” (Mikeás 2,11)

A „részegség” kifejezés pozitív, szinte hivalkodó használata mögött tehát nem a Szentírás tanúsága, hanem a jelenlegi megnyilvánulásokhoz való görcsös ragaszkodás érdeke áll.⁶⁹ Nyilván Arnott sem mondhatná nyakra-főre, hogy az emberek a „Szent Szellemben áznak” és „pácolódnak” (61, 155, 270, 276), ha csak annyit próbálna kifacsarni a Bibliából, hogy lehetséges „örömmel a Szent Szellem uralma alá kerülni”. Mivel azonban el kell ismernie a „Szellemtől való részegség” bibliai igazolhatatlanságát, ingatag alapra épít, amikor mégis belőle fejleszti ki belső használatú zsargonját.

Öröm és nevetés

Itt a Hit Gyülekezetében előadott nevetséges bizonygatások (ld. a fejezet bírálatának elejét) helyett a pszichológiai gyógyító hatás kerül előtérbe (241), ami feltétlenül tartalmaz valami részgazságot. Való igaz, hogy „a vidám elme jó orvosságul szolgál, a szomorú lélek pedig megszárazítja a csontokat” (Péld 17,22). Az csupán a kérdés, hogy miféle örömről van itt szó. Bár a Példabeszédek könyvében nehéz olyasfajta szövegösszefüggést találni, mint a Római levélben, mégis bátran feltehetjük (az egész könyv erősen gyakorlati jellege miatt), hogy közönséges emberi örömről, s nem eksztázisról. A bölcs intelmek az élet ezer részletét veszik sorra, tanácsot adnak az emberekkel való kapcsolat és a társadalmi viselkedés sok területén. A szellemi élmények igen távol esnek a könyv céljától; úgy is lehet mondani, hogy a Törvényt váltják aprópénzre a szerzők. Tehát ha elismerem is az öröm gyógyító hatását, ezzel nem teszek engedményt Torontónak, amely az egészséget igyekszik a természetfeletti megtapasztalások világába helyezni.

Van egy másik félreértés, amit el kell oszlatnom. A Biblia igen sok helyen beszél a Szent Szellem örömről (pl. Ef 5,22; Lk 10,17; Rm 14,17; 1Pt 1,8). Magáról a szókapcsolatról sokaknak pavlovi reflexszel ugrik be az eksztázis, így ajánlatos volna átnézni a bibliai előfordulásokat, hogy vajon ott a szöveggörnyezet alátámasztja-e ezt az értelmezést. Ezzel

⁶⁹ Pálnak az a szava, hogy „ha azért bolondok vagyunk, (új ford: „révületbe estünk”) Istenért, ha eszesek vagyunk (új ford: „józanok vagyunk”), érettetek van az” (2Kor 5,13) – nem húzható rá Torontóra egy az egyben. Ugyan az „exesztészen” valóban azt jelenti: „önkívületbe jutottunk”, de maga Pál elmondja, miféle révület volt az övé: elragadtatott a harmadik égig (12,2) és csodás, elmondhatatlan beszédek hallott. Most pedig nem az eksztázis létjogosultságát kell bizonyítani, mert az vitán felül áll, hanem azt, hogy a „részegség” a keresztény istentisztelet rendszeres része. Pál pedig gyakorlati okokból még a Szellemtől ihletett nyelvekenskölést is fékezte.

nem kívánom a Szellem örömét természetes emberi örömeire korlátozni, de amellet kitarok, hogy ez a fajta öröm – külső megnyilvánulásait tekintve – nem feltétlenül eksztatikus.

A kézrátétel hatására való földre esés, ahogy a karizmatikus mozgalom kritikusai megjegyzik, valóságos hagyománnyá vált nálunk⁷⁰. Igaz, a Templomban a papok elestek (2Kron 5,14-15), és Jézus keresői is hanyattestek (Jn 18,5-6), de ez nem áldásosztó ajándék volt, hanem Isten nyilvános önkinyilatkoztatása, ilyenformán különbözött a mai gyakorlattól. Dániel és a Jelenések írója sem azért esett el, mert egy olyan áldásban részesültek, ami bármelyik korszakban az Isten népének rendszeresen járt ilyen formában.

A bibliai bizonyítás helyett tehát legfeljebb szemléltetésről lehet szó. Arnott ezt látván észérveket is keres: „Isten szemében ez alárendelést jelent részünkről: annak, hogy Ő Úr” (245) és „[az emberek azért esnek el,] mert nem bírnak állva maradni” (246). Bár ez csak spekuláció (mert hiszen a Bibliában nem szerepel a „letaglózás karizmája”), azért mégis megcáfolom, hogy a gyerekeket se vezessék félre vele. Ha az alárendelés kimutatása csak az elme kikapcsolásával lehetséges, akkor úgy látszik, elménkkel csak lázadni tudunk Isten ellen, és nem lehet megújítani sem (Ef 4,23). Hasonlít ez Derek Prince-nek ama bizonyításához, amit egy hagyományos karizmatikus tantételhez fűz („a Szent Szellem vételének szükségszerű külső jele a nyelveken szólás”): „Annak végső bizonyítékaként avagy pecsétjeként, hogy testrészeink Istennek való odaszánása teljessé lett, Isten Szelleme átveszi az uralmat még az emberek által megszelídíthetetlen testrészt, a nyelv fölött is, hogy azután természetfölötti módon, Isten dicsőségére használja azt.”⁷¹ – Ha így van, akkor a közönséges dicséret vagy prédikáció engedetlenség Isten iránt (mert nem nyelveken van mondva), és Pál, aki mások előtt inkább mondott volna öt tanító szót értelemmel, mint tízezer szót nyelveken (1Kor 14,19), egyenesen Isten ellen lázítja az olvasókat. Ez a nyilvánvaló botorság a következménye a kizárólagosságra törekvő karizmatikus (illetve torontói) gyakorlatnak. Hagyjuk hát meg Istennek azt a lehetőségét, hogy a mi szánkat úgy is használja az Ő bölcsességének kimondására, hogy közben mi is tudjuk, mit mondunk (pl. 1Pt 4,11), és tagjainkat úgy is mozgassa, hogy közben nem hanyatt fekszünk (pl. Rm 6,13).

Rázkódás

Itt Arnott fejest ugrik a tapasztalatokba, és rögtön előáll a torontói jelenségeket az isteni kényszerítés örve alatt dogmatizáló dörgedelmekekkel: „Ha például a kezembe adnék két szigeteletlen vezeték, és megkérnélek: »Tartsd jó szorosan, amíg a másik végét bedugom a konnektorba!« – alighanem megrázó élményben lenne részed, nem? Mit szólnál, ha akkor odajönne valaki, és ezt mondaná: »Nana, csak lassan a testtel! Nem kell annyira rázkódni! Lehet ezen uralkodni is! Lehet ezt csendesen is csinálni! Nem kell annyira felizgatni magadat!«” (249). – Kedves Arnott testvér! Ha te két **szigeteletlen** vezeték próbálnál benyomni a fali csatlakozóba, elsőként **téged** csapna meg a hálózati feszültség, így inkább hagyjuk ezt a kioktató modort. Pál apostol az ilyen „ellenállhatatlanul rázkódó” embereknek írt valami olyasmit, hogy „az Isten nem a zűrzavarnak, hanem a békességnek az Istene” (1Kor 14,33), és „a prófétaszellemek engednek a prófétáknak” (32). A vitát így zárja le: „Ha valaki azt hiszi, hogy ő próféta vagy szellemi ajándék részese⁷², vegye eszébe, hogy amit nektek

⁷⁰ MacArthur, 153.

⁷¹ A kereszténység hat alaptanítása II. 88

⁷² Új ford: „Szellemtől megragadott ember” – a görögben csak „pneumatikosz”, „szellemi ember”)

írok, az Úr rendeletei azok. Aki pedig tudatlan, legyen tudatlan” (Új ford: „Ha valaki ezt nem ismeri el, ne ismertessék el”) (37-38).

Vannak olyanok, akik engednek a nyomatékos isteni parancsnak, és **nem ismerik el** Arnottot. 1995 végén John Wimber rákényszerült, hogy a Vineyard Gyülekezetek Szövetségének nevében levegye a kezét Torontóról, mert egynémely dolgokat nem tudott helyeselni. Karizmatikus tájszólásban ez azt jelenti, hogy nem vállalja a felelősséget azért, ami ott történik. Bővebb tájékoztatás végett az olvasó figyelmébe ajánlom a Függelékot, ahol a levél eredeti angol szövege párhuzamos fordítással megtalálható.

Természetesen elismerem, hogy Isten jelenlétében az ember gyakran reszketni kezd féltében. De Arnottnak ez az ok nem elég: „Vajon miért remegett [Dániel]? Nem csupán azért, mert félt. Isten ereje volt rajta. Isten, akit mi szolgálunk, nagyon-nagyon erős Isten!” (251) – Ha szabad az Igét úgy magyarázni, hogy általánosságokat használunk fel bizonyítékként arra, ami nincs a szövegben, akkor hitünk a pápistáké alá fog zuhanni, ők ugyanis már kifelé másznak a maguk gödréből⁷³. Dániel reszketése közvetlen következménye volt annak, hogy **elgyöngült** Isten jelenlétében (10,11). A mai reszketés tényleg mintha Isten „erejét” mutatná az embereken, mert akiken erőt vesz, rendszerint igen heves mozdulatokat tesznek, hánytorgnak és vonaglanak – de mi köze ennek Dániel gyöngeségéhez? Vajon ő is toporzékkolt az angyal előtt?

A dolog inkább az ismeretlen eredetű, tehát gyanús késztetésekkel áll kapcsolatban. Arnott egyik beszámolója szerint egy szolgálótestvér nyilallást érzett a jobb karjában, és ezt a következőképpen élte meg: „Rájöttem, hogy egy döntés előtt állok. Vagy átadom magam Jézusnak és bízom benne, vagy ellene állok, és megmerevítem a karomat” (251). Ez az irracionális félelem ugyanígy behajszolhatta volna őt az ördög karjaiba is. Ő persze megmagyarázza, miért kezdett csapkodni a keze: Istentől kapott egy nagyobb szellemi kardot, mint az eddigi. Hasonlóan semmitmondó „prófécia” a földön fekvő Byron Mote pásztoré, aki „a földön fekvve karjaival hadonászott, lábai pedig úgy mozogtak, mintha menetelne” (283) – Ettől a szemlélőben inkább haldoklók végvonaglása ötlük fel, mint Krisztus jó vitézének küzdelme.

Egyéb különös manifesztációk

A cím után rögtön biankó csekket ír magának a szerző: „Isten azt mondja: »Ímé, újat cselekszem!« (Ésa 43,19)” Ebből azt hozza ki, hogy „alkalmanként előfordulnak korábban még soha nem tapasztalt manifesztációk is” (252). – Az idézett vers persze arról szól, hogy Isten „a pusztában utat szerez, és a kietlenben folyóvizeket” (19b), hogy „választott népének inni adjon” (20b). A „régii”, amiről már nem kell „emlékezni” (18), az Egyiptomból való kivonulás, a tanító zsolttárok gyakori témája (16-17, ld. 2Móz 15,1; Zsolt 78,13; 106,9; 114,3), amelyet a Babilonból való kijövetel szinte elhomályosít. Ez, és nem holmi padlón rángatózás az **új cselekedete** Istennek. Arnott eljárása hasonlít a pápisták azon álkulcsára, hogy „amit megkötsz a földön, a mennyekben is kötve lesz” (Mt 16,19), tehát „senki nem ítélezhet a pápa fölött”⁷⁴. Megpróbálja bebizonyítani, hogy az új hullám Istentől van, hogy aztán kedvére sorolhasson illatérző, rohangáló és magzatot repestető áldásokat. A parfümillat (253, Zsolt 45,9) példája találó, de az volna a füstszagé is (2Móz 19,18). A futkosást később tárgyalom, mert itt semmi indoklást nem fűz hozzá a szerző. A méhmagzat ugrádozása is biblikus (Lk 1,41.44), de mit keres a reflektorfényben?

⁷³ Ezt a Divino afflante spiritu című pápai körlevél (1943) jelzi, amely részben elfogadja a protestánsok által már jó ideje eredményesen alkalmazott írásmagyarázati módszereket, továbbá a történeti, kulturális, társadalmi és lélektani szempontokat.

⁷⁴ Ezt fejezi ki például az Unam Sanctam bulla 1302-ből, VIII. Bonifáctól, a Fekete Szörnytől.

Gyógyulások

Ezek eddig is a karizmatikus mozgalom gyümölcsei közé tartoztak, így legfeljebb bizonyító jelként lehetne őket felhozni. De Arnott, látva, hogy ellenfelei más irányból támadnak, a belső gyógyulást kezdi védelmezni (256). Felhossa Jézus szavát, aki „bekötözi a megtört szívűeket” (Ésa 61,1; Lk 4,18). Ez teljesen találó érv a kritikusok ellen, akik szerint a „kegyelem további beavatkozásai” azt jelentik, hogy Krisztus keresztje tökéletlen. Az viszont már durva melléfogás, hogy Jézus itt olyan eksztázisról vagy élményekről beszélt, amelyek a megszentelődést viszik véghez – mert hiszen az élmények nem adnak szentséget (pl. Korinthusban sem adtak). Az Úr általánosságban jellemezte így a maga szolgálatát, mint akit a Szellemmel fölkent az Atya arra, hogy a népet tanítsa, gyógyítsa és sebeiket bekötözze, tehát a belső gyógyulás legjobb mércéje az Úr egész szolgálata. Ebben pedig nem találkozunk olyan emberrel, aki szomorúságából úgy szabadult meg, hogy az Úr odament hozzá, Szellemmel a földre sújtotta, és hagyta, hogy ott feküdjön egy félóráig. Az egyetlen hasonló példában is a démon volt az, aki megszagatta és **földhöz vágta** a gyermeket (Lk 9,42) – az Úr pedig ellenkezőleg, **fölemelte** (Mk 9,27). Ezen el kellene gondolkodniuk azoknak, akik az elesést hajszolják.

Látomások

Saul-Pál példája nagy csábítást jelent Arnottnak, hogy a mára alkalmazza (262, ApCsel 9,3-6). A keresztényüldöző farizeus jogutódja természetesen egy „rendkívül buzgó vallásos személyként ismert férfi” lesz, aki a mai kritikusokhoz hasonlóan „törvénykező” is. Szinte látom magam előtt Sault, amint azért liheg bosszút az Isten gyülekezete ellen, mert ott nagy a ricsaj! – Aztán a híres, harmadik személyben el **nem** mondott látomásról esik szó (2Kor 12,2-5), aminek méltó párja Mahesh Chavdáé, aki viszont elmondta a magáét. Arnott feleségének mesészerű leírása a mennyről (265-269) azonban olyan hatásvadász, hogy kénytelen vagyok annak betudni, hogy még a karizmatikus mozgalomban is infláció van e téren: „A kirándulás a mennybe és vissza csaknem divatosnak – a »végső és legnagyobb élménynek« – számít azok számára, akik valami szokatlanra vágynak, és sokan mondják, hogy már megtették ezt az utat.”⁷⁵

Nem meglepő, hogy ez a látomás azóta „emberek ezreit bátorította” (269), hiszen kielégítette szenzációéhségüket. Percy Collett híres látomásai, amelyek gépelt példányokban keringtek egy ideje a Gyülekezet tagjai között, ugyanezért voltak olyan népszerűek: színes, beavatottságot sugárzó leírást adtak a mennyről. Az efféle látomásokkal csak az a baj, hogy a titkolódzó Pállal ellentétben az aprólékos részletezésben merülnek el; olyan hangulatot teremtenek, mintha az arany utcát, a mennyei esküvőt és lakomát, és az oda való bekényszerítést szó szerint kellene érteni, s nem jelképesen. Ennek nyomán a lényeges dolgok átadják a helyet a lényegteleneknek, hogy aztán a csodák álarcában bejöhessen az eretnokség is. Meg kell jegyezni azonban, hogy ez utóbbinak még csak szórványos jeleit látom, de nincs semmi kétségem afelől, hogy az utolsó idők antikrisztusai ugyanazt a hiszékenységet fogják meglovagolni, mint ma némely karizmatikus író, bár ez utóbbiak kétségkívül jóhiszeműen cselekszenek.

⁷⁵ MacArthur, 18.

11. A prófétikus oldal: állathangok, és ami ezzel kapcsolatos

Az állati megnyilvánulások az új hullám legmegbotránkoztatóbb jelenségei közé tartoznak. Arnott meg is tesz mindent, hogy kimagyarázza őket. Összehasonlításként felvázolom, hogy a Hit Gyülekezetében hogyan zajlott le a dolog elfogadtatása, azaz az új hullám első éve – amíg tudniillik az ellenzék sikertelenül elüldözni. Naplóm feljegyzéseire támaszkodom; a legtöbb idézetet saját fülemmel hallottam, kisebb részüket másoktól tudom.

1995. I.28. Németh Sándor kinn volt Amerikában, és a már ismert „szent nevetésen” kívül ugrándozást, huhogást, vijjogást és rohángálást látott. Megkérdezte a helyi pásztor ezekkel kapcsolatban, de az nem tudta őt arról biztosítani, hogy minden ilyen jelenség Istentől van. Ennek ellenére a dolog hamar átragadt a Gyülekezetre. „Isten nem ad követ.” – „Nem érdekelnek a kritikusok; ha minket betölt az Úr Szelleme, akkor még akár bömbölünk is, mint az oroszok, ugrálunk, mint a kenguruk, rohanunk, mint a lovak.” – „Vannak olyan teológusok, akik a Szentírásból emberi törvényeket vezetnek le, és a Szent Szellemre akarják ráhúzni őket.” – „Az Egyház zűrzavarral indult: a Szent Szellem olyan módon jött, mint sebesen zúgó szél zendülése.” – „A prófécia szerint azokat a pásztorokat, akik nem engedelmessé válnak a Szellem ezen új kiadásának, Isten félre fogja tenni.” A tipikus bizonyosságok: „Vissza tudtuk fizetni a tartozásainkat.” – „Amióta ez az ébredés megy, folyton szabadulok, és érzem, hogy egyre szabadabb leszek.”

1995. II.11. „Törekedjétek a prófétálásra. Prófétáljatok a széketeknek, az asztalotoknak. Ha nem engedelmessé válnak, dobjátok ki őket.” – „Most az újszövetségben élünk, tehát az Úr nem ad fenyegető próféciaikat. Nem engedem meg, hogy bárki negatív üzeneteket adjon át a pódiumról. Aki nem fogadja el az én szellemi látásomat a prófécia [előzetes] megítélésében, az lázadó. A lázadóktól pedig elfordul Isten.”⁷⁶ – „Isten azért beszélteti az

⁷⁶ 1992. X.2-án, egyéves keresztényként odamentem Németh Sándorhoz az összejövetel után, és elmondtam neki egy álmomat. Mintegy száz méter széles palánkvárat láttam, amelynek közepére kapurés volt vágva. Kétoldalt a palánkok mögötti állványzaton egy-egy deszkapallón szemmagasság fölött felhalmozott rózserakások tornyosultak. A kapu fölötti hídon pedig egy emelvény magasodott, rajta szintén rózserakás. Mindezt tisztán és színesen láttam, és a szívemben megszólalt egy hang: „Figyelj, mert ez a Gyülekezet.” Majd egy másik hangot hallottam fentről, amely így szólt: „Vessetek rá tüzet!” És mintha két harcos állt volna meg a vár két oldala fölött a levegőben, de csak a tüzes csóvákat láttam, amelyek ívben a farakásokra estek, azok meg lángra lobbantak. Hátráltam vagy ötven métert – ekkor meggyulladt a középső farakás is, és magasra csapó lánggal égett. Tovább hátráltam, de a látomás ekkor hirtelen eltűnt.

Németh Sándor végighallgatott, majd a körülötte álló presbiterek előtt azt mondta, hogy „a Biblia szerint a száraz fa elégetése ítéletet jelent”, és „ki vagy te, hogy a Gyülekezetet vádolod; azt a gyülekezetet, amelyben emberek százai imádkoznak azért, hogy neked jobban menjen a dolgod?” Rámtette a kezét, és imádkozott, hogy a „hamis kijelentés szelleme” kimenjen belőlem (és én is ugyanezt akartam, elvégre egy egyéves keresztény nem szokta pásztorát felülbírálni), de nem történt semmi, még egy apró köhögés sem. Ezután elmentem.

Tudni kell, hogy abban az időben kezdett a Gyülekezet erőteljesen politizálni a szószékről, és tagjait a konzervatív kormány ellen hangolta. Én arra gondoltam, hogy a prófécia beteljesedése valahol a politika tájékán keresendő (például leszerepel a választásokon az SZDSZ, és sok testvér elmegy), de most már úgy látom, hogy az üzenet az új hullámról szólt. Száraz fa lett a Hit Gyülekezete – és az egész karizmatikus mozgalom – a sok hamis tanítás (a bővülködés „evangéliuma”, a pozitív megvallás tana, Kenneth Hagin fonák krisztológiája, továbbá a szószéki politizálás, a zsidó nemzeti azonosság felmagasztalása) és az erkölcsök lazulása miatt. Isten tehát úgy határozott, hogy tüzet vet ránk (Ezékiel 15). Ez a tűz az ítélet és a megtisztítás tüze: aki megmarad, az olyan lesz, mint aki

embereket állatnyelven, hogy alázatosabbakká tegye őket.” – „Ez a dolog a tűzben való kereszttség, a túlhaladott karizmatikus tradíciók pelyvaként való megégetése.” – „Minden áldozat tűzzel sózódik meg.” – „Régebben én is mindig kukucskáltam, hogy a barátomnak is elfogadható-e, amit teszek. De abbahagytam, mert Isten nem akarja a ma elterjedt arisztokratikus kereszténységet.”

1995. II.17. „Isten nem oltja el a pislákoló gyertyabelet, ezért mérsékelni fogom a Szent Szellem megnyilvánulásait az összejöveteleken.” – Erre Németh Sándort egy álom vezette rá: „Mercédesszel száguldottam az úton, és az út szélén lassan haladó, illetve az útpadkán álló autókat mind összetörtem. Ezek azok a keresztények, akik mindent megvizsgálják, ami a Gyülekezetben történik.” – Nagy József evangélista kezdetben nem mert futni, de látott egy álmot, pontosan olyat, mint Péter a tisztátalan állatokról. A következő alkalommal úgy rohant, mintha puskából lőtték volna ki.

1995. IV.14. „Akik az Úrban bíznak, erejük megújul, futnak és nem lankadnak.” – A folytatás: „szárnyra kelnek, mint a saskeselyűk”, elsikkadt. „Aki nem fogadja el, ami most történik, az homályban van, ... azt Isten elveti, ... azt elszáradt fa.”

1995. V.6. Láttam egy hisztérikusan a levegőbe öklöző nőt, akiért éppen egy szolgálótestvér imádkozott kézzel. Tehát a vezetőség is észrevette, hogy az ilyen emberek segítségre szorulnak – annak ellenére, hogy a „Szentlélek uralma alatt” vannak. No de minden ima, amelytől a jelenségek csillapodnak, szükségképpen a Szent Szellem korlátozása – feltéve, hogy a jelenségeket a Szentlélek okozza.

1995. VI.5. Németh Sándor megveszekedett és alpári hangnemben ócsárolta az ellentábort, de az eddigi érveken kívül nem mondott semmi újat. Az idézeteket mellőzöm; egyszerűen méltatlanok egy keresztény vezetőhöz.

1995. VI.21. „A Szellem új kiadása olyan a Gyülekezetnek, mint József cifra ruhája. Irigyel is érte a többi felekezet. Mi pedig Istennek későn született kedvenc gyermeke vagyunk.” – Bővebb szöveggörnyezetben ugyanezt lásd az 1. „téveszménél.”

1995.VIII.22. Az új Exodusban csupa újhullámos cikk jelent meg, köztük Ruff Tiboré: „Senki sem uralkodhat a Szél felett.” Erre a következő év elején egy bírálattal válaszoltam: „Aki a szelet nézi, nem vet az, és aki a sűrű felleget nézi, nem arat.” – Eredmény: semmi.

1995. IX.9. „Ne várjátok, hogy mély tanításokat adjunk nektek. Most a Szentlélek azt akarja, hogy betöltekezzünk a kenetével.” – „A farizeusok értelmezik Jézust úgy, hogy mindig az egész Bibliát kell prédikálni. De Ő azt akarja, hogy azt hirdessük, amit a Szent Szellem éppen most mond a gyülekezeteknek.” – „Legyetek okos szüzek, menjetek el idejében az árusokhoz. Minden attól függ, hogy viszonyultok az árusokhoz.” – „Ha folyton a megszentelődésről prédikálnánk nektek, egy éven belül mindegyiktek önigazult, gőgös farizeus lenne, aki azt hiszi, hogy csak ő megy a mennybe.” – „Ne gyere azzal, hogy a keresztény jellemet kell fejleszteni. Nem hiszünk a jellemfejlődésben, csak a Szellem megújító erejében. Péter három évig volt Jézus mellett, mégis megtagadta. Bezzeg Pünkösöd után!” – „Sokan kifogásolják a testi megnyilvánulásokat. De mit is érne a kenet, ha nem terjedne ki a testünkre? Meg is van írva: »Kitöltök Szellememmel minden **testre**.«” – „Sokan attól félnek, hogy démonok vannak jelen az összejöveteleken, mert vannak, akik ugatnak és kukorékolnak. No de a démonokat eddig is ki tudtuk űzni, és ezután is kiűzzük őket.”⁷⁷ – „Az olajkutatók sem háborodnak fel, ha a megtalált forrás először vízzel és sárral fröcsköli be őket, mert az olajnak jobban örülnek. A forrás idővel ki fog tisztulni. Fogadjátok el, hogy ha valakit a Szentlélek eltalál, az fog belőle kijönni, ami benne van. Ha valaki nem teljesen tiszta szellemileg, akkor elképzelhető, hogy egy kicsit rángatózni fog.”⁷⁸

tűzön ment át (1Kor 3,15); mint az alig-alig megmenekült Jeruzsálem, amit az Ige „tűzből kiragadott paráznak” nevez (Zak 3,2b).

⁷⁷ Hogy ez milyen kevésbé igaz, látszik az ugatók nagy számából.

⁷⁸ Az ember már csak arra kíváncsi, hogy miért rángatózik a Gyülekezet már évek óta.

1995. IX.16. „Az Egyházban újjáépítés folyik. Aggeus próféta arról beszél, hogy a második templom dicsősége nagyobb lesz, mint az elsőé. Az első templom az ApCsel egyháza volt, de ennek a dicsőségén a Szent Szellem harmadik hulláma túl fog lépni, mert az egész világon elterjeszti Isten dicsőségét.” – „Nem fogom azt analizálni, hogy ezekben a jelenségekben mennyi a Szellem és mennyi a test.”

1995.XI.vége: A sportcsarnokbeli összejövetelen először Úrvacsora volt, és rá egy napra démonúzó alkalom. Ennyit a tisztaság igényéről.

1995. XII.3. Németh Sándorhoz eljutottak olyan értesülések, hogy a Gyülekezetből sok régi testvér átment bizonyos szabadegyházakba és a pünkösdieléhez. Rögtön kész volt a prédikáció azon gyülekezetek ellen, ahol „a papa a pásztor, fiai a diakónusok, sógorai a presbiterek, felesége a dicséretvezető.”⁷⁹ – „Ha jön hozzájuk öt ember, akkor elmegy tíz” – „Tőlünk is elmentek emberek, de jöttek a helyükre mások.”

1995. XII.13. John Wimber felbontotta a szervezeti kapcsolatot a torontói gyülekezettel⁸⁰. Minálunk ebben az időben Németh Sándor kirohanásai kezdtek veszíteni hevességükből, mert az ellenzék jórészt elment már más gyülekezetekbe.

Ezen összehasonlító bevezető után valóságos felüdülés Arnott magyarázatát olvasni, mert ő legalább megpróbál az Igénél maradni. Amikor először hallott oroszánüvöltésről, önkéntelenül leállította volna (273) ijedtében, de a tapasztalat visszatartotta ettől. Gideon Chiu, az „elkövető” ugyanis kivágta magát azzal, hogy „a kínai népet már évszázadok óta fogságban tartják a sárkány hazugságai”, ezért az Úr – mint Júda oroszánja – „eljött, hogy megszabadítsa népét”. Chiu az ő nevében üvöltözte: „Engedd el a népemet!” (274) – Erre csak a Jel 5,6-ot kell megnézni, ahonnan kiderül, hogy Júda oroszánja, akiről kevéssel azelőtt esett szó, nem más, mint egy megölt Bárány.

„Ritkán” ugyan, de megtörténik Torontóban, hogy ilyen állathangokat hallani, tehát nem lehetett szó nélkül hagyni a dolgot. Arnott azzal védekezik, hogy az üvöltő személyek legtöbbször hiteles keresztény vezetők, nem holmi tudatlan fanatikusok, és hogy ezek „a hangok leggyakrabban próféciák, látomások vagy kijelentések közepette hangzanak el” (275). Az elsőre azt lehet felelni, hogy éppen a saját soraikból jövő eltévelyítéstől óvta Pál apostol is az efézusi véneket (ApCsel 20,30), tehát ez az érv nem döntő (anélkül, hogy pl. Gideon Chiu pásztor bármivel vádolnom kellene). A másokra azonban hosszabban ki kell térnem.

Arnott ugyanis egy nagyobb rakomány részeként akarja az ordításokat és a négykézláb máskálást elfogadtatni az olvasóval, így gondosan meg kell vizsgálnom, feljöhet-e a zűrzavar a prófécia álarcában a fedélzetre. Először az Ámós 3,7-et („Semmit nem cselekszik az én Uram, az Úr, míg meg nem jelenti titkát az ő szolgáinak, a prófétáknak”) idézi, majd elég felületesen elemzi: „Ez egy olyan kijelentés, amely vagy igaz, vagy nem; és mivel mi hiszünk a Bibliában, abban is hinnünk kell, hogy igaz” (277). Ezt a verset és az általa sugárzott tekintélyt aztán az újszövetségi prófétálás ajándékára alkalmazza. Erről pedig tudja és mondja is: „leellenőrizzük, összevetjük az Igével.” Most eltekintek az ó- és az újszövetségi prófétálás közti különbségtől⁸¹, és arra a vitai fogásra összpontosítok, amit Arnott ezután vesz elő (277):

⁷⁹ Nem mintha Kenneth Haginénél más volna a helyzet.

⁸⁰ Lásd a Függelékét.

⁸¹ Azt lehetne itt Arnott szavai ellen vetni, hogy az utóbbi elsősorban építő, intő és vigasztaló szózatot jelent, s nem annyira a jövőbeli események elmondását, bár Agabus (ApCsel 11,28) példája mutatja, hogy ilyen is van.

De mi van, ha Isten arra indít valakit, hogy adjon is elő a próféciát – rendszeresen, hangeffektusokkal, minden [hozzá tartozó dologgal együtt]⁸² – a szavakon átadott üzenetet illusztrálandó? Sokkal valószínűbb, hogy az üzenet megragadná az embereket; aligha felejtenek el az összejövétel vége előtt!

Bizony, voltak ilyen jelképes próféta cselekedetek, amelyek közül a következő bekezdésekben Arnott fel is sorol néhányat: Ésaiás meztelenségét, az újszövetségből pedig Jézustól a kenyér megtörését és a fügefa megátkozását. Ha csak ennyi volna az üvöltözés, akkor kevesebb gondot okozna – no de nem minden állati megnyilvánulás gyömöszölhető be ide⁸³. Aztán a szerző a csataterék hangulatát idézi fel: „A kiáltás és a csatazaj a harci készülődés természetes velejárói” (280). – Igen, az erre való hivatkozással még azt is meg lehetne indokolni, hogy sokan véresre sebzik magukat az ilyen alkalmakon. Pál az ilyen végletes félremagyarázások ellen is adta a maga útmutatását az „ékes és jó rendről:” a próféciát ajánlotta, de ezek számát is korlátozta⁸⁴ (1Kor 14,29).

Ha az ordítás tényleg prófécia, akkor sem gyümölcsöző, ha két-három (azaz természet-szerűleg: „néhány”) ordításnál több hangzik el egy összejövételen. Még ha Bonnkét követjük, akkor sem ordíthatna egy ember mondjuk tízszer. „De hiszen késztetést érez!” – mondhatná bárki. Erre az 1Kor 14,32 felel: „a próféta szellemek engednek („üpotasszetai” – alávetik magukat) a prófétáknak.” Hogy Torontóban ez máshogy megy, azt mutatja, hogy az üvöltözés nem prófécia.

Az is tagadhatatlan, hogy a torontói összejöveteleken gyakoribb a pusztá ordítás, mint az értelmesen előadott üzenet, amit „hangeffektusként illusztrálhatna.” Ebből látszik, hogy Arnottnak elegendő az ordítás ténye; a hitetlenek pedig érik be azzal a magyarázattal, hogy „ilyenkor Isten felfegyverzi a keresztényeket a harcra.” No de ez a megoldás megcsúfolása magának az ajándéknak, mert micsoda prófétálás az, amit a hitetleneknek még külön el kell magyarázni? Pál a **valódi** próféciát éppen hogy közérthetőségére való tekintettel tekinti hasznosabbnak a nyelveken szólásnál.

Az oroszlanüvöltést Arnott konkrétan is megpróbálja megvédeni az Ámós 3,8-cal, amit most a megelőző versekkel együtt idézek (3,3-8):

Vajon járnak-e ketten együtt, ha nem egyeztek meg egymással?
Ordít-e az oroszlan az erdőben, ha nincs mit ragadoznia?
Hallatja-e hangját barlangjából a kölyök-oroszlan, ha semmit sem fogott?

⁸² E szerkezet a fordítót dicséri. Az angolban érthető a halmaznak ilyen módon való kifejezése, de a magyarban nem.

⁸³ Ellenpéldáim felsorolását akkorra halasztom, amikor majd végzek Arnott minden magyarázási kísérletével (287), nehogy egyik érve ellen hadakozva a többit figyelmen kívül hagyjam.

⁸⁴ Érdekes, a karizmatikus tanítók még itt is kibúvókat keresnek. Reinhard Bonnke például azon értelmezés mellett kardoskodik, miszerint „**egy** beszélő egy istentiszteleten legfeljebb **kétszer vagy háromszor** szóljon. Tudta, hogy egyesek hajlamosak leuralni az egész összejövételt” (A Szellem erejével, 238). – Nem erről volt szó, mert a párhuzamos versben, ahol a nyelveken szólást korlátozza ugyanígy, azt mondja: „Ha valaki nyelveken szól, kettő vagy legfeljebb három legyen, mégpedig egymás után, és egy magyarázza meg” (27). Egy ember, ha „egymás után” háromszor szól, akkor az nem három üzenet, hanem egy, így tehát elveszne a szabályozás értelme. Mellesleg a görögben „düo” és „treisz” szerepel, ezek pedig tőszámnevek – szorzószámnevek: „disz”, illetve „trisz.” (Varga Zsigmond: Bibliai görög olvasó- és gyakorlókönyv, Kálvin Kiadó, 1995. 187. o.) Ezt kell alapul venni, nem azokat az általános kijelentéseket, hogy „ha mindnyájan prófétálnak, és bemegy egy hitetlen” (24) és „szeretném, ha mindnyájan prófétálnátok” (5). Ha meg mindenki tényleg prófétálna, akkor az egész Test szem volna, és nem volna hallás (12,17).

Törbe esik-e a madár a földön, ha nincs tör vetve neki?
Felpattan-e a tőr a földről, ha fogni nem fogott?
Ha megharsan a kürt a városban, nem riad-e meg a nép?
Vajon lehet-e baj a városban, amit nem az Úr szerezne?
Mert semmit sem cselekszik az én Uram, az Úr, míg meg nem jelenti titkát az ő szolgálóinak, a prófétáknak.
Ordít az oroszlán: ki ne rettegne?
Az én Uram, az Úr szólt: ki ne prófétálna?

Jellegzetes hasonlathalmozás ez, ahol mindennek kötött helye van: a mondatok egyik fele az ok, a másik fele a szükséges vagy lehetséges okozat. Ketten megegyeztek, ezért együtt járnak. Ragadoz az oroszlán, ezért ordít. A csapda madarat fogott, ezért felpattan. Felharsan a kürt, ettől megriad a nép. Szól az Úr, ezért a próféta se maradhat néma. Nagyon egyszerű ez a prófétai stíluseszköz. Szó sincs benne a hasonlatok közti egyedi összefüggésről: közülük bármelyik kettőnek egy érintkezési pontja van, és ez az, ami az összeset csillagszerűen összeköti: 1. hogy valami történt, és 2. amit ez okoz. Az ókori keleti gondolkodásmód az efféle elméleti állításokat szívesen öltöztette képekbe és hasonlatokba. Arnott magyarázata azonban így hangzik: „Ámós Isten Beszédét – és a próféták szavait – **közvetlenül** az oroszlán üvöltéséhez hasonlítja” (281). – Ha ez így van, akkor Isten Beszédét (és a próféták szavait) „közvetlenül” a **madár** törbe eséséhez és a **város**beli szerencsétlenséghez lehet hasonlítani. Torontó számára ez a párhuzam nem volna éppen hízeltő.

Byron Mote pásztor tapasztalataiból is csak azokat a dolgokat emelem ki, amelyek konkrét azonosítást vagy hasonlítást tartalmaznak. – „Az oroszlánüvöltés nem más, mint népem kiáltása az elveszett lelkekért.” – „Amíg az egyházam nem imádkozik olyan tüzrel és olyan tisztasággal, hogy az én fülemben úgy hasson, mint az oroszlán üvöltése, nem fogják meglátni az aratást” (283). – Erre csak az egyébként nem túl igeű Kenneth Hagint tudom idézni, aki ezt a „testi cselekedetet” a maga őszintén nyers modorában bírálta⁸⁵: „Ha Isten azért hallgatna meg, mert hangosan kiáltozol, akkor inkább a mikrofont kellene elvenned; akkor hangosabb lenne, és azt már biztosan meghallaná.”

„A Szent Szellem mostani munkája megfelel annak, hogy az Úr udvarol az egyháznak. Ezt követően az egyház szellemi értelemben »terhes« lesz: hatalmas terhet fog hordozni az elveszettekért.” „Ezt követően az egyház imádkozni fog, ami a szülési fájdalmaknak felel meg, hogy a lelkek aratását a világra hozza” (284). – Bár Arnottnak „nagyon tetszett a látomás”, szerintem csak mondvacsinált allegorizálás az egész. Vajon az Úr miért nem „udvarolt” ugyanígy az ősegyháznak? Vajon az apostolok miért nem hordoztak legalább ugyanekkora terhet, tekintve, hogy soha nem ordítottak oroszlánként?

Arnott szerint Byron látomása „ahelyett, hogy valami fura epizóddá, vagy éppen »mellékvágánnyá« lett volna, mindenki pontosan megértette a történeteket” (285). Sajnos ha ez igaz is, Magyarországra a „pontos megértés” nem érkezett még meg. Viháncoló és csápoló emberek vannak, látni támolygást és négykézláb mászkálást, de hogy miféle ébredést prófétálnak ezek a dolgok, nem tudni. Talán a Jeremiás 51,38-39 idevág; kár, hogy a kegyetlen és parázna Babilon fölötti ítéletről szól:

Együtt **ordítanak, mint az oroszlánok**, harsognak, mint az oroszlánkölykök. Az ő kedvüknek idején (új ford: „mikor felhevülnek”) készítik nekik lakomát, és **megrészegetem** őket, hogy vigadjanak, és örökkévaló álmodjanak, és fel ne serkenjenek, azt mondja az Úr.

⁸⁵ A bibliai hit (Hit Gyülekezete, 1990), 58

Jobb esetben a támolygó és bömbölő egyháztagok a világra váró szenvedéseket mutatják be „prófétai cselekedeteikkel.” A rosszabb eset az, hogy komolyan elhiszik, hogy az Istentől készített lakoma **nekik** van szánva, és **áldást** jelent. Erre jobb nem is gondolni; de ha az álom⁸⁶ az általam adott értelmezéssel együtt igaz, akkor ez a helyzet.

A következő példa egy kezdetben „kissé gyanakvó” emberé, aki aztán megtapasztalta „Isten erejét”, de „lemaradt az áldásról a túlzott óvatosság következtében” (286):

Hamarosan négykézláb találtam magamat, és oroszánokról szóló látomások villantak át a fejemem. Egy adott pillanatban határozottan éreztem, a Szent Szellem azt akarja, hogy üvöltsek. Először ellene álltam, s azt gondoltam, jó volna megpróbálni a szellemeket. Azt hiszem, túl sokáig foglalkoztam ezzel, mert hamarosan rádöbbsentem, hogy üvöltenem kellett volna, de engedetlen voltam.

A helyzet igen aggasztó: John Moore a Biblia intését (1Jn 4,1) félredobja egy megtapasztalás nyomán.⁸⁷ Vajon hová vezetne, ha minden keresztény ennyire kevésbé vizsgálná meg a szellemeket? Lelki katasztrófákhoz, mégpedig igen gyorsan. Csak remélni tudom, hogy Arnottnak ez az állásfoglalása pusztán az alkalom szülte balfogás, és sohasem lesz belőle hivatalos program.

Ez azonban kétségesnek tűnik az olyan ellentmondást nem tűrő félreértelmességek láttán, mint hogy „az Úr ordít, mint az oroszán, a gyermekek pedig köréje gyülekeznek (Hós 11,10). Amikor ezt halljuk, mi, az Ő gyermekei, megengedhetjük-e magunknak, hogy túlzott óvatosságból fakadóan lemaradjunk az áldásról?” (287). – Az idézett hely így szól: „Az Urat fogják követni. Ordít, mint az oroszán; ha ő ordít, **remegve** gyűlnek össze fiak napnyugat felől. **Rettegve** jönnek elő, mint a madár, Egyiptomból, és mint a galamb, Asszíriának földjéből; és letelepítem őket házaikba, ezt mondja az Úr!” A szöveggörnyezet láttán nehéz más magyarázatot találni, mint hogy az ordítással az Úr jelt ad népének, az pedig felriasztott madárként szárnyal haza, a száműzetés helyéről az ígéret földjére. Persze jobb volna Torontó szempontjából, ha a fiak is oroszánként üvöltöznének, de a szöveg nem mond ilyet. Arnott ezért megcsönkítja az idézetet, úgyhogy már ki sem derül belőle, miről szólt eredetileg.

⁸⁶ Lásd e fejezet bírálatát az 1995. II.11-ei jegyzetnél.

⁸⁷ Arnott egyébként másutt is mindent megtesz, hogy a szellemek megvizsgálását a Szent Szellemet megbántó eszmének fesse le: „Amikor ehhez hasonló dolgok kezdtek történni a gyülekezetünkben, óriási **kísértést** éreztünk, hogy »rendben tartjuk a dolgokat«” (114). – „Ha a Szent Szellem egyszerű, alázatos, ugyanakkor nagyon erőteljes beavatkozásai megbotránkoztatnak minket, és mindig találunk valami jó, logikus **ürügyet** arra, hogy visszaállítsuk »a rendet« – egykettőre nem is lesz miért aggódnunk” (136). „Rájöttem, hogy egy döntés előtt állok. Vagy átadom magam Jézusnak és bízom benne, vagy **ellene állok**, és megmervítem a karomat” (251).

Kenneth Hagin „A kenet megértése” című könyvében arról ír: az Úr arra vezette, hogy egy gyógyulni vágyó gyomordaganatos vágjon hasba. Ő szabódott, de észre kellett vennie, hogy „ha az ember vitatkozik, a fölkenetés eltávozik tőle, mint valami madár, és elszáll, miután a vállán ült” (Understanding the Anointing 114-115, idézi: MacArthur, 160). – Ez kész út a Biblia lebecsülése előtt, bár elméletben Hagin hirdeti a Szentírás mindenek fölötti tekintélyét.

Oroszlán, ökör, ember és sas

Arnott megpróbál kicsusszanni ama kényelmetlen kifogás alól, hogy „mivel Isten a maga képére teremtette az embert, állati hangokat kiadni lealacsonyító; ezért lehetetlen, hogy a Szent Szellem legyen az ilyen jelenségek mögött” (287). Azt hozza fel, hogy „Isten szemében nem tűnt lealacsonyítónak, hogy önmagát bizonyos jellemvonásokat szimbolizáló állatokkal írja le.” Utal arra, hogy Jézus az Isten Báránya, a júdabeli Oroszlán, sőt „a mennyei trónteremben is állatokkal találkozunk...”

Hosszú kitérő után e következtetésre jut: „Nem lehet véletlen egybeesés, hogy mostanában több ember viselkedik prófétikus módon oroszlánként, ökörként, sasként vagy éppen harcosként” (289). Szerinte ugyanis „a legtöbb teológus egyetért abban, hogy ez a ... négy élőlény Jézus szolgálatának négy aspektusát is megjeleníti⁸⁸.” A „prófétikus” jelzöt abból vezeti le, hogy „ezek az élőlények tele vannak szemekkel” (288).

Az igazolás mindkét lábára sántít. Először is, talán Torontóban igaz, hogy nagy a hangsúly e négy állaton, de amit itthon láttam, az inkább a kutya (Péld 16,11), a részeg ember (Péld 23,29-35), a menekülő harcos (Ésa 22,3), és a hétalvó (Péld 6,9-11) osztályába sorolható: az ugatás és a tántorgás tömegjelenség, rohangálás is van bőven, aminek a vége rendszerint tompa kábulat. Nehezebb besorolni a hisztérikus csapkodást (5Móz 32,15), a pörgést (Ésa 28,7), a kecses táncot (2Móz 32,6 – új ford: „mulatozni”), amelyek nők esetén gyakran botrányt eredményeznek⁸⁹ (Ez 23,29).

Másodszor pedig: bár az Úr bemutatta a maga hatalmát állatokon is (lehetne még említeni az oroszlánt, a hollót, a zergét, a szarvast, a vadszamarat, a bölényt, a struccot, a lovat, a behemótot és a leviatánt – Jób 39-41, hogy csak egy könyvből merítsek), mindazonáltal megtiltotta, hogy Őt ilyen formában ábrázolják (2Móz 20,4). A rézkígyót is szét kellett törni, mert bálványimádásra adott alkalmat (2Kir 18,4). Jó oka volt tehát annak, hogy Isten ne ábrázoltassék állat képében: nem elsősorban azért, mert Rá nézve megalázó, hanem mert félrevezető. Ezenfelül pedig igenis megalázó az **ember** számára, ha állat módjára kell járnia és viselkednie – erre elegendő bizonyíték az önhitt Nabukodonozor király büntetése (Dán 4).

Természetesen nem tagadom, hogy Isten – a próféciaik színes stílusában – gyakorta hasonlította önmagát látható lényekhez: karját feltűrő harcoshoz (Ésa 52,10), szőlőtaposóhoz (Ésa 63,3), férjhez (Ez 16,8), szőlősgazdához (Ésa 5,1.7), fazekashoz (Jer 18,6), oroszlánhoz (Ésa 31,3), anyamadárhoz (Zsolt 91,4). Urunk példázatai is tele vannak ilyen hasonlatokkal: szántóvető (Mt 13,24), pásztor (Mt 25,32), szőlőtő (Jn 15,1), ajtó (Jn 10,7). Az apostoli ígértetésben is előfordulnak képes kifejezések: szegletkő (Ef 2,20), szolga (Fil 2,7), fej (Fil 2,19). Ezen hasonlatok azonban soha nem álltak egymagukban: az, aki átadta, meg is magyarázta őket. Ma pedig nem ez a helyzet.

Arnott eszményi képet fest arról, ami történik, mintha minden jelenség prófétai jellege világos volna a szemlélők előtt: „Ahelyett, hogy valami fura epizóddá, vagy éppen »mellékvágánnyá« lett volna, mindenki pontosan megértette a történeteket” (285) és „Előfordul, hogy a test furcsa, sőt groteszk működésekkel reagál, miközben Isten csodálatos, szuverén, sőt egyenesen prófétikus munkát végez az illető személyben” (220). De hogy maga sem bízik e magyarázat egyetemes érvényében, jól mutatják figyelmeztetései: „Nem helyes, ha túlságosan sokat

⁸⁸ Nem tudom, Torontóban tudnak-e repülni, de nehéz lehet úgy eljátszani a fészken ülő sast, hogy felismerhető legyen.

⁸⁹ Saját szememmel láttam olyan eseteket, amikor a „Szent Szellem” pörgésre illetve táncikálásra készítetett egy-egy fiatal nőt, majd „letaglózta” őket, hogy térdük fölfedeztetett (1995. II.11, V.6.).

foglalkozunk magukkal a manifesztációkkal” (220), „Megérte alávetni magam a furcsa manifesztációknak és jelenségeknek. Ugyanis nem ez a legfontosabb” (231), és „Azért imádkozunk, hogy az emberek ne akadjanak fenn a manifesztációkon és a jelenségeken” (234).

Hogyan van tehát? Egyszer azzal védelmezi a rángatózást, hogy prófétai jel, aztán arra figyelmeztet minket, hogy ne nézzük oly meredten. No de micsoda prófécia az, amit csak úgy lehet megérteni, hogy közben a fejünket elfordítjuk és a fülünket is bedugjuk? Arnott megint kétfrontos harcba bonyolódott, és érvei egymást rontották le. Vagy prófécia a dolog, és akkor nézni kell és megérteni, vagy pedig személyre szóló eksztázis, de ekkor nem szabad úgy mentegetni, mintha prófécia volna.

Prófeciák Isten eljövendő haragjáról

„Isten nagyon mérges a világ mostani állapota miatt” (293), ezért van az, hogy „egyre inkább harcokként lép fel.” Eszem ágában sincs vitatni, hogy „a sok éhező gyermek, az anyátlan- apátlan tinédzserek, a hajléktalanok” és mások nyomorúsága valóban az égre kiált, és hogy Isten nem nézi ezt tétlenül. De ha a jelenségeket nézzük, a düh nem feltétlenül utal Istenre. Látja ezt Arnott is: „Korábban már beszéltünk róla, milyen kritériumok alapján lehet eldönteni, hogy valami Istentől van-e” (293). Igen, a Biblia, az egyháztörténet és a gyümölcsök (111) alapján. Csakhogy kiderült ám, hogy a Szentírás csak negatív szűrő⁹⁰, az egyháztörténetben pedig „egy mozgalomnak mindig a központi vonulatát kell megvizsgálni” (102). A gyümölcsök meg igen vegyesek, mint azt a Hit Gyülekezetében bekövetkezett szükségtelen szakadás is bizonyítja.

Azért is mondva csinált ez a mostani magyarázat, mert az Egyháznak nem a kívülvalók ellen kell harsognia (1Kor 5,12); hanem pusztá léte (só és világosság – Mt 5,13-16) révén hat a világra. A pápa jelenleg az emberi jogok és a természeti törvény nagy harcosa, de nem veszi észre, hogy feddéseit elsősorban saját nyájához kellene intéznie, és a világ ekkor meglátná, ami belőle hiányzik. Hasonlóan, Arnott is olyan erkölcsöt kér számon a világtól, amit az soha nem volt képes felmutatni. A gyengéket és a kiszolgáltatottakat mindig is elnyomták, a törvényen minden időben megtalálták a kiskapukat, és rendszerint a nagy rablók voltak azok, akik szemforgató módon hóhérekre juttatták a kis csibészeket. Ezellen az Egyháznak nincs mit tennie, csak saját magában felmutatni az ellenkező oldalt:

Az ősegyházi igehirdetők a pogány társadalmat és az egyházat szembeállították egymással: a pogányság kiüttlanságát hosszú listában állították szembe a Szentlélek erejében való étellel⁹¹ (pl. Kol 3,8-14).

De hogy milyen lapos „prófeciákra” képes a torontóizmus, mutatja Carole Baerg magyarázata a kukorékolásra: „Hamarosan új nap virrad” (295). Arnott szerint ez azt bizonyítja, hogy „Isten nagyon kreatívan és mégis olyan egyszerűen cselekszik.” – Ilyeneket én is tudnék mondani: huhogás – Babilon romjain baglyok fognak lakni (Ésa 13,21); vijjogás – „ahol a test, oda gyűlnek a saskeselyűk” (Lk 17,37); csápolás – „a folyóvizek tapsoljanak” (Zsolt 98,8); ugrálás – „ugrándoznak, mint a hizlalt tulkok” (Mal 4,2); bégetés – „Az Úr az én pásztorom” (Zsolt 23,1) és így tovább. A Biblia igen vastag könyv: szinte mindenre lehet példát találni benne. De a torontói magyarázatokról lerí az utólagosság, a fűhöz-fához kapkodás.

⁹⁰ „Isten nem azzal a céllal adta a Bibliát, hogy abban minden egyes valaha végrehajtandó cselekedetét leírja” (95), és „Igazából Isten jellemét, szokásait kell megragadnunk” (96).

⁹¹ Lohfink, 126.

Ez persze nem zárja ki, hogy Arnott ismét a megfélemlítés fegyveréhez nyúljon: „Napjainkban egyre erősödik Jézus felszólítása, hogy »együk az Ő testét« és »igyük az Ő véréét«, hogy részesüljünk a valóságos Jézusból, megismerjük Országát és szeretetét ... Ha ez vagy az általam közölt beszámolóik némelyike megbotránkoztat téged, az is lehet, hogy Isten ezt szándékosan tervezte így” (295). – Arnott megint hozzáférceli a torontói felfogást az Úr rendeletéhez, és elvárja, hogy ezen az alapon szavát királyi parancsként fogadjuk. Még az eleve elrendelést is idekeveri a nagyobb hatás kedvéért, ami pásztori szempontból nem a legszerencsésebb dolog.⁹²

Isten megbotránkoztatja az elmét, hogy a szív indulatai napvilágra jöjjenek

John Wimbernek ez a tanítása abban áll, hogy „a harag egyfajta ablak a szívünkön”, és „ha eláruljuk, milyen dolgokat vagyunk hajlamosak túlreagálni, ezzel azokat a legmélyebb problémáinkat vagy sérüléseinket tárjuk fel, melyeknek leginkább kezelésre van szükségük” (296). – Mindez általánosságban igaz, de az a baj vele, hogy a segítségével **minden** felháborodást lelki sérülés következményének lehet minősíteni, Abdiás és Náhúm próféta haragjától egészen Pál apostol Péternek tett szemrehányásáig, így a keresztény intés minden értelmét elveszti. Lehet, hogy Torontónak éppen ez a távlati célja, hiszen Arnott szerint „aránytalanul sok kritika éri a különös manifesztációkat és az állathangokat” (297). És bár „ugyanazokra a kifogásokra, amelyeket a mai kritikusok emelnek, csodálatosan ráillenek Jonathan Edwards kétszázötven évvel ezelőtt adott válaszai” (371), úgy látszik, hogy ez csak akkor igaz, ha Torontó védelmezője mindent egy hamis sémában szemlél, mint Ruff Tibor is:

Régi megállapítás, hogy szabad országokban a jogrend azt határozza meg, amit nem szabad tenni – s amit a törvény nem tilt, azt mind szabad. Ezzel szemben a diktatorikus államban azt határozzák meg, amit szabad cselekedni, s amiről a törvény nem tesz említést, az mind tilos. **Döntő kérdés**, hogy e két szemléletmód közül melyiket „látjuk bele” a Szentírásba. Az én véleményem szerint amit a Szentírás nem tilt, azt szabad megtenni – és nem fordítva: hogy tudniillik amiről nem beszél, az mind tilos.⁹³

Ez a kezdetleges válaszút (mivel minden más megoldást befeketít, hogy a magáét elfogadtassa) lerántja azt a tetszetős álcát, ami mögé a torontóisták rendszerint elbújnak, amikor a Bibliával való megítélésről esik szó: hogy tudniillik „Isten jellemét, szokásait kell megragadnunk” (96). Hogy is volna ez lehetséges, ha minden alkalommal, amikor egy adott kérdés igei vagy igeellenes volta felmerül, a villámgyors válasz ez: „Isten nem azzal a céllal adta a Bibliát, hogy abban minden egyes valaha végrehajtandó cselekedetét leírja” (95). Nem marad más támpont, mint a tapasztalat, ez az álruhás karizmatikus hagyomány.

⁹² Kálvin, akinél az apostoloktól fogva senki nem beszélt nyíltabban Isten örök tervéről és a gonoszok megkeményítéséről, szem előtt tartotta a pásztori vonatkozásokat is: [Ágoston] „emlékeztet bennünket arra, hogy ami igaz, azt szépen lehet hirdetni is. Ha valaki így szólna **a néphez**: »ha nem hisztek, ez azért van, mert Istentől kárhozatra vagytok szánva«, az ilyen ember nemcsak a gyávaságot melengeti, hanem még a gonoszságot is megerősíti. Ha pedig véleményét a jövőre is kiterjeszti, hogy tudniillik akik hallják az Igét, ezután sem fognak hinni, mert ők [el]vetettek – az ilyesmi inkább átkozódás lenne és nem templomi prédikáció. Ezért ajánlja Ágoston, hogy az ilyen ostoba tanítókat, szerencsétlen és baljós prófétákat el kell kergetni az egyházból.” – Inst. III. xxiii. 14, Szabó Piroska fordítása. – Egyedül az Úrnak volt szabad így tanítania (Jn 6,44 stb), de már az Ószövetség is kimondta, hogy a zsidók meg lesznek keményítve.

⁹³ Új Exodus VII/2. 54

Zárszó

Arnott könyvének harmadik része nem érvelő jellegű, inkább általános tanácsokat és beszámolókat tartalmaz. A 12. fejezet („Becsüljük meg a kenetet”) méltánylandóan tárgyilagos, mert a lehetséges visszaélésekre figyelmezteti a mozgalom követőit. A következő („Erőszakosoké az Isten Országá”) azonban már belterjes zsargonba fullad: „**Lépj ki az Ő erejében**”, „Istentől kérd a válaszokat, majd **fuss velük**.” A 14. fejezet az Úr megváltó haláláról szól (339-347, azaz kilenc oldal a 380 oldalas könyvben), az utolsóban pedig áttekintés olvasható a torontói jelenségek földrajzi elterjedéséről. Ezek olyan témák, amiknél nincs mit bírálni – ehelyett összefoglaló véleményemet Arnott könyvéről. A vizsgálat végeztével már megengedem magamnak az élesebb hangvételt is.

Ugyan az elején bejelentette, hogy „az itt leírtak tudatosan inkább a szívnek, mint a fejnek szólnak” (11), és bevallotta, hogy nem tudja minden kérdésre a választ, Arnott mégis figyelemreméltó erőfeszítéseket tesz, hogy a torontói tünetcsoportot elfogadhatóvá és igeivé kendőzze. Többre (például szigorú és cáfolhatatlan bibliai bizonyításra) nem is gondolhat, mert az teljesen lehetetlen – ezt mutatja a Hit Gyülekezetében történt szakadás, amelynek során nem a vitavesztés okozta kétségbeesés, hanem az undor sodorta el a régebbi testvérek tekintélyes részét. Magam is látom, hogy szinte kicserélődött a Gyülekezet – éppen ezért pásztori szempontból is nagy annak a szüksége, hogy tiszta, hamisítatlan tejet (1Pt 2,2) adjunk nekik.

Az új hullám teológiai hitelességével kapcsolatban csak áttételesen tudok ítéletet mondani. Nem mintha a Szent Szellem káromlásától tartanék⁹⁴, hanem mert nem találok nyilvánvaló és tagadhatatlan eretnokséget a mozgalomban; azaz a torontói jelenségeket csak üresnek és zavart keltőnek látom, de egyetemesen ördögi eredetűnek nem. Viszont nem lehet Istentől az a bibliafacsgatás, amit Arnott a könyvben művel, és amely beárnyékolja az egész „megújulást” is. Nem hiszem, hogy a Szent Szellem olyan kevésbé tudja forgatni az Ő kardját, az Igét, hogy Ő volna a könyvben hemzsegő szálnalmas félremagyarázások szerzője. Áttételes ítéletem pedig a következő: Arnott csak tovább tompította olvasói igeérzékenységét a könyvében nagy hangon elharsogott félremagyarázásokkal, így akaratlanul is közelebb sodorta a karizmatikus keresztényeket a majdani antikrisztusi csalás elfogadásához. Beállította olvasóit egy igeileg nem igazolható irányba, és vakká tette őket több bibliai igazságra: az Atya szeretetének Krisztus-központúságára, Isten Igéjének egységes voltára és a Szent Szellem közösségépítő munkájára.

Derek Prince írja a bővülő életről szóló tanulmányában: „Vannak emberek, akik szándékosan kihasználják Isten népét, hogy pénzt szerezzenek, és nincs a világon még egy könnyebben kihasználható embercsoport, mint az amerikai keresztények.”⁹⁵ Ma még csak pénzt követel a hamis vallás. Később már rabokat és emberi lelkeket is (Jel 19,13). Adja Isten, hogy Torontó ne legyen ebben segítségére azáltal, hogy eltompítja a füleket a maga értelemellenes és misztikus tanításával! Ehhez azonban arra van szükség, hogy a fanatizmust szemünkre hányó kritikát ne előregyártott válaszokkal intézzük el⁹⁶, hanem merjük

⁹⁴ Ez ugyanis, mint a 181. oldalhoz kapcsolódóan megmutattam, egyenértékű a konok megátalkodottsággal és a hitehagyással. Én pedig soha nem tagadtam meg Krisztust.

⁹⁵ Derek Prince: Válogatott tanulmányok, Hit Gyülekezete, 1991. 257.

⁹⁶ A Jonathan Edwardstól idézett egyetlen érv (a „klasszikus válasz” – 101) annyira harmatgyenge, hogy nem tudok más következtetést levonni, mint hogy a többi válasza is ehhez hasonló üres kifogás.

alkalmazni az 1Kor 14-et a maga valóságában. Bibliai látásmód nélkül nem jön Isten áldása, csak zűrzavar, megtévedés, túlzások és csömör. Ez az egészséges szempont azonban teljességgel hiányzik Arnott könyvéből, hiába erősítgeti az ellenkezőt több híres vezető a hátoldalon.

Arnott legnagyobb hibája ugyanaz, amiben az egész karizmatikus mozgalmat el lehet marasztalni: annyira az egyénre koncentrálni, hogy az Egyház megszűnik közösség lenni számára. „Az Atya ennyire szeretett minket, ennyire szeretett *engem*, ennyire szeretett *téged!*” (33) – „Jézus szerelemben akar élni **veled.**” (28) – „A Szent Szellem **érted** van.” (63) Ez okozza, hogy Arnott annyira süket az ékes, szép rend parancsára – mert pásztor létére nem fogja fel, hogy **egymást** kell építeni, nem pedig magunkat. Másrészt abban a tényben, hogy Jézusról mint megfeszítettről az egész könyvben alig ejt szót (és ott is inkább azt hangsúlyozza, hogy az ő vére „a mulatság ára” – 338), lehetetlen fel nem ismerni az „áldásokba” önmagukért szerelmes karizmatikus gyakorlat hatását. A már idézett katolikus karizmatikus pap jól látja a problémát, és felkiált:⁹⁷

Ámulok, szenvedek, és olykor reszketek a haragtól, amikor a megújulás emberei között elhangzik az, hogy a feltámadás örömét kell hirdetni, és hogy nem szabad túlzásba esni a keresztről, az önmegtagadásról szólva, hogy vissza ne essünk egy bizonyos régi, letűnt, túlságosan „önkínzó” lelkiségbe.

Természetes, hogy hirdetniük kell a feltámadás hitét és örömét, de nem az adja meg az egyensúlyt, hogyha egy kis feltámadást és egy kis keresztet adagolunk. Ez teljesen emberi gondolkodásmód. Az egyensúly abban áll, hogy egyiket is, másikat is a végsőkéig visszük; abban, hogy **teljes egészében** elfogadjuk a keresztet, hogy elérkezhessünk a **teljes** feltámadáshoz.

Bár a szerző a pápai kúria húsvéti lelkigyakorlatait szokta vezetni, azért még igaza lehet egy s más dologban. Pál mondja a „szenvédések levelében”, a 2. korinthusiban: „Mindenkori testünkben hordozzuk az Úr Jézus halálát, hogy a Jézusnak élete is látható legyen a mi testünkben.” (4,10) – „A halál mibennünk munkálkodik, az élet pedig tibennetek” (4,12) – „Ha dicsekednem kell, az én gyengeségemmel dicsekszem.” (11,30) – „Amikor erőtlenség vagyok, akkor vagyok erős” (12,10). Érdekes végig elolvasni az önmegüresítésről szóló himnikus részt a Fil 2,5-11-ben, amely így kezdődik: „Az az indulat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is...” Ez a kereszt-teológia teljesen hiányzik a karizmatikus mozgalom tudatából, így nem meglepő, hogy annak legújabb hajtása, a torontóizmus sem tud róla semmit. Ami a Hit Gyülekezetét illeti, itt mindig nagy volt a hangsúly a személyes áldáson (ezen alapult a bővülködés sokat támadott „evangéliuma” is), így kétszeresen szükségesnek érzem, hogy felhívjam testvéreim figyelmét az ezzel járó torzulásokra. Akit folyton arra buzdítanak, hogy Isten áldását már itt, a földön vegye át, annak számára a menny nem reménység lesz (amely éppen attól reménység, hogy nem látja – Rm 8,24), hanem minden nap megtapasztalni vágyott élmény. A Szent Szellem ajándéka nem záloga lesz az ő örökségének (2Kor 1,22; Ef 1,14), hanem maga az örökség. Nem „megízlelni” fogja a jövő világ erőit (Zsid 6,5), hanem megpróbál lubickolni bennük. Ez nem az igei kereszténység, hanem egy érzelmvallás, amelynek csak a látszat kedvéért vannak bibliai idézetei.

Bizonyára sokakban felmerül a kérdés: miért ír egy karizmatikus keresztény ilyen maró bírálatot a saját gyülekezete által kiadott könyvről, és hogy az, aki hisz a Szent Szellem ajándékaiban, hogyan idézhet olyan szerzőket, mint John MacArthur, aki teljességgel elveti a karizmatikus tanítást. Ez a kifogás azonban – mert nem tudom másnak nevezni – egyáltalán nem érinti a lényegét. Attól, hogy egy könyvet a Hit Gyülekezete adott ki, az nem lesz rögtön tévedhetetlen

⁹⁷ Cantalamessa, 95.

isteni igazság⁹⁸, még a tagok számára sem. Hadd legyen hát szabad nekem is ellentmondanom saját gyülekezetemnek, ha már ő sem szégyelli, hogy ellentmondjon önmagának. Ami pedig a fő-fő kritikustól való kölcsönzéseimet illeti: semmi olyasmit nem idéztem tőle, ami az ajándékok megszűnésére vonatkozna. Éles szemű észrevételeit pedig egyáltalán nem szégyen a magunk megjobbítására felhasználni – nekem is csak ez volt a célom.

Még néhány észrevételem van a könyvvel kapcsolatban. Méltánylandó, ahogy Arnott előre-bocsátja: „Írásomban nem kívánok sokrétű és összetett teológiai kérdéseket feszegetni” (11), és szerényen odahelyezi könyvét a nagy munkával írott vaskos kötetek mellé. Szándékát én is a legjobbra magyarázom: könyve „ébredtől kíván szolgálni a szívek számára, hogy fölfedezzük: bámulatos Istenünk van” (12). Abban is egyetértek vele, hogy az Egyház igen szomjúhozik Isten élő vizére, és hogy nem szabad öncélú hittudományi fejtegetésekkel tölteni a drága időt. Nem fogadhatom el azonban azt a felületes megközelítésmódot és igekufár elemzési stílust, amely oly gyakran elővillan a könyv lapjairól. Igék csonka idézése, félremagyarázása, a más igehelyekkel való összevetés hiánya, beszűkült értelmezési látószög, primitív észerv-kísérletek, magyarázat **alapjául** szolgáló illusztrációk és a felelőtlen érvelés más kellékei hányódnak Torontó bárkájának fenekén. E súlyos ítélet alátámasztására felsorolom azokat az oldalakat, ahol véleményem szerint ilyen vád illetheti Arnottot – aki kételkedik, nyissa ki ott a könyvet, és nézze meg az illető részről szóló megjegyzéseimet. Tehát: 26, 33, 55, 69, 74, 77, 78, 96, 119, 121, 125, 129, 133, 169, 170, 179, 182, 191, 200, 207, 223, 230, 236, 238, 245, 249, 281, 284, 286, 295.

Talán éppen az okozta Arnott súlyos kisiklását, hogy eleve eldöntötte: „inkább a szívnek, semmint a fejnek” fog írni (11). Kétségtelen, hogy ennek az ellentéte is igen rossz megoldás, de ha a **teljes** embernek (1Tessz 5,23) írt volna, talán elkerülhette volna e fiaskót. A **teljes** Szentháromság gyakori témája az újszövetségi leveleknek. Nem a klasszikus „bizonyító helyekről” beszélek, hanem azokról, amelyek szinte öntudatlanul jönnek a levélíró tollára, miközben valami másról beszél.⁹⁹ Ez azt mutatja, hogy az egészséges tanítás át van itatva a Szentháromság levegőjével: azzal, hogy az egy Isten három Személye szorosan együttműködik a mi megáldásunkban. Jézus Krisztus a maga részét engedelmségével és halálával tette meg, **amiért** aztán minden másnál nagyobb nevet kapott (Fil 2,8-9). Ha az Ő szeretetét (amely az Atyáé is, mert Őbenne szeretett minket – Jn 3,16) ezen egyszeri, megismételhetetlen, és örök érvényű eseménysor figyelembevétel nélkül emlegetjük, akkor csak eltompulunk, és ahogy az 5Móz 32,15 mondja, gyakran rúgódzni is kezdünk, ha Isten megpróbál bennünket a régi ösvényre visszavinni.

Isten a maga szeretetét azáltal mutatta meg, hogy Jézus meghalt értünk, bűnösökért (Rm 5,8). Nagyobb szeretet nincsen annál, mint ha valaki az életét adja barátaiért (Jn 15,13). Ezért domborítja ki a szeretet himnusza (1Kor 13) is az **önzetlenséget** – és jellemző módon éppen ott, ahol Torontó a legkevésbé várná: a Szellem ajándékainak helyes használatát taglaló szövegbe ágyazva. Tanítóink helyesen mutatnak rá¹⁰⁰, hogy a szeretet maga nem karizma (például a ka-

⁹⁸ Talán elég lesz arra utalnom, hogy még mindig lehet kapni Derek Prince háromkötetes alapművét, holott abban olyan oldalak találhatók, amelyek derékba törnek az ellenállhatatlan nevetés torontói tanát és gyakorlatát (II. 180-188).

⁹⁹ Ef 1,1: Krisztus Atyjának szellemi áldásai; Ef 1,17: Krisztus Istene, a dicsőség Atyja adja meg a bölcsesség Szellemét; Ef 2,18: Jézus által van menetelünk egy Szellemben az Atyához; Ef 3,14: Leborul az Atya elé, hogy belső emberüket a Szellem erősítse meg, és Krisztus lakják a szívükben; Ef 4,4: Egy a Szellem, az Úr ...és az Atyaisten; 1Kor 12,4: Ugyanaz a Szellem..., Úr..., Isten cselekszik az ajándékokban, és más helyek.

¹⁰⁰ Prince, II. 174-175; Yonggi Cho, 172; Bonnke, 273

tolikusok ellenében, akik annak tartják¹⁰¹), hanem a karizmák gyakorlásának legkiválóbb útja. Arnott azonban rájuk sem hederít, mert könyvének azon a helyén, ahol az 1Kor 13-ra mint egészre utal (27), arra összpontosít, hogy szeretet nélkül a **szolgálat** nem ér semmit. Jellemző módon elhallgatja a fejezet felütését (szeretet híján üresen kongó nyelveken szólás), és azokat a dolgokat mondja semminek, amelyek éppen a szeretet áldozatos és önzetlen voltából fakadnak! Ebben az olvasatban az „Isten szeretete” mind távolabb kerül az önmagát megüresítő Krisztustól, és jó úton van afelé, hogy teljesen elmerüljön az élménykultusz rózsaszín tengerében.

Végül elmondom, mire számítok a torontói mozgalmat illetően. Ha saját házunk táján szétnézek, alig találok olyan tanítást, amely úgy lett elejtve, hogy aztán hivatalosan is tévedésnek nyilvánították¹⁰². A pozitív megvallás hajdan kedvencünk volt¹⁰³ – most Bonnke (170-172) is „formula-hitnek” bélyegzi, és meglehetősen élességgel bírálja. A bővülködés tanítása időnként előkerül a raktárból, majd használat után visszavándorol oda. Két esztendeje ugyan megjelentettünk egy olyan könyvet e témában, amelynek szerzője Amerikában már teljesen elszigetelődött,¹⁰⁴ de a szívekben egészen mostanáig háttérbe szorította a jólét és siker „evangéliumát” a torontói tanítás. Istentiszteleteinken is csak mostanában kezdi lassan, de biztosan visszaszerezni az igehirdetés a neki járó helyet és időt – ebben Isten keze munkáját látom.

Ezzel összhangban arra számítok, hogy az új hullám pár éven belül el fog csitulni, és eredeti hevességével csak néhány elszigetelt helyen, öntudatos vezetők környezetében fog egy helyben hánytorogni, mintegy annak igazolásául, hogy az „Atya” nem vonta vissza „áldását.”

Derek Prince remélte egy – általunk kevésbé méltányolt – rövid írásában:¹⁰⁵

A karizmatikus mozgalom csak egy szünet két hullám között. Az egyik hullám már-már megszűnt, és a másik hullám közeledik. Közötte van egy zűrzavar, fölkavarodás, ahol sok minden poros, sáros, és zavaros. Zűrzavar érezhető a két ellentétes irányba mozgó erő között. Ez a karizmatikus mozgalom. Ez nem a legfőbb dolog Istentől. Már közeledik valami más, ami rendes, fegyelmezett, Krisztust tisztelő dolog lesz, és az magával fogja hozni az alázatosságot, a testvéri szeretetet, és azt, hogy a másikat mindenki különben tartsa magánál.

Bár úgy látom, hogy Torontó nem ennek a reménynek a beteljesítője, hiszem és remélem, hogy az Atya igazi áldása – az Ige bizonyosságával megpecsételve – nem kerüli majd ki Gyülekezetünket; és azok, akik most egyik vagy másik táborban érvelnek a jelenségek mellett vagy éppen ellenük, egy szívvel és szájjal fogják Istent magasztalni. Ebben a reményben terjesztem írásomat azon testvéreim elé, akiket az Úr a maga Testének e részében vigyázókká tett.

¹⁰¹ Az 1Kor 13-nak e címet adják az 1973-as Bibliájukban: „A legkiválóbb **adomány** a szeretet.” A magyarázatban így tóditják: „Az egyháznak azóta is legnagyobb **karizmája** a szeretet erénye.” Egyébként az ő felekezetükre ez akkor sem állna, ha a szeretet valóban karizma volna.

¹⁰² Ilyen pl. a tanítványság-mozgalom, lásd Derek Prince: Áldás és átok (Hit Gyülekezete, 1991), 92-94

¹⁰³ Kenneth Hagin: A bibliai hit.(Hit Gyülekezete, 1990). Az Amana Könyvesboltban azt mondták, hogy négy éve nem kapható.

¹⁰⁴ Kenneth Copeland: A bővülködés törvényei. Hit Gyülekezete, 1995.

¹⁰⁵ Az önátadás kegyelme, 17. David Wilkerson és Leonard Ravenhill egy-egy írásával együtt jelent meg a német Sonnenstrahlen missziós társaság magyar kiadásában, év nélkül.

Függelék

Azt a levelet, amelyben John Wimber felbontja a szervezeti kapcsolatot az Arnott vezetése alatt álló torontói gyülekezettel, az internet egy felhasználói fórumán találtam (soc.religion.christian). Az ezt követő vita során tisztázódott, hogy nem kiközösítés, hanem szétválás történt, ami a két irányzat különböző látásmódja miatt szükségszerű volt.

[Association of Vineyard Churches Letterhead]

Notice of Withdrawal of Endorsement From the Toronto Airport Vineyard

December 13, 1995

I would like to inform you that the Association of Vineyard Churches is formally withdrawing our endorsement from those who have operated in visible leadership in the Toronto Airport Vineyard.

AVC was born in renewal, has always been Evangelical in theology, and has been committed to empowering the saints for godliness and Christian service. Further, we are committed to a style of ministry that preserves the dignity of the individual and is done in very natural ways. A motto for our ministry has been to be „naturally supernatural”.

We have and will continue to invite the Holy Spirit to come and give place to those things which are clearly taught in Scripture: the proclamation of the gospel so that the lost may be saved; the expression of the gifts of the Spirit as depicted in Scripture so that the Church may be built up; the equipping and empowering of the saints for the furtherance of the ministry of Jesus through the church to the world; the merciful acts of generous care which proclaim the gospel to the poor; the expulsion of demons; healing of the oppressed, and the building of the Church throughout the world through church planting and renewal.

But we cannot at any time endorse, encourage, offer theological justification or biblical proof-texting for any exotic practices that are extra-biblical – whether in Toronto or elsewhere. Neither can these practices be presented as criteria for true spirituality or as a mark of true renewal. Our position is that the renewing works of the Spirit are authenticated by that which is clearly stated in Scripture as works of the kingdom of God. Though we understand that when the kingdom is manifest among us there may be phenomena that we do not understand, it is our conviction that these manifestations should not be promoted, placed on stage, nor used as the basis for theologizing that leads to new teaching.

This is not a new statement of position. We are only restating what we have previously decided and agreed upon with the leadership of the TAV and published for the pastors and leaders of AVC. This position was clearly stated in the enclosed Board report of September/October 1994. We believe the leaders at the TAV have repeatedly violated the guidelines in this report, both in practice and in print, in spite of many expressions of concern.

Therefore, it is my determination to withdraw endorsement from the principal leaders of the TAV who have chosen not to minister within the framework of the values and ministry style of the Association of Vineyard Churches. These individuals are no longer representative of, accountable to, or under the authority of the Association of Vineyard Churches.

I announced this decision to the Toronto leaders at a meeting in Toronto on December 5, 1995. They objected, saying that we have not been clear with them in our communication. While we agree that there have been flaws in this process and that some of our communication has been mixed, we believe there was enough unambiguous concern expressed through numerous contacts both in person and in writing to warrant our action. Therefore, I told them that though our decision was already made based on the last 15 months of their behavior, any decision could be undone if shown to be faulty. At that point, we broke up the meeting to give them a chance to respond. Within two hours we received from John Arnott the enclosed letter dated December 5, 1995, stating their acceptance of our decision.

We love them and desire only the best for them as they pursue what they believe to be God's intent for their lives. We simply have recognized during the last two years that we are not their leaders and that the stream called the TAV is moving along a tributary different than ours.

Respectfully in Christ:

John Wimber – International Director – Association of Vineyard Churches

The Association of Vineyard Churches

P.O. Box 17580 / ANAHEIM, CA 92817 / 777-1433 / FAX (714) 777-8841

[A Vineyard Gyülekezetek Szövetségének fejléce]

Értesítés arról, hogy megvonjuk támogatásunkat a Toronto Airport Vineyardtól

1995. december 13.

Értesítem Önöket, hogy a Vineyard Gyülekezetek Szövetsége hivatalosan megvonja támogatását a Toronto Airport Vineyard emberi vezetőitől.

A VGYSZ megújulásban született, teológiája mindig is evangéliumi volt, és arra szánta rá magát, hogy a szenteket a kegyességre és keresztény szolgálatra felkészítse. Ezen kívül olyan fajta szolgálattal foglalkoztunk, amely megőrzi az egyén méltóságát, és igen természetes módon zajlik. Szolgáltatunk mottója ez volt: „Természetfelettinek lenni – természetes módon.”¹⁰⁶

Mindig is arra kértük a Szent Szellemet, hogy hozza el azokat a dolgokat, amelyekről az Írás világos tanítást ad, és ezt folytatni is fogjuk. Ilyenek: az evangélium hirdetése, hogy az elveszettek megváltást nyerjenek; a Szellem ajándékainak igei megnyilvánulása az Egyház épülésére; a szentek felkészítése és megerősítése arra, hogy Jézus szolgálatát az Egyház által elvigyék a világhoz; az irgalmas adakozás, amely az evangéliumot hirdeti a szegényeknek; a démonok kiűzése; az elnyomottak meggyógyítása; az Egyház építése ültetés és megújítás által az egész világon.

Viszont olyan egzotikus gyakorlatokat, amelyek nincsenek benne a Bibliában – legyenek akár Torontóban, akár másutt – soha nem támogathatunk, se nem bátoríthatunk, nem igazolhatunk sem teológiai érveléssel, sem pedig bibliai szakaszok csatasorba állításával. Az sem lehet, hogy e gyakorlatokat a valódi szellemiség ismérveiként vagy az igazi megújulás jeleiként hozzák fel. Álláspontunk az, hogy a Szellem megújító munkáját azok a cselekedetek hitelesítik, amiket az Írás világosan Isten országának tulajdonít. Bár elismerjük, hogy amikor Isten országa megnyilvánul köztünk, történhetnek olyan dolgok, amiket nem értünk, meg vagyunk győződve arról, hogy e jelenségeket nem szabad gerjeszteni, nyilvánosan mutogatni, sem pedig új tanítást bevezető teológiai érvelést építeni rájuk. Ez az állásfoglalás nem új a részünkről. Csak azt ismétljük meg, amit már előzőleg eldöntöttünk, és a TAV vezetőivel egyeztettünk, továbbá a VGYSZ pásztorainak és vezetőinek elküldtünk. Ezen állásfoglalás világosan benne volt az 1994 szeptember-októberi testületi jelentésben, amit mellékelünk¹⁰⁷. Az a véleményünk, hogy a TAV vezetői többször is megsértették az e jelentésben foglalt irányelveket, a gyakorlatban éppúgy, mint kiadványaikkal, bár számos alkalommal értésükre adtuk, hogy fenntartásaink vannak ezzel szemben.

Ezért elhatároztam, hogy megvonom a támogatást a TAV fő vezetőitől, akik úgy döntöttek, hogy szolgálatuk nem a Vineyard Gyülekezetek Szövetségének szokása és értékei szerint fog folyni. Ezek az emberek többé nem képviselik a Vineyard Gyülekezetek Szövetségét, neki felelősséggel nem tartoznak, tekintélye őket nem köti.

E döntést kihirdettem a torontói vezetők előtt egy 1995. december 5-én Torontóban tartott összejövetelen. Ők tiltakoztak, mondván, hogy a velük való kapcsolat során nem volt világos, mi a véleményünk. Bár szerintünk is voltak fennakadások, és némely közlésünk tényleg félreérthető volt, úgy véljük, hogy elégszer figyelmeztettük őket egyértelműen, mind személyesen, mind írásban, hogy jelenlegi lépésünk megalapozott legyen. Ezért azt feleltem nekik, hogy bár döntésünket az elmúlt 15 hónap eseményei és az ő magatartásuk alapján hoztuk, mint minden döntést, ezt is visszavonhatjuk, ha kiderül, hogy hibás. Ekkor megszakítottuk az összejövetelt, hogy lehetőséget adjunk nekik a válaszra. Két órán belül megkaptuk az ide csatolt, 1995. december 5-ei keltezésű levelet¹⁰⁸ John Arnott-tól, amelyben bejelenti, hogy döntésünket elfogadja.

Továbbra is szeretjük őket és a legjobbakat kívánjuk nekik, hiszen hitük szerint Isten akaratát cselekszik. Az elmúlt két év alatt mégis észre kellett vennünk, hogy nem vagyunk az ő előljáróik, és a TAV néven ismert irányzat másfelé tart, mint a miénk.

Krisztusban való tisztelettel:

John Wimber,
a Vineyard Gyülekezetek Szövetségének nemzetközi igazgatója

[Postacím stb.]

¹⁰⁶ Ezt a kifejezést Arnott is használja (376).

¹⁰⁷ Nem mellékelem, mert a hálózaton sem volt megtalálható.

¹⁰⁸ Nem csatolom, de lényege a nyilatkozatban ki van mondva: Arnott nem áldozta fel a torontói gyakorlatot az egység kedvéért.